

הגיגים קיקה

18.9.2000

מנוחת צהריים של זואי

טוב, סוף כל סוף התיישבתי לכתוב. אפשר לחשוב שאני כל כך עסוקה כל היום? האמת שהפנאי נעים, במיוחד שזה לא ממש פנאי, זואי היא השעון הדובר, הרוצה, הצריך והמסגרת, אבל אנחנו מוצאות המון זמן להכל. אני נורא מתגעגעת לטיפול, לרחם, לנאווה. פתאום חסר לי המקום הזה שמנסה להבין אותי לראות מה אני צריכה, לתת לי מרחב רגשי כזה, שקשה לי בלעדיו עכשיו. אני מגלה שאני באבל על סיום הטיפול. נאווה נכנסת לי לחלומות כמחבבת, ומלטפת, וכנראה שזו לא רק משאלה חלומית, או שכן? אני ועפר נכנסנו למערבולת של האני מנהלת העולם השתלטנית והתובענית שלו אין סיכוי לעמוד בציפיותי וביצועי האירגוניים, והוא הנזוף העייף שלא מסוגל לעשות שום דבר מיוזמתו, שאני מפעילה אותו באל כורחו, ואני הופכת אותו לאוטיסט. היינו במשבצת הזאת כבר, רק לא ברור מה מעלה אותה בכזאת עוצמה עכשיו? אני מרגישה שעפר כועס עלי, הוא לא מרגיש ככה ואני לא יודעת להגיד יותר, אז כרגע המצב בנושא זה רגיש, עד בלתי-נסבל.

אני חושבת מחשבות על פיסול, אין לי מושג איך להתחיל, באיזה חומרים, ואיפה. נראה לי שאני צריכה פשוט ל... (זואי התעוררה, לקחה לי את הטלפונים, לשחק) ...פשוט לקנות חימר ולהתחיל. זואי עכשיו כבר עמוק בתוך הגואש שקנינו לה היום. הפכנו להיות יצירתיים, לפחות ככה זה מרגיש, גם אם זה עדיין בתאוריה.

2.11.2000

הזמן רץ ואני מתרגלת לחיי החדשים ופחות עסוקה בלכתוב לכולם, אני חושבת שזה סימן טוב בסך הכל. אני דואגת למצב במדינת היהודים, זה נשמע מטורף. חשבתי עליך כששמעתי שהיה פיצוץ בתיאטרון ירושלים, מזדעזעת מהמחשבה שיכול לקרות לך משהו.

שלומי טוב התחלתי להיאבק בשעורי צרפתית אבל אני ממש בסדר, החיים החדשים עדיין טובים לי ובעיקר השהות עם זואי המתוקה. אין הרבה חדש בחיי חוץ מהעובדה שאלו הם חיי. אני קוראת המון ומסתובבת כמה שאפשר לפני שהחורף יגיע, הסתיו כאן ממלא אחר הציפיות ממנו. יש כאן סתיו. הפכתי להיות תולעת ספרים, אני קוראת בקצב יפה, הבריכה כל בוקר בשבע היא עדיין התחלה מעולה ליום. העבודה של עפר מאוד לא מובטחת. בסטודיו שלו אין כרגע מספיק עבודה וזה מלחיץ נורא וגם הכסף שהוא מרוויח לא ממש מכסה על ההוצאות שלנו כאן, מה שגם די מעיק, אבל מעבר לכסף ועבודה שאלו עיניינים שוליים שכאלו אנחנו ממש מרוצים. (מאז היתה לעפר פגישה נוספת שנותנת את ההרגשה שעבודה תהיה ושנחנו נשארים לפחות בשנה הקרובה). אנחנו מחפשים בייביסיטר לפעם בשבוע כדי שנצא לעיר המבעבעת הזאת שנמצאת לנו מתחת לאף.

זואי חמודה כתמיד, כבר מדברת קצת צרפתית ומאוד מתקשה להיפרד ממני כדי ללכת לגן לכמה שעות כל שבוע, אנחנו עובדות על זה.

אבא שלי כאן בביקור וצרלי ואחותי יואלה כבר היו והלכו, אני נהנית מחברתם, התגעגתי אליהם, אך עם זאת שהותם כאן איתנו בבית במקביל גם מעייפת אותי. נראה לי שהמרחק עושה לי טוב.

8.11.2000

יום רביעי בבוקר, זואי אוכלת ארוחת בוקר ואבא שלי בעינייניו.

אני כבר שבועות רוצה לכתוב, חשבתי על זה שאני שנים הבטחתי לעצמי שאני לא אבטיח לילדים שלי שאני תמיד אחזור, שזו רמאות.... פתאום אני מוצאת את עצמי מבטיחה לזואי שאמא תמיד חוזרת, כאקסיומה, לא סתם, זה קיומי וזה כל כך בסיסי בשביל לחיות שזה בלתי אפשרי אחרת, וגם אני מאמינה בזה, אבל בראשי או יותר נכון עמוק בתוכי אני יודעת שהמציאות לא ידועה, אבל למי אכפת, מה זה משנה אם זה נכון, זה קיומי, לשתינו.

פתאום אני פוגשת את הסרט "במבי" בכל מיני מקומות, כשהגענו לכאן היה הווידיאו מונח כאן בצרפתית, מחכה לי, רק שאני צרפתית לא מבינה, אז שמתי אותו בצד. אחר כך אני קוראת עליו בספר של יונתן גפן, ושם הוא מדבר על התוכן, אני לא זכרתי על מה הוא באמת. אני כבר הכתרת את הסרט האיום והנורא "פונט", הגדרתי את הספר הנורא והאיום "בנות ללא אם" ועכשיו אני יודעת ש"במבי" הוא הווידיאו האיום והנורא, וגם ברור לי שאני צריכה לראות אותו, רוצה קוראים לזה, אבל פעם לא עכשיו.

14.11.2000

"במובן מסוים, עד היום נשארתי תקועה בקיץ הילדותי ההוא: נשמתי המשיכה לחוג סביבו ללא הפוגה, כחרק סביב מנורה מסנוורת." (אלזה מורנטה, "כזב וכישוף").
מתוך מכתב לקרול ורוני שהיו איתנו סוף שבוע בפריז:
"אני מרגישה את האהבה שלכם לאמא שלי אבל לגמרה עם הכרה והסתכלות עלי ועל החיים שלי עכשיו, החיבור הזה נעים".

זה כבוד גדול להיות דומה לאמא אבל שנים נאבקתי בזה בכדי למצוא את זהותי, עכשיו שאני כבר יותר יודעת מי אני, הקירבה והדמיון לאמא (שמרמזים לי בעדינות כולם) נעימה ומחמיאה לי נורא.
אני מרגישה בתוכי את האנרגיות של החיים שהיו לה, את הרצון להיות עד הסוף במה שיש, לפחות ככה אומרים עליה ובטוח שלא קיבלתי את זה מאבא.

דדי כל הזמן רוצה שאני אבין שהיום קשור לממי ושהקשרים שיש היום קשורים אליה בהרבה מיקרים, ונכון הוא צודק באופן מסוים, אבל הוא אומר שרמונד (החברה הצרפתית של אמא) אוהבת אותו כל כך בגלל ממי ולא בגלל מה שהוא, זה נראה לי ביטול עצמי מיותר ומכעיס. אני מרגישה שאולי זה הבסיס אבל זה לא מספיק בשביל ממש להיות בקשר, הוא ומה שיש איתו, הם יקבעו אם ימשיך הקשר ואת טיבו. ככה אני מרגישה גם איתכם. שיש מקום לאמא, המון מקום אבל גם לי ולחיים, אתם בוחרים בחיים, אני אוהבת את זה מאוד. וכשאני אומרת חיים, אני מתכוונת גם לדברים הקשים של החיים.

20.11.2000

אני מרגישה שאני צריכה לכתוב את סיפור חיי, רוצה לכתוב את עצמי, את הילדות ואת התחושות וההשתלשלות ועל אמא ועל האין אמא ועל הכאב ועל האושר והשמחה שיש לי לפעמים ועל מה שחשוב בעיני ועל החיים והמוות גם, אבל אני מפחדת להתחיל, זה נראה לי מפחיד נורא, מה לי ולכתיבה אני שעד כיתה גימל לא ידעתי לכתוב, שיש לי דיסלקציה והמון שגיאות כתיב, עפר אומר שאני שמה יוד בכל מקום שלא צריך, בקיצור מה לי ולכתיבה. אבל... יש בי משהו שצריך, שמושך לשם ואולי הפחד סתם חוסם, אני לא מתחייבת ליצירת מופת, לספר מסחרי, אלא רק לכתוב, להוציא להגיד לחשוב על הכל שוב, לעשות לעצמי מקום. כל כך שמחה שיש לי זמן ומרווח לזה. אם לא זה, אז מה באמת חשוב? חשבתי שאחרי הטיפול אני כבר לא אצטרך לדוש בעבר כל כך, אבל כרגיל זה לא ממש ככה. אני יודעת שהטיפול איפשר המון מקום לחיים אבל זה לא סוף לכלום, רק יותר מקום גם לעבר, בן היתר.

כל שואה משפחתית קשורה בעמנו אכשהו לשואה הרישמית. את הסיפורים על השואה אני שמעתי מיקה, היא אמא של אמא שגרה עד מותה ביוון. היא היתה אשה מדהימה. היא היתה מהיחידים שלא נרשמו כשדרשו מכל היהודים להירשם, היא שלחה את בעלה להרים ואת הילדים החזיקה בגנים ציבוריים כשהלכה להשיג אוכל. אמא היתה בת 5 אולי, ומויסיס אחיה רק בן שלוש. לא חסרים סיפורים על הזמן הנורא הזה. הסיפור הראשון היה שמויסיס הסתובב ערום ביום חם, חייל נאצי בא אל אמא, שהיתה אז רק בת 5 ואמר לה שמחר תיקח את אחיה מכאן ושילבש מיכנסיים מייד. בעצם הוא ראה שהוא יהודי והציל אותם. בכל סיפור צריך איזה אויב גיבור ורחום שמציל. הסיפור היותר מדהים הוא על אמא שביודעין הלכה להתגרות בגורל והלכה לספר לילד של בעל המכולת שהם יהודים, ואכן תוך כמה שעות הופיעו הנאצים ועשו חיפוש בגג שבו יקה והילדים הסתתרו. יקה שלא היתה אשה חלשה, החליטה שאותה ואת הילדים לא יקחו הנאצים

לא משנה מה היא תצטרך לעשות. היא יצאה למרפסת עם הילדים, אחד בכל יד ונעמדה על החלון מהצד החיצוני שלו, וחכתה, ככה הם עמדו וחיכו שיגמר החיפוש. יקה גם אמרה לילדים, שאם הם ימצאו אותם אז קופצים, רק אגיד שזאת היתה קומה חמישית. אני כל הזמן מנסה לדמיין את הסיטואציה הזאת. הספור השני ששמעתי על אותה סיטואציה היתה שהיא נתלתה על המרפסת עם שני הילדים תלויים עליה והגרמנים ממש דרכו לה על האצבעות ושברו לה אותם, ולא ראו אותם והלכו. לא משנה מה בדיוק היה שם, רק מדהים לחשוב על האשה זאת שם עם שני ילדים שמוכנה לקפוץ ועל מה עובר לילדים בראש במצב כזה, טוב אין הרבה מה להגיד.

אז את השואה הכללית הם עברו, וכמו כולם היא ישבה להם כל החיים, לכל אחד בנפח אחר. את השואה המשפחתית כבר היה יותר קשה לעבור. שואה אחת בחיים זה יותר מדי.

אמא היתה בוהמיאנית אתונאית שחיה שם כל חייה וגם בשנות השישים, שכנראה הגיעו גם לאתונה. היא למדה תיאטרון וספרות וממש לפני שבאה לארץ, כשהיתה בת 26, קבלה פרס על ספר שכתבה ביוונית. המון שנים אחר כך תרגמנו אותו הילדים ובני זוגם, לעברית. למה אמא באה לארץ זה גם כן סיפור עלום. יקה אמרה שהיא שלחה אותה כי היא הרגישה שהיא תתחתן עם נוצרי יווני וזה היה הכי גרוע מבחינתה, הגירסה השניה מספרת שהיא עבדה בסוכנות והלכה ללמוד את העבודה על מנת שתוכל להכשיר את היוונים כשתחזור לאתונה. את אבא שלי היא פגשה על המדרגות של האולפן, בדיוק שטפו את הרצפה ולא נתנו לאף אחד להיכנס. מה היא מצאה באיש הבריטי המכוער הזה, אפילו קשה לי עד היום להבין, אבל כנראה שאבא שלי היה איש מקסים ועוד במיוחד לנשים אגזוטיות יפיפיות ולבנטיניות. הם התחתנו בסתר ורק אחר כך הלכו לספר להורים ולכולם, כשכבר לא היתה ממש דרך חזרה. יקה עיכלה את הארוע לא רע הבנתי, הצד הבריטי היה במבוכה רצינית אל מול האשה הסוערת וחסרת הנימוסים המלכותיים והמאופקים שהיו נהוגים בבית משפחת וויין האריסטוקרטית בברמינגהם. אבא שלי היה צריך להחזיר להורים שלו ולחברה שממנה בא על החינוך הנוקשה והבריטי שקיבל. היו אלה שממש למדו לאהוב ולהעריך את אמא, את זה למדתי רק לא מזמן שארגנו ערב לזכרה ולא ידעתי את העוצמות של הקרבה של הדודה ריטה והדוד סר סטנלי לאמא שלי.

כולם ללא יוצא מן הכלל אומרים שהיא היתה משהו מיוחד, לי היא בעיקר לא היתה רוב החיים. אני תמיד חשבתי ועדין באופן מסוים, שזה סימפטום המת הקדוש. במדינתנו התופעה כל כך בולטת שהיה לי קשה לראות איך עושים את אותו דבר לאמא, שבשבילי היתה המשך של הגוף. את הקיום הממשי שלה הרגשתי ממש רק כשנולדה לי בתי זואי ומכל החששות של איזה מן אמא אני אהיה, יצאה מתוכי האמא שלי במלא הדרה ואמהיותה הנשפכת ששמעתי עליה מכולם. לא יכלה להיות תגלית יותר חזקה ומשמחת בשבילי מזו. תמיד אומרים בפסיכולוגיה שהחמש שנים הראשונות הן החשובות ביותר בבניה של העצמי של הילד, ואני מרגישה שאני דוגמה חיה לכך. מה שאני קבלתי בזמן שהיתה, האהבה והסבלנות והתחושה שאני העולם כולו, מאפשרת לי היום לחיות. על זה אין גבול לתחושת הכרת התודה והחיבור שיש לי עם האמא הלא קיימת שלי. שנים לא דברתי עליה, שנים אימצתי את הכאב החונק וההשלמה עם זה שסוף העולם כבר היה, כפי שאבא שלי לא הפסיק להגיד "זה נורא מה שהיה אבל עכשיו כל אחד צריך להמשיך את החיים לבד", וכך היה כולנו הינו כל כך לבד בצער עד שהוא כמעט הרג את כולנו, אם לא אבא, בחושי המאוד כהים באותה תקופה, שהבין שזה בלתי אפשרי. הוא הצליח לא ברור מתוך איזה כוחות, לבנות משפחה חדשה שהוציאה לכולנו את הראש לנשימה ארוכה מעל המים. כל אחד חזר וצלל בזמנו הבודד, מי רוב הזמן עם הראש מתחת למים כמו אבא, ומי רק אחרי 15 שנה כמו אלישי אחי הגדול, שאחרי תאונת דרכים קשה התחבר לכאב, ואני שלא ממש עזבתי אותו לעולם אבל גם לא צללתי לבד לעומק, רק התרסקויות ליליות פה ושם. אני חיכיתי לעזרה ונאוה שטיפלה בי בגיל 28 לקחה אותי לסיור מודרך ונוראי אל תוך הבדידות והכאב. זה היה הסיור הכי קשה שהיתי בו, ועם זאת הכי מקל ועושה מקום גם כן. הטיפול החזיר אותי לרחם והלך איתי שוב עד שגדלתי, עשינו ביחד דרך שלא ידעתי שאפשרית ובטח שלא בתוכי. עד כמה שהטיפול הוא מאולץ, לי הוא עשה את הבלתי אפשרי. ארבע שנים של אנליזה, שלוש פעמים בשבוע, אני הצלחתי לתת את עצמי לך נאוה

ולהאמין שלא חיבים לכאוב לבד. הרי אין דבר שיחזיר את אמא, את זה הבנתי מהר מדי כילדה בת חמש, אבל החור שנשאר לא חייב להישאר כל כך גדול ומדמם לתמיד. זאת היתה משנתו הגלויה, סמויה של אבא, אני למדתי שאפשר אחרת. עד היום כשאני רואה אותו בצער אני נאבקת בו בשיניים על כך. אני כבר צריכה להפסיק עם זה.

אני עכשיו גרה בפריז, אני בחופשה מהכל, מהמשפחה מהמדינה ומילחמותיה וחשבתי שגם מהאבל. אמנם אני לא באבל עכשיו, אני מרגישה טוב, אבל בתוכי יושב סיפור שצריך לתת גם לו לצאת. אבא שלי היה בביקור, עכשיו בוקר, הוא נסע אתמול בלילה, לא ליפני שבכה בכי קורע לך במיטתו.

ביומיים הראשונים כל כך שמחתי שבא, כל כך התגעגעתי אליו הוא נראה לי כל כך חמוד ונעים. אחרי יומיים הרגשתי שהוא נורא זקן, נאבק בהיותו איש זקן וזה נורא העציב ועיצבן אותי, גם החוסר רגישות שלו למה לעשות עם זואי, הלחץ שלו ברחוב ואיך אני עוברת את הכביש, לחץ, לחץ וכן הלאה דברים קטנים אבל כל כך מעיקים. בסוף נורא התאמצתי אבל זה היה יותר מידי, פשוט יותר מידי. באמצע הקרקס הוא בוכה מזה שאמא לא נימצאת. כל שימחה מקבלת מייד מכה של עצב, הנוקשות העצמית וחוסר היכולת שלו להיפרד מהאבל מהכאב, זה נורא זה מחריד, זה מטריף ומפחיד אותי, רק ככה לא להיות, לא למות מהכאב, לחיות, אני רוצה לחיות אחרת, כל כך רוצה, מוכנה לעשות הכל רק לא למות ולטבוע בכאב הנורא הזה.

אני כל כך רציתי להיות נעימה איתו, להודות לו על זה שבא שהיה כל כך לארז' כל כך מפנק ומשתתף, בעיניין הזה הוא היה מקסים. אבל אחרי כמה ימים רצופים איתו התחלתי לרדת עליו, כמובן בצחוק אבל זה לא פשוט לו, למרות שהוא מוכן לספוג ממני הכל באהבה. אני לא הצלחתי להיות נחמדה וסבלנית כלפיו, אני מצטערת שלא יכולתי, כל כך מצטערת.

איזה ראי מפחיד, איזה נוקשות איזה "bandel of misery", איזה אשמות איזה עוצמות...

בערב האחרון הרגשתי שלא דיברנו באמת ושאני לא יכולה להיפרד ממנו בלי שיחה צפופה, שאלתי אותו על מה נישאר לו מהערב שעשינו לממי, הוא אמר שהיה מאוד מוצלח ושטוב שעשינו את זה, כי הוא לא יכל. מכאן זה פשוט היתה שיחה על העדר ממי ועל כמה שמותה שולט בכל, כבוד לאנשים מתים וחיים. הגענו למצב שאבא שלי יושב בסלון שלי בפריז ובוכה על עצמו ועל החיים שלו, לי זה היה כל כך קשה, אני במקום לצאת עם רכות יוצאת לי נוקשות וביקורתיות שהוא יודע שאני צודקת אבל אני צריכה גם לשמוע את זה ממנו, אני חייבת להפסיק עם זה אמנם הוא כל ההורים שיש לי אבל אני צריכה לתת לו את הזכות להיות כמו שהו, צריכה להפסיק להילחם על חיי מולו, ניסיתי והפעם לא ממש הצלחתי, חבל, מי יודע עוד כמה הזדמנויות כאלה יהיו לנו. מה שברור שאני בעינין הזה נורא דומה לו, יכולה להכאיב לו יותר מלפגן והדימיון הזה מאוד מצער אותי, מאוד. הוא כל כך הודה לנו על הארוח ואני כל כך מודה לו שהוא סופג אותי בכזאת אהבה, אבא שלי יודע לאהוב בדרכו הסופגת, הלואי שאני אוכל לשבת מול הילדים שלי ולהיות ולספוג מהם חצי ממה שאבא שלי יכול. הוא ניפרד כשהלכנו לישון, האמת שהוא שלח אותנו לישון, לא רצה שנקום, אחר כך מירר בבכי לפני שנירדם, כמו בימים רחוקים וכואבים, גם היום וגם אז כשהיה עושה את זה גם אני בכיתי במיטה, אבל בשקט. הוא יצא מהבית ב־3:00 בבוקר וטרק את הדלת, אני קפצתי עד השמיים. מפחיד לעזוב בלי לעשות רעש. אני שמחה שהלך ומאוד מצטערת על כך גם.

יום יפה בחוץ אבל לא בא לי לצאת, זה סחט אותי, השיחה הקשה, הפרידה ההתנהגות המזופתת שלי והפחד מהתחושה שהוא האבא והאמא היחידים שיש לי.

זואי כאן עסוקה על הספה בסוכריה על מקל, נותנת לי לשפוף קצת מהעול הזה, אני עכשיו יותר פנויה ליום הפריזאי הסתוי והיפה הזה.

יש לי מחשבה אומנותית, וזה ענין חריג ביותר. חשבתי על התהליך שעובר כל ספר לפני שיוצא. יש בתהליך הזה משהו שהופך את הבחירות למדויקות וגם את הספר לכתוב יותר טוב וכן הלאה, אבל גם לדעתי מוציא ממנו את המיץ או במילים אחרות את הפן האנושי והפשוט של הכתיבה. כל מי שכותב יש לו שגיאות כתיב וטעויות בפסיקים וביבלובל באותיות ויש בזה משהו נורא אנושי וראשוני ו... יפה. במיוחד אני, שכותבת עם דיסלקציה ועם המון יודים מיותרים, אבל לכל אחד יש את הטעויות הקבועות שלו. מה זה הצורך הכללך

עתיק ושמרני לנסח יותר נכון או לתקן את המילים ? הרי זה לא עניין של הבנה וגם לא מדובר במסמך רשמי, אלא הגיגים נפשיים של נפש מיוסרת בדרך כלל, אחרת למה שתכתוב. אני מאוד בעד להשאיר את הטקסט כמו שהוא, כמובן אחרי שמי שכתב אותו מעוניין בכך. ככה כמו שהוא ראשוני, עם כל החזרות והקטעים המשעממים והשגיאיות, זה יכול להיות ג'אנר חדש ואוטנטי בכתיבה עכשווית, ואולי זה כבר קיים. זהו סוף המחשבה האומנותית שלי להיום. אני גם הרחקתי לכת היום בנושא האומנות ואחרי ששמתי את זואי בגן לשלוש שעות, הלכתי למוזיאון של רודן, והוא גאון הפסל הזה, אומן. שמתי לב לתופעה מדהימה וחולנית במקצת, תחת כל פסל היה כתוב את שנת הולדתו ומותו, אי אפשר לא לדעת את האנפורמציה השולית הזאת אחרי ביקור קצר במוזיאון, אז לידיעתכם: 1840-1917.

27.12.2000

יוון לרבים מעלה את האיים והחופש והים, לי שנים זה העלה בחילה נוראית וכאב נוראי בקרקעית הבטן. כל קיץ אחרי שאמא טבעה נשלחנו על ידי אבי הבלתי רגיש, אל סבא פפו וסבתא יקה באתונה. חודשיים כשכולם היו בקיטנות ואנחנו נשלחנו לבדינו לבלות עם הכאב שלהם שאותי פשוט חנק עד טירוף כמעט. אני פיתחתי לי שיטות לשרוד את האסון השנתי הזה. נהייתי ילדה כועסת, אילמת ובלתי אכילה לחלוטין. זעפתי חודשים כל שנה גם בעיר הגדולה וגם באי אדיפוסוס הקבוע שלקחו אותנו כדי לרכך את העניין. אני לא אכלתי כלום מידיה של יקה, רק בערב כשסבא שלי לקח אותנו להסתובב לפני הסרט, שראינו כל יום בבית קולנוע חיצוני, הייתי אוכלת סובלקי מהאיש מהרחוב. אין דבר יותר מעליב וקשה לסבתא יוניה מאשר נכדה רזה מדי ובלתי... מה המילה, בלתי ניתנת לפיוס. אני כעסתי כל כך על כולם, על אבא ששלח אותנו ולא היה איתנו, על סבתא שהזכירה לי כל הזמן את הארוע והכאב וכעסתי על כל העולם על זה שהוא חי והיא לא. עם השנים אפילו התחלתי להקיא מרוב כאב וכעס כל פעם שכבר רציתי לאכול. את אלישי אחי היה כל כך קל לרצות אכל הכל והיה שמח, כולל גם את כל האוכל שלי מתחת לשולחן והיה שמנמן כמו חלומה של כל סבתא יוניה. אני הייתי הילדה ה"דיסקולו" שמשמעות המילה היא קשה או בעייתית. לי היא כל הזמן אמרה שאני לא יכולה לעשות כלום שהיא לא תאהב אותי בגללו, היא אמרה לי שאני יכולה לכעוס ושהיא תמשיך לטפל בי. אני חושבת שזה היה היחס הכי קרוב לאמהי שקבלתי אחרי שאמא נעלמה לי ביום אחד. אני גם הבנתי שזה היה סוג של אבל מרוכז שקבלתי ללא רחמים או הנחות במקום הכי כואב שיכול להיות. הריח של יוון ליווה אותי שנים כמו איזכור לנורא מכל. אבא אמר שאנחנו חייבים לנסוע לשם כי הם יקה ופפו, צריכים אותנו ואני הרגשתי שזה אכזרי כלפינו ושהוא לא רואה את הכאב הנוראי שזה גרם לי למרות שאני מראה אותו בכל כוחי הקטן. אלישי לא קיטר וכעסתי עליו גם על זה. לא התאבלנו על אמא ביחד אבל אני יצאתי לקיטנות אבל פרטית. ששם יקה היתה המדריכה הרוחנית ולא היה דבר שאבל לא נמצא בו סביבה. היא לבשה שחור כל היום והיא לא הפסיקה להיות בכאב כמו שרק סבתא שלי יכולה, מאין מומחיות חזקה ונוראית, אני ספגתי והקשחתי ושנאתי את זה. אני חושבת שבדיעבד אני בכל זאת לא הייתי לבד, כי היא היתה איתי בדרכה הכלכך פיזית ואני כעסתי בדרכי הכלכך ילדותית ושוורדת. אני נשבעתי לעצמי אחרי שנסענו כולנו, (גם אבא, כי הוא תמיד בא להלויות), להלויה של פפו, כי הייתי רק בת 17 ועדיין לא יכולתי למרוד ממש ולא לבוא. שם נשבעתי שכשיקח מתה אני לא אלך יותר להלויה כי היא לא תהיה ואז לא תהיה שום סיבה בעולם לסיוט הזה. כמובן שאני נסעתי עם עפר (אהובי) אבא ואלישי להיפרד מהבית וממנה ומהריח ומהכל. הכתובת של הבית שלה חרוטה לי בנשמה "פליסינוס זקה" השכנה הקרפדה והפורנו שהוא המאפיה השכונתית שכל אחד מביא לשם את האוכל לא אפוי ונותן הוראות לאופה, ואז בצהרים הייתי עם אלישי הולכת להביא את האוכל. אני עברתי כזאת דרך עם יוון עד שמצאתי את עצמי נוסעת אליה כל שנה לביקור מרצוני וברצון עם כל מי שהיה קרוב אלי. אני הבנתי שהיא הכי אמא שיכלה להיות לי אחרי אמא שלי שכבר לא קיימת כל כך הרבה שנים. כשהיא נפטרה אני נפרדתי שוב מאמא, ושוב נפגשתי עם האובדן והכאב הנורא. בבית הקברות לא נתנו לנשים ולי בתוכן, להתקרב לקבר וההסבר היה שנשים יוניות משתוללות וזורקות את עצמן לתוך הבור ולכן לא ותנים להם להתקרב. אני נעלבתי אישית

והרגשתי שנכון הנשים היווניות צודקות כי זו בהחלט דרך לא רעה להביע את האובדן האמיתי.. נפרדתי מיוון והרגשתי שעכשיו אין לי שום סיבה לחזור לשם, כי אין יותר כלום שם בשבילי. הדוד שלי שגר שנים באמריקה החליט באופן מפתיע לקנות בית על אי רק אחרי שאמא שלו נפטרה, שזה בפני עצמו נורא עצוב. אבל אני בדרך לגור בפריז עברתי שם ל-10 ימים, על האי היווני הזה. כל כך שמחתי על הסיבה המשפחתית הטובה הזאת שהביאה אותי שוב ליוון. נכון שלא נסעתי לבית שלה שהפך להיות בית של אלבנים ביתיים, אבל יוון היא יוון ולא משנה איפה. אני התעקשתי לא לדבר יוונית עם אף אחד למרות שאבא שלי השקיע ושלח אותנו לשיעורי יוונית בארץ בכדי שנוכל לדבר עם יקה ופפו. כשאני חושבת על הכאב והכעס שאני שמרתי בלב ולא חסכתי אותו מהעולם אני יכולה להבין כמה מנגנונים וקירות הייתי צריכה להקים ולטפח על מנת לא להרגיש את האובדן שהיה בתוכי ואת הפחד שנשארתי לבד בעולם ושאיני עכשיו צריכה לדאוג לעצמי כי באמת כולם חלשים וחסרי אונים לא פחות ממני. חוץ מיקה שהיא משהו אחר, על הכוח והכאב שלה אין לי מילים. מה שבטוח שלה אין אלוהים, זה בטוח. היא היתה מדהימה ואני אוהבת אותה ומתגעגעת אליה נורא ודרך זה אני יכולה להבין עד כמה אני מתגעגעת לאמא שלי, ההיא שהלכה לי.

10.1.2001

עבדתי כסגנית מנהל במעון לנערות במצוקה במשך חמש שנים, שזה בעצם להיות אמא חורגת ל-14 נערות במצוקה. העובדה שזה מה שעשיתי מענינת בפני עצמה וכנראה אינה מיקרית. אבשלום המנהל אמר לי ברגעיני הקשים, והיו לא מעט כאלה, ששנינו יתומים ומחפשים את ההורה שיש בשני. אני ממש לא הבנתי איך הוא חושב שאני יתומה. יתומים היו בשואה, לא אני. כל ענין היתמות הלם בי כמו בהתעוררות מסויט, כן ככה קוראים לזה כשאמא מתה ויש ילדים. אז אני יתומה מאמא, זה נשמע נורא ובעצם זה באמת נורא. כילדה באחד הריבים עם השכנה שהיתה כושית מאומצת, היא צעקה לי "מגיע לך שאמא שלך מתה" באותו רגע נקרע לי הלב ובמקום ללכת ולהכות אותה, מה שהייתי עושה בכל מצב אחר, רצתי הביתה בוכה וטרקתי את הדלת ובכיתי את נשמת. הדרך המיידית שלי להתמודד עם המצב החדש היתה לטפס על הגדר של הגן ולא להשתתף בכלום ולא רק זה אלא בבית ספר להסתובב בחוץ ולא ללמוד. אני לא אשכח שבגיל 10 נסענו כל המשפחה עם ג'ודי אשתו השניה של אבא, שבעצם היתה אימי החורגת. היא קנתה לי את הספר "האסופית", שזה ספר ענק שמיועד לילדות בגילי. אני פשוט לא יכולתי לקרוא את הכתוב, כי עדיין לא ממש ידעתי לקרוא. כניראה שהיו לי דברים אחרים לעשות, חוץ מלהתרכז בבית הספר. אני עדיין לא קראתי את הספר, אבל נאווה המטפלת שלי סיפרה לי שהתוכן מאוד רלוונטי ושכנראה ג'ודי, שאנחנו קוראים לה צ'רלי כמו אבא, לא נתנה לי אותו במקרה. אני חייבת למצוא אותו ולקרוא אותו. נראה לי שכמו שהסרט במבי עדיין רלוונטי לצפיה עבורי, כך גם קריאת הספר "האסופית".

אני כמו אבא וכמו כולם חיפשתי דרך לשחרר בדידות, קיטור, ואנרגיות עצומות של כאב וכעס. אני כבר בכיתה גימל הייתי הולכת אחרי בית הספר לאצטדיון בגבעת רם והייתי רצה בסיבובים שעות. ניגשה אלי דבי מרכוס, שעוד תהיה המאמנת לאתלטיקה שלי, ושאלה אותי על פשר הענין ואמרה לאבא שזה לא בריא בגילי ושאיני צריכה להתחיל להתאמן מסודר ועם השגחה מקצועית. אז ככה מצאתי את עצמי בניבחרת של אתלטיקה לנוער. שנאתי את התחרויות ופשוט אהבתי לרוץ. מסתבר שגם היה לי כשרון והפכתי להיות אלופת הארץ בריצה בכיתה ז'. אני הרגשתי מלכת העולם וגם אבא מאוד עודד אותי. היינו הולכים ביחד לקנות לי נעלים מיוחדות של אצנים ואני מצאתי שילוב שכזה בין צרכים נפשיים קיומיים לבין מימוש פוטנציאל. מה שלא אמרו לי שאחרי השיא של גיל הנערות אני גם יהפוך לאישה והגוף ישתנה וכך גם היכולות האתלטיות שלי, ואני נפלתי חזק עם כל ההתבגרות הפיזית והנפשית שלי ומצאתי את עצמי בפינה. עברתי לכדור-סל ולתנועה במושב וחיפשתי דרך לא לוותר על הריצה שהפכה לצורך קיומי בלתי מודע. לגבי הלימודים אז מצאתי את עצמי בסוף כיתה ח' עם תעודה מאוד נמוכה, עם יכולות מאוד בינוניות בכל מה שקשור ללימודים אבל עם תואר אלופת הארץ, שבעיני היה שווה הרבה יותר. אבל אני לא הצלחתי למצוא בית ספר נורמלי ונאלצתי ללכת לשבוע הכנה בבית ספר דנמרק. זה היה בית ספר של ערסים שאני אחרי

יומים חזרתי הביתה והודעתי לאבא שאני לא הולכת ללמוד שם בחיים וכדאי שימצא לי מקום אחר. עלה הרעיון שבגלל שאני אלופת הארץ יהיה אינטרס לבית ספר בוייאר המהולל, לקבל אותי למרות הקשיים בלימודים. אני הבטחתי ללמוד יום ולילה אם הם יתנו לי הזדמנות. אחרי שיחות והבהרת התנאים נכנסתי לבייאר כי רצתי מהר... כל כיתה ט' נאבקתי עם מורים פרטים ועם עצמי להתגבר על הדיסלקציה ועל הפער הענק שצברתי עם השנים בלימודים, כניראה הבנתי שאני לא יכולה להרשות לעצמי לוותר, וכך העבירו אותי את הכיתה הכי קשה בעולם בשל המאמץ שהשקעתי ולא תמיד כי באמת הייתי מספיק טובה. אני חשבתי שזה ימשיך ככה לנצח, אבל כיתה יוד היתה כבר יותר אפשרית ואני סיימתי את בית הספר ממש עם ציונים טובים. אבל כל זה לא עזר לי לצאת מהפחדים שאני תלמידה גרועה וכך בתואר הראשון האוניברסיטה שקשקתי שעכשיו יגלו שאני לא מסוגלת וכך גם בתואר השני. יש לי דימוי עצמי כל כך ירוד בכל הקשור ללימודים ובעצם גם לכתיבה, אפילו עכשיו כשאני כותבת הגיגים. את ההבטחות האתלטיות שלי לבית הספר לא מלאתי כי אי אפשר היה להצטיין בהכל. אז אומנם רצתי בכל התחרויות ושיחקתי כדורסל בניבחרת בית בספר, אבל חוץ מלהמשיך לעשות ספורט עד היום, לא הפכתי לאתלטית של ממש, מה שלא מצער אותי בכלל. אחרי שנים שעזבתי את בית הספר חזרתי אליו עם אחת הבנות מהמעון (לנערות) שידעתי שאם רק יתנו לה צ'אנס כמוני, היא תוכל להיות תלמידה מעולה. אז קבעתי עם המנהל, שזכר אותי והסכים לקבל אותה אבל לא לפני שהכחיש את הסיבה שהוא קיבל אותי לפני 12 שנים לבייאר. לא משנה מה הוא אמר, גם היא הצליחה לסיים תלמידה מצטיינת ואני שמחתי שיכולתי לתת לה את הצ'אנס הזה שאני קבלתי גם. אני הבנתי שלתת צ'אנס זה יכול להיות כל ההבדל. אני לא יודעת איך הייתי מתגלגלת אם הייתי צריכה ללמוד בדנמרק.

12.1.2001

בספר האיום והנורא כפי שניקרא בביתנו "אמהות ללא אם" הסופרת מדברת על החברה כגוף שלא מסוגל להתמודד עם אמהות מתות. יש משהו בסוג של אובדן כזה שלא משאיר אף אחד שמעניין להיות עם המצב שנוצר. אפשר להתאבל על חיילים ביחד כעם ואפשר גם על זקנים כי זה טבע הדברים, אפילו על אבות יש לחברה יותר כלים. אמהות מתות זה מחוץ ליכולת. זה כמו להגיד שאין יותר אדמה, כמו לומר שאין יותר אוכל, שהכל נגמר. ככה אני כמובן הבנתי כילדה. גם כחברה יש לנו את אותם פחדים, אז כולם נכנסו לכאב שלהם, הפעילו כל אחד את המנגנון ההשרדותי שלו וכולנו נשארנו לבד. זה נורא להיות לבד עם המציאות הזאת, אני הרגשתי שזה כמו שדחפו אותי מצוק ואני מודעת לזה שאין לי כנפיים, ולגבי הקרקע ומידת קשיחותה לא העזתי לחשוב.

אני הפנמתי את העניין ולא רציתי שנים לדבר על זה עם אף אחד, גם כי ככה לימדו אותי וגם כי שמרתי על האמא שלי בתוכי וידעתי שכל פתיחה של הנושא יקלקל לי ויערער את הזכרון והתחושה. אני יודעת מי היא היתה בשבילי ואני זוכרת את המגע והתחושות והכל, בדרכי הילדותית, אבל המאוד מחודדת. ככול שגדלתי גם כנראה הפכתי יותר דומה לה, קרה שחברות שלה שכל פעם שראו אותי התחילו לבכות. אני שנאתי את זה, ממש. הם כולם ראו אותה דרכי ורק אני לא ראיתי כלום. לא רציתי לשמוע עליה. היא תמיד תוארה כאישה הכי נפלאה, מדהימה, יפה, חכמה, מלאת חיים, חברה ואמא שלא ראו כמותה... ואני הייתי צריכה לגדול כבת שלה. לא לצידה אלה להעדרותה הנוכחת. זה נורא להיות הבת של האשה המדהימה והלא קיימת ביותר בעולם. אני לא רציתי לשמוע עליה וגם כשכן אז הרגשתי שכולם נכנסו לקטע של הילולי המת, אני עד היום לא הצלחתי לשמוע על תכונה אחת לא טובה שהיתה לאמא שלי, נו באמת. אז אני לא התחברתי לקבר ולא למה שספרו ולא לכלום, רק לכאב ולאובדן שלי, זאת היתה הדרך שלי. אני כמובן לא המצאתי אותה, אבא היה הדוגמה החיה שלי.

בהתחלה אבא היה מכריח אותנו לא רק לנסוע ליוון אלא גם לעלות לקבר שלה פעם בשנה. הינו הולכים ברגל מהבית להר המנוחות. ואני הולכת אחריהם, אלישי ואבא, לא מדברת כועסת וניגרת. אני לא מיהרתי לשום מקום. שם אבא ואלישי כמובן בכו וניקו את הקבר, אני רק עמדתי בצד והסתכלתי לקחתי נשימה ארוכה

וחיכיתי שזה יגמר כבר, זה כאב לי בכל הגוף, כמו פצצה שצוברת עוצמה ותכף תשתחרר. הכאב הזה הרגיש לא פעם שהוא יכול להרוג אותי. שמנו אבן קטנה והלכנו, כאילו ביחד אבל בעצם כל אחד לבד. עם הזמן זה נגמר, כי זה היה נורא לכולם וזה לא הפך להרגל מנחם, אלא לכאב בלתי אפשרי. לא זוכרת בדיוק מתי, אבל זה ניגמר. אני מאוד שמחתי זה חסך ממני את הפחד למות, זה היה כמו סיוט מבויס, ולא ברור למה הוא היה טוב ולמי? אבל אחרי המון שנים עם עפר, אחרי התחלת הטיפול החלטנו ללכת לחפש את הקבר. הסתובבתי שעות, ויש לי חוש כיוון מעולה, ולא מצאתי את הקבר. טוב זה כמובן לא סתם, כפופה ומנוצחת חזרנו הביתה, לא חזרתי לשם עד היום. לפני שנסענו לפריז, אחרי אנליזה של ארבע שנים חשבתי שאני אנסה שוב, ולא היה לי אומץ. אבא הציע לבוא איתי ואלישי כבר רצה להפוך את זה למנהג שנתי ביום השנה. עד השנה אני לא ידעתי את התאריך בכלל. אני ממש לא רציתי אותם שם איתי, אני כבר כל כך התרגלתי להיות עם זה לבד וחוץ מה זה משהו שאני צריכה לעשות קודם כול לבד או עם עפר. ביחד נלך כשאני אגמור את ענייני איתה לבד. אני כותבת ושומעת את המילה לבד כל כך הרבה פעמים, אולי בגלל זה אני כותבת את כל זה, אני פחות לבד עכשיו שאתם קוראים אותי? באופן מסוים כן, זה מוזר. אולי פעם כשאני אגדל אני אמצא את הקבר הצנוע והמלא רקוביית הזה שאני לוקחת איתי לכל מקום בראש. כשעלה הרצון שלי לקחת את כל האמאמאמאמאמא הענקית והדומיננטית שלי שבעצם לא קיימת אלא בראשיהם של כל מי שהכיר אותה, ובי, ולהחזיר אותה לקבר. להכניס אותה למגירה אחת שאפשר לסגור אותה וגם לפתוח כשאני ארצה. הרצון לצמצם את נוכחותה הביאה אותי לטיפול. זאת היתה המטרה המוצהרת, לעשות מקום לי ולחיים. ברור היה לי שאני צריכה לעבור את הגיהנום, האבל הכאב ואת היס השחור האכזר והסוער כדי להצליח בזה. אני גם לא ידעתי אם אפשר ואם יש לי מספיק כוחות, אבל אני ראיית את אבא ואת הכאב והגעגועים ככוח מניעה עיקרי ואני בי נשבעתי שלא אחיה כך. אני יעשה עם זה משהו אחר, אני לא רוצה להיות שבועה בכאב כל חיי. אבל ידעתי ורציתי ולא יכולתי לחשוב על זה שאני אצטרך להיפרד ממנה. אני לא יודעת אם אפשר להבין, אבל להיפרד מאמא שאיננה כבר 25 שנה זה מהדברים שאני הרגשתי שאני לא יודעת אם אני אוכל. העבר והווה כאן מעורבבים כי אני מבינה עכשיו בפריז, אחרי פרידה מהאנליזה שאני עדיין כותבת על אמא ועדיין עסוקה בה לא פחות, כפי שחשבתי וקיוויתי שיקרה. להיקרע מאמא בגיל חמש, לחיות עם קיומה בכל פינה עד גיל 25 ולחשוב שהאנליזה תפעל כקסם זה כנראה לא מציאותי. אני מרגישה שאני היום יותר בוחרת מתי לפתוח את המגירה ולא שהיא מפורזת לי על כל החיים. אז זה השג מדהים בשבילי, לא?

אז לי היתה אמא מדהימה חמש שנים ואחר כך לא היתה לי. כך ש-28 שנה לא היתה לי אמא. אז איך זה שהיא כל כך חלק ממני, איך יכול להיות שהחמש שנים הראשונות הם כל כך משמעותיות? טוב כל ספר פסיכולוגיה אומר את זה, אבל המציאות לא תאמן. אני מרגישה מן אקסמפלר לענין. אני שנים דאגתי איזה מין אמא אני אהיה, ומה קבלתי ממנה ומה לא. פחדתי האמא=הות לא נגמרו... עד שהיא יצאה לי מבין הרגליים, עפר התחיל לבכות ואני לברך אותה על בואה לעולם. הילדה הזאת בידיים שלי ומחוברת לציצי, הוציאה ממני אמהות חבויה וסמויה שאני לא הכרתי בעצמי, קסם. פתאום ידעתי מה קבלתי, ולא כי ספרו לי, אלא כי הרגשתי אותה נשפכת לי מהאוזניים בכמויות. אני האמא של זואי ואני מוציאה מתוכי אמהות שנספגה בנשמתי מאמא. החיבור ליקה, אמא, אניוזואי היה כל כך ברוך ומרגיע. התלישות הנשית שלי פתאום נכנסה למקומה, התבור שלי התחבר לשושלת הנשים היווניות האלה שאני כל כך נאבקתי בהן. התחושה הזאת רק מבהירה לי את רמת התלישות העצומה שהיתה לי לכל מושג האמהות. את הבלבול שלי עם נשיות עד היום אני צריכה לברר, אבל אין דבר יותר נשי מללדת ולהיות אמא, כל השאר זה בשבילי כיום פחות מפיח.

אז איך קוראים לילדה שבאה לעולם? חס וחלילה לא נשים עליה את עול האסון, לא רוצים לשים עליה את עול הסבתא הבדיינית שלה, לא. אבל מה כן, ענת? שרון? כלום לא תופס. פתאום שמענו את השם זואי, אה איזה שם יפה. לא במקרה הוא גם בעל משמעות של המילה "חיים" ביוונית. אז מה היא החיים, זה לא קשה לשאת את תפקיד החיים? אבל כל ילד זה תפקידו, נכון שאצלנו זו משימה קשה יותר. אז לא הצלחנו לחסוך מביתו הקטנה את הקשר היווני הכבד שלה, נכון שבכיוון של חיים, אבל מה הם החיים אם לא ההיפך של המתים. אולי זה לא נורא ואולי כן, זואי עוד תבוא עם הטענות שלה, גם זה בחשבון, בקיצור כמו כל ההורים,

לא יכולנו אחרת ולכן החלטנו שזה מה שנכון וטוב לזואי. עכשיו בפריז השם הפך ל Zoé. לי קראו אסתר על שמה של סבתא החיה שלי. היוונים נותנים כבוד למי שחי, וזה נראה לי יותר יפה מלתת כבוד למתים. אני שנאתי את השם הזה אבל כולם קראו לי קיקה למזלי. אלישי לא יכל להגיד "אסתר קיקה" ואמר קיקה, וכך זה נשאר. עכשיו פחות קשה לי המחשבה לתת כבוד ליקה, בשמחה וזאת אולי הסיבה שאני לא משנה את שמי באופן רשמי. הבעיה שעם שם כמו אסתר כהנא, אני מקבלת מבטים מבולבלים שציפו לאשה בת 70 עם מטפחת וסלים, כמו סבתא שלי. מה רע ?

אבא היה ולכן הוא גם היה צריך לספוג את הגדילה שלנו ואולי זה טעות לדבר בגוף עבר, הוא עדין סופג. חוכמה גדולה אמא, ללכת ככה ולא להיות כאן. אני תמיד הרגשתי שיש גם יתרונות בזה שהיא איננה. חברות שלי נאבקות עם אימם וצריכות להתגבר עליה, אני צריכה להמציא את עצמי מחדש. אולי לא לגמרי אבל אני חיה במרווח של ספקולציות גדול יותר. לפעמים זה נראה יתרון אבל כשקצת חושבים לעומק היתרון לא כל כך ברור. לגדול מול אמא ולהיאבק נראה לי מעולה, ושוב ומייד אני חוזרת למחשבה שאילו היא רק היתה כאן כדי שאני אוכל לגדול מולהההההההה. היא שוב איננה, היא כל כך לא נמצאת שהיא המון איננה.

את המקרה עצמו אין לי כוחות לתאר עכשיו, יותר מאוחר.. אבל אחריו נשארנו עם אבא. הוא לא ממש יכל להחזיק הכל. היה זוועה, אני לא זוכרת הרבה, אבל את התחושה אני זוכרת מעולה. התחלנו להדרדר בכל המובנים. אני זוכרת שאפילו ברמה הראשונית של מקלחת כל יום ואוכל מסודר, אני פרקתי עול. אני לא יודעת אם באופן לוחמני או פשוט בהזנחה הכללית. השיש נשבר באותה תקופה מעוף קפוא שאבא זרק עליו ואת הלילות של כולנו אני לא אשכח. אני הייתי עסוקה בלפזר טרור בשכונה ובבית ספר לגנוב לאבא 100 שקל שאז היה הון, וללכת לקנות מסטיקים בכל הכסף. רק המון שנים אחרי הבנתי שאני מנסה להחזיר לעצמי את מה שנלקח ממני בדרכים אחרות. אני גיליתי שזה לא היה כל כך נורא ושאני לא המצאתי את הבעת הכעס בדרך זו. בזמנו פשוט לא יכולתי לא לקחת. שנים פחדתי שהאישה מהצרכניה תספר לאבא.. הוא כמובן לא שם לב, כמו שהוא לא שם לב להרבה דברים אחרים, כמו האם התקלחתי ומה אני עושה בבית ספר. הוא כנראה הבין יותר טוב ממני את המצב ואחרי 3 שנים הוא אמר לנו שיש משהו שהוא רוצה לדבר איתנו עליו. ישבנו ביום שישי בארוחת ערב, עם העוף הנצחי ששנים אחר כך לא יכולנו לאכול אותו בימי שישי, ואבא אמר שהוא רוצה להתחתן עם צירלי והוא מבקש את רשותנו. אנחנו הרגשנו מאוד חשובים ולקחנו את הזמן שלנו ובסוף הסכמנו, אני זוכרת שהוא הלך לטלפון להודיע לצירלי על ההחלטה החשובה שלנו. כולנו ידענו שצריך לעשות משהו אחר עם המצב ובלב, לפחות בהתחלה שמחנו.

ככה בין לילה הכל השתנה, הבית חזר להיות מקום אפשרי, הוא נראה אחרת והכל נראה יותר מרגיע, אפשרי. אני ואלישי הינו בחתונה וקבלנו מתנות.. אלישי כל כך התרגש שלא הפסיק לאכול והקיא את נשמתו, אני כמובן לא נגעתי בכלום, או שככה נראה לי שהיה.

13.1.2001

עפר אומר שלא ריחמו עלי מספיק כשהייתי קטנה, אני ישר קופצת ואומרת שלא רציתי שירחמו עלי ושאני הדפתי כל נסיון ואני רחמים לא רוצה מאף אחד, תודה. נושא הרחמים עלה לכותרות השיחה. לי לרחם תמיד נשמע שלילי, גם למדתי במעון שלרחם על הבנות זה הכי גרוע. עפר טוען שזה הדבר הכי חשוב שיש לנו לתת למי שקרוב אלינו ושרחמים זה כמו לתת רחם והכלה למי שאנחנו יכולים ומרגישים קרובים יותר כמו: compation. האם בדרך כלל שאנחנו אומרים שאנחנו מרחמים על משהו אנחנו לא גם קצת מזלזלים ומקטינים אותו ? האם אנחנו באמת מרחמים ? האם זה מה שהרגשתי כילדה, או שהייתי הודפת כל דבר ? למה המילה רחמים הצליחה לקבל קונוטציה שלילית ? אלוהים מרחם על ילדי הגן, פחות על ילדי בין הספר ואת הגדולים השאיר לבדם. זה מה שאני זכרת מהשיר, וכך גם החברה. אני בעצמי גם נוטה לדרוש מהמבוגרים שיהיו גדולים, אין בי רחמים במובן הרגיל כלפיהם. אבל זה גם קשור לאכזבה שלי מהם כשהייתי ילדה. אולי כל החברה מאוכזבת מהעדר הרחמים ולכן לא מוצאת בתוכה רחמים כלפי הגדולים. אני לא אשכח את הסיפור שיקה סבתי, היתה באה לארץ כל קיץ עם אוכל שהכינה ביוון ועם הפתעות לכולם וזו היתה

כל זה לא בלי לראות ולהרגיש ולסמוך על נאווה ששומרת עלי ושהיא בניגוד לאמא, לא תמות שם ותשאיר אותי בלב הים לבד. האמא המדהימה שלי לא ידעה לשמור על עצמה ולהישאר בחיים, אבל כן ידעה להציל אותי ובמילים אחרות לטבוע במקומי. אני חשבתני המון על המשואה הנוראית שכל מי ששומע אותה ניצלות אוזניו. אני חשבתני שאבא שלי באופן לא מודע היה מעדיף שאני אטבע ואמא תחיה. כי ילדים אפשר לעשות עוד, בעוד שלאבד אשה זה לאבד גם את כל הילדים שיכלו להיות ממנה וגם אותה. אני מודעת למחשבה הנוראית אבל גם יודעת שעם מחשבות כאלו הייתי צריכה להתמודד. אני כאמא יודעת שהייתי עושה אותו דבר, ועם זאת זה נורא, לא חשוב מאיזה כיוון מסתכלים על זה. אני לא מעיזה לדבר על זה עם אבא, כי זה יקאב לו כל כך וזה ממש לא מה שאני רוצה.

אני הייתי חייבת לסמוך על נאווה כי אני לבד לא יכולתי ללכת לשם. היא לקחה אותי מצד אחד של ה"אני לא יודעת מה" והובילה אותי ארבע שנים למקום שממנו אני יכולה להמשיך לבדי. את הלבדי הנצחי שלי אני כבר הכרתי. אני נורא רציתי לכתוב שהגעתי לצד השני בבטחה נפשית ופיזית, אבל זה לא כך. אני מרגישה שאת החלק האיום והנורא עברתי ושמעכשיו אני ממשיכה עם מי שקרוב אלי וגיליתי שהדרך להפתעתי לעולם לא נגמרת. יש צלקות וכאבים שלא הולכים גם אם מתאמצים נורא, ואני אצטרך ללמוד לחיות עם האין אמא שלי. אני מדי פעם מתמוגגת על האפשרות ההיפותטית שאני יכולה לחזור לטיפול מתי שארצה ואני מניחה שאני גם יעשה את זה בשלב מסוים. אבל אני במקום אחר עכשיו, ואני כבר יכולה ללכת במים הרדודים כי יש לי שתי רגלים ואני כבר לא בת חמש. אני יותר מפחדת ואני יותר זהירה ואני פחות יכולה לעשות הכל ויותר קשה לי לקום כל בוקר לשחות, אבל אני פחות נכה. תודה לך נאווה.

אני לא רוצה לעשות כאן שיר הלל לטיפול שלי, אבל זה מה שיוצא לי וזה באמת מה שאני מרגישה כלפיו. אני גדלתי בבית שהמסר הברור מאבא הוא שלא צריך לסמוך על אף אחד. הנושא של ללכת לטיפול עלה בבית ואבא אמר שהוא לא יכול לסמוך על משהו בתחומים האלו ושהוא מעדיף להישאר עם זה לבד. ברור, חד וחלק. הוא כמוהו לא התנגד לטיפול שלי אבל הוא תמיד היה סקפטי ומודאג מזה שאני אפגע. מזל שצדלי היתה, גם כאן, אדם שפוי ומבין עניין כדי לאזן את החשדנות ההרסנית הזאת. אני מקווה שהוא רואה את השינוי שעברתי ואולי הוא יכול לחשוב קצת אחרת, או שבעצם במונח העמוק של העניין, אין כאן דיון תיאורטי אלא את המגבלות הנפשיות של כולנו. טוב כבר מאוחר, זואי ועפר כבר ישנים ולי קצת קר כאן, אז אני הולכת להתחמם במיטה המחוממת בעפר שלי ונראה לי שכל מה שכתוב כאן עוד יהדהד לי בחלומות, אני מקווה שארדם כי אני גם משום מה נורא מתרגשת. לילה טוב.

18.1.01

זה היה בקיץ. נסענו לים כמו בימים רבים וטובים. אתם מכירים את הנסיעות המשפחתיות בשבת. בדרך אמא ואבא שאלו אותנו אם אנחנו רוצים ללכת למקום עם מציל. אני ואלשי וכנראה גם אביגיל שהייתה איתנו צעקנו שלא רוצים מציל והפכנו את זה לשיר רפיטטיבי של ילדים: לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל, לא רוצים מציל. אז נסענו לפלמחים ובאמת לא היה מציל אבל הים היה יפה. אבא לא אוהב לשחות כי הוא לא ממש יודע לשחות טוב ואני לא ממש ידעתי כי הייתי בת 4.5, אביגיל ידעה ואלשי בדיוק התחיל לדעת. אני על הגב של אמא ואלשי לידינו נכנסנו למים שמחים ומרוצים. את ההמשך אני זוכרת רק במקוטע, כנראה שהיו זרמים, אני לא ממש הבנתי את זה, אבל הרגשתי שאמא נלחצת ואומרת לאלשי שישחה חזרה לחוף ובאמת הוא הצליח להגיע. אני חיכיתי שגם אנחנו נגיע אבל שום דבר לא קרה. אני התחלתי לצעוק לאמא והרגשתי פחד נוראי וכשראיתי שהיא לא עונה לי למרות שאני עליה התחלתי לצרוח בכל כוחי למי שעל החוף. אבא בדיוק הלך לטיול על החוף ולא היה אני לא זוכרת איפה אביגיל היתה אבל אחרי שנה בערך הם באו והוציאו אותנו לחוף. אני זוכרת ששמו את אמא על החול ולחצו על הבטן שלה ויצאו לה המון מים מהפה. היא היתה עם בגד ים שחור ולא ממש זזה. אחר כך אבא לקח אותה לבית חולים ואותנו שמו בקיבוץ פלמחים במרפאה. אני לא זוכרת כלום יותר חוץ מזה שאבא חזר בלעדיה וכולם עמדו במעגל ובכו. אני הייתי על הידיים של

אחד המבוגרים ואמרתי לאלישי שצריך לבכות כי כולם בוכים. לא הבנתי בכלל מה קורה..... אחר כך יש לי מחיקת זיכרון של שנה לפחות. לכל אחד, למדתי עם השנים יש גירסה שונה של הארוץ, לכל אחד זה היה שונה לגמרי. אני רק יודעת שאני הבנתי אחר כך ולא הרבה אחרי שהכל נגמר ושהחיים שלי כבר לא יהיו כמו שהיו. אני הבנתי אולי מוקדם מדי בשביל ילדה בגילי שאין לי אמא. "סתם יום של חול, עם בוקר כחול בלי חג או מחול פתע פתאום כמו בחלום" "במובן מסוים, עד היום נשארתי תקועה בקיץ הילדותי ההוא: נשמתי המשיכה לחוג סביבו ללא הפוגה, כחרק סביב מנורה מסנוורת." (אלזה מורנטה, "כזב וכישוף").

סיפרו לי שאני לא בכיתי שנים, שהייתי שומעת הכל בנושא ותמיד נמצאת ברקע עם העינים הגדולות והחומות שלי ולא אמרתי מילה ולא שאלתי שאלות ולא רציני שידברו איתי. רורי ספרה שזה מאוד הדאיג את כולם שאני ככה מגיבה. שנים הסיפור היה ברקע לא מדובר ולא ממש נגיש. כשהייתי בת 26 נסענו עפר ואני לפסטיבל הסרטים בחיפה ועפר אמר שיש סרט על ילדה בת חמש שאמא שלה נהרגה בתאונת ברכים, רוצה ללכת? לקחתי אויר אמרתי שטוב - נכנסנו. ישבנו שם ובכינו שנינו כמו בהלויה עפר אמר שהוא החזיק את גיבורת הסרט בידי. הסרט היה כל כך מדהים כי היא פונט בת החמש, היתה אני. הילדה ישבה וחיכתה לאמא שלה וכשהבינה שאין סיכוי אז היא רצתה למות גם. אני פתאום הבנתי שזה מה שעבר עלי גם וזה היה כמו ראי חותך ששורף את חיים מבפנים. כשזה גם לא הצליח לפונט היא הלכה לקבר חפרה בשתי הידים הקטנות שלה והוציאה את אמא שלה. בסרט האמא חוזרת כדמות ממשית, יפה מחבקת ואוהבת. הן מתחבקות ואני נזכרת שזה סרט ובוכה עוד יותר. האמא שבאופן מוזר היתה דומה לאמא, מלווה אותה חזרה הביתה ולפני שמגיעים היא נפרדת ממנה ופונט עם כל הקושי מחבקת אותה מסתובבת והולכת..... וכשהיא מסתכלת שוב, היא כבר איננה. ואז מופיע אבא שלה ולוקח אותה הביתה. העובדה שבסרט היא חזרה זעזעה אותי, אני לא יכולתי עם כל הדמיון שלי להחזיר אותה וגם כל הזמן הרגשתי שאני בחיים לא הייתי עוזבת אותה אם היא היתה חוזרת. אני חושבת שאני חיקיתי לה שתחזור וזה באופן לא יאומן, לא קרה. זה סרט שאותי הפך שלוש פעמים מבפנים החוצה ובחזרה. "פונט" - סרט צרפתי שאני בטוחה שמי שעשה אותו היה שם או כילד או כהורה רגיש. אין לנו גישה לילדות שלנו בכל כך הרבה מובנים ואני שנים ניסיתי להבין איזה כלים היו לי להתמודד עם המוות של אמא בגיל כל כך צעיר. הסרט ממש מראה את עולמה הפנימי של ילדה בת חמש, שזה מצד אחד עולם נורא מוגבל ביכולתו להבין את הקונספט שהמבוגרים בעצמם לא מבינים. ועם זאת גם עולם עשיר ומלא ומאוד מבין. מזל שאני לא בת חמש. אני חושבת שזה גיל שמצד אחד הייתי נורא קטנה אבל כנראה שקבלתי המון כוח ואהבה ממנה. אחרת מאיפה הכוח שיש לי, מאיפה הבריאות מאיפה השמחה והרצון לחיות, מאיפה? חמש שנים זה המון זמן עם אמא וגם כל כך מעט. אני עם זואי כבר שנתיים וחצי ויש לנו עולם מלא כל כך ועשיר והיא אדם שלם לגמרי, אז אני רק מתארת אותה בגיל חמש. מצד שני ילדים בני חמש הם כל כך קטנים ותלויים בהורים שלהם שזה נראה בלתי אפשרי. אני יודעת שאמא שלי אהבה אותי מאוד, הכי, המון מלא או כל מילה אחרת. היא שמחה בי וחשבה שאני הכי בעולם ואני יודעת את זה, וזה נתן לי את הכוח שיש לי, ולמזלי, או שזה לא ענין של מזל - יש לי.

21.1.01

אתמול יצאתי עם רמונד, שהיא היתה חברה של אמא. הן נפגשו בארץ בקיבוץ ושמו על קשר כל השנים שהיו להן. בשבילי היא האמא כאן בפרזי ולכן גם הסבתא של זואי. אנחנו הולכים אליה לארוחות ערב ואני אוהבת אותה. היא גם רואה אותי ושמחה בי, גם מעבר לחברות שלה עם אמא שלי מפני 30 שנה וזה תחושה מיוחדת בשבילי אצל החברות לשעבר של אמא. האמת שגם עם רורי אני כבר מרגישה אחרת. אז ישבנו בבית תה צרפתי והיא הוציאה מהתיק שלה גלויה ישנה עם תמונה דהויה של ירושלים בצידה האחד שאמא שלחה לה חודש פחות שלושה ימים אחרי שנולדתי: 7.3.68. כתוב שם בצרפתית רוטה: "יש לי ילדה קטנה שקוראים לה אסתר, אולי יבוא יום והיא תאהב אותך כמוני, חנה". איזה גלויה מוזרה ויפה. מכל הדברים שיש להגיד כשנולדת לך תינוקת... אחרי שלושים ושנים אני מחזיקה את הגלויה הזאת עם רמונד

וההתרגשות עולה לגרון והדמעות עולות וממלאות את כולי מבפנים, תכף ואגלוש. אם היא רק היתה יודעת מה שאנחנו עושות עכשיו בבית קפה בפריז.. אני וחברתה, וגם במונן מסוים חברתי, רמונד. היה לנו ערב נעים, דיברנו על הספר שאמא כתבה ועל אנליזה. רמונד סיפרה לי שיש לה מכתב מאמא שאומרת לה שהיא משוגעת שהיא הולכת לאנליזה ומבזבזת את הכסף על שטויות כאלה... כן כן אמא, מענין מה היית אומרת על אנליזה בכלל ושלי בפרט, היום ? רמונד אמרה שאמא היתה לא ממש אחד מכולם, היא אמרה שהיא היתה קצת גאון או עם יכולות וחיבור לכל מני כוחות שלא ממש היו נגישים לכולם. אני מנסה להבין למה היא מתכוונת, וישר רוצה לדעת אם גם לי יש משהו קטן מזה... חשבתי גם שזה היה מאוד קשה לגדול ולהתבגר לצידה של האמא המדהימה והגאונה שלי. אפילו החלל שהשאירה חונק ותופס כל כך הרבה מקום, אז מה היה תופס קיומה הממשי. אולי פחות כי הקיים והמציאות תמיד פחות מיתיים ונוצצים מהפנטזיה, או שבמקרה שלה לא?

26.1.01

את העובדה שאני יתומה לא ממש הפנמתי עד לא מזמן, אבל את היותי בת של אמא חורגת הבנתי מהר. אני לא זוכרת את כל הדרך עם צ'רלי אבל אני זוכרת שהיא הצילה והפכה את החיים לאפשריים מחדש, כשהיא באה הרגשתי הקלה, אני מניחה שכולנו הרגשנו. אני זוכרת עכשיו אבל אז שכחתי מהר. אני ראיתי ושמעתי על אמהות חורגות רעות וראיתי את כל הסרטים שכולנו ראינו ואני חושבת בדיעבד שאלו גם סיפורים שבאים לחזק את המיתוס של האמא שאין לה תחליף לעולם. אני נאבקתי בצ'רלי בכל כוחי, מצד אחד כל כך רציתי להצליח במאבק להוכיח שהיא לא רק לא האמא שלי אלא שהיא אמא חורגת לא טובה, מצד שני פחדתי מזה כמו ממוות נוסף. אני הצלחתי להביא אותה לרגע שתצעק עלי "טוב אני לא אמא שלך ולא רוצה להיות גם, אני גמרתי איתך" (באנגלית זה נשמע יותר אמיתי עבורי) והתחושה של הנצחון וההפסד הנורא חיו בי ביחד באופן בלתי אפשרי. איזה מן מאבק זה שבו אתה מתאמץ כל כך להוכיח שהיא לא אמא ולא משמעותית ובאותו זמן לקוות שהיא לא תוותר ותחזיק במקום המגן, השומר ולעולם לא המתייגש כמו כל אמא אמיתית. אחרי שכבר הוכחתי לעצמי שהיא ויתרה עלי, הלכתי להיות אמא חורגת של נערות במצוקה כדי לעשות לעצמי חוויה מתקנת, או לפחות ככה חשבתי. כשאני התגייסתי לא עבר יום וכבר החדר שלי הפך למשרד של צ'רלי וזאת היתה ההוכחה שלי שהיא האמא החורגת הקלאסית, חסרת רגישות ואנוכית. לעולם לא שנאתי אותה למרות שמאוד ניסיתי, אבל כשקיבלתי ממנה את הסטירה הפיזית היחידה בגיל 22, גם אני כבר לא רציתי איתה כלום. אז מנצחת ומופסדת הצלחתי להוכיח שהיא לא אמא טובה כי היא ויתרה עלי. היום, 11 שנים אחר כך אני יודעת שטעיתי, כי היא עדין כאן והיא כאן בשבילי והיא הסבתא של זואי והיא האמא החורגת שלי גם היום. שנים לא רציתי שתכין לי אוכל מיוחד, או שתעשה כל אקט אימהי ובאותו הזמן ידעתי שזה מה שהכי רציתי. המעון והעבודה מול הבנות הביא אותי להכרה, עד כמה צ'רלי כן היתה בשבילי. היא לעולם לא ניסתה להיות האמא שלי ואני לא ראיתי את זה. אני שמרתי אמונים לאמא שלי ולא יכולתי לתת לאף אישה, גם אם היתה פיה טובה, להיות אמאית כלפי. צ'רלי היתה ההפך הגמור מאמא וזה הקל על הענין מצד אחד ומצד שני הפך אותה ללא רלוונטית כלפי. אני רציתי להיות יוניה לוונטיניתי והיא היתה קנדית אנגלוסקסית. אני אחרי שנים מבינה כמה מסובך המקום או יותר נכון העדר המקום שצ'רלי היתה צריכה להיכנס אליו. הנעליים היו ענקיות ולא פנויות במונן כמעט פיזי של המילה. אני עד היום מרגישה שזה היה הסכם כל כך מסובך בין ההורים, ולא ברור לי איך זה עדין מחזיק. בעיקר אני מעריכה את צ'רלי וגם לא מבינה אותה, איך ולמה היא נשארה עם כולנו אז. אחר כך נולדו לי עוד שתי אחיות שנתנו לחיים ולמשפחה משמעות חדשה. אני הייתי האחות הגדולה וצ'רלי נתנה לי את המקום הזה ביד נדיבה, ועד היום אני מרגישה האחות הגדולה בנדיבות, וזה נעים לי. בערב שעשינו לזכר אמא לפני חצי שנה, האחיות שלי אמרו שהן כל כך הרגישו את הכאב והקושי של כולנו ונורא רוצות להיות איתנו בזה, אבל הן נמצאות בפרדוקס שכזה, מכיוון שאם אמא לא היתה מתה (בחרתי במילה הזאת אחרי התלבטות מה היא: הלכה, טבעה, נעלמה, נפטרה... מתה), אז הן לא היו קיימות. איזה מחשבה מוזרה שאף פעם לא חשבתי אותה, עד שזה נאמר

באותו ערב בלתי נשכח. אני רק אומר עכשיו על הערב הזה שאני מצאתי את עצמי מודה לצ'רלי בערב לזכרה של אמא, על זה שהיא הצילה אותנו והיתה איתנו בכל השנים הטובות והמזעזעות. אני עכשיו יכולה להגיד שיש לי אמא חורגת שאני מעריכה ואפילו יכולה להגיד בלי יותר מידי קושי שאני אוהבת אותה, תודה גם לך צ'רלי. לאמא מודים כשהיא קימת? יש מצב שבו ילדה מודה לאמא שלה על זה שהיא קיימת? לא נראה לי, כי זה המובן מאליו. אבל כשזה לא מובן מאליו, זה מעורר המון הערכה ופתאום הורות מקבלת ממדים מאוד גדולים ומרשימים. אני הייתי צריכה ללכת ולבדוק את משמעות התפקיד של להיות אמא חורגת. אחרי חמש שנים שהייתי לדעתי אמא חורגת טובה, קמתי והלכתי, לא רציתי יותר. אז נכון שזו עבודה ונכון שזה לא אותו דבר, אבל, אבל, אבל, זה קשה נורא ומתיש וזה מאוד לא מתגמל לפחות לא בהתחלה, ובכלל זה תפקיד קשה וטובעני. (חברה שלי כתבה לי: אולי זו הדיסלקציה שלך... אבל צדקת כשאמרת שהעבודה במעון היא טובענית... אכן!) אז כמובן שזו הדיסלקציה וגם כמובן שזה לא רק זה. אני לא רוצה כל חיי להיות בתוך מצוקות של אחרים ודרכם גם בתוך שלי, אני רוצה להיפרד מהמצוקה ואחת הדרכים הטובות יותר היא לוותר על העבודה הזו. אני מצאתי את הסיבה שאני הגעתי למעון ושמכל העבודות בעיתון אני הגעתי דווקא כ"סגנית מנהל במעון לנערות במצוקה", או במילים אחרות, להיות אמא חורגת לנערות שאמא היא הדבר הכי חשוב שלהן וגם הכי לא מתפקד. כל מי שעובד במקומות כאלו צריך לשאול את עצמו למה דווקא נערות במצוקה. אני חושבת שכמו האמהות של הבנות, גם אמא שלי היתה נוכחת מאוד ולא מתפקדת, ובאופן כזה זה מאוד דומה. אני הייתי צריכה ללמד בנות מסוימות, איך לנהל יחסים עם אימם הלא פנויה או הלא קיימת בשבילן. כמו שמיציתי את האהבה לאישה עד סופה, כך גם את החיבור היומיומי לנערות מתבררות במצוקה. אני מתגעגעת אליהן מאוד, אל כל אחת ואחת ואל הקשר המיוחד שהיה לי איתן. אני אוהבת אותן ואני ממשיכה לחשוב עליהן ולהיות בקשר עם אלו שרוצות בקשר שכזה. אני מרגישה את גודל המחויבות שיש לאמהות חורגות בעוד שאין לי תחושה שבחברה יש מי שבאמת מעריך את קיומן הכל כך חשוב.

6.2.01

אמא שלי כתבה ספר ביוניתי וקבלה עליו פרס חשוב כשהיתה בת 26. את זה ידענו תמיד וגם ידענו שהעותק נמצא אצל אבא בספרייה ושאינן לנו יכולת להבין את מה שכתבה ביוניתי. היו תקופות שבת הדודה של אמא מארה"ב התחילה לתרגם חלק ממנו ולשלוח לנו באנגלית, אבל זה נפסק מהר ולא זכור לי כלום מזה. אני לא חשבת שאני אי פעם אקרא אותו והשלמתי עם העובדה שגם הספר מת עם אמא. עפר (המונשוק, כך אני קוראת לו) החליט למצוא מי שיתרגם את הספר. הוא הרגיש אותי וחשב שזה זמן טוב. הוא בירר ושאל ובסוף נתן לאמיר צוקרמן את הספר לתרגום. אחרי כמה חודשים ארוכים היה תרגום ראשוני. אני התרגשתי נורא ולא יכולתי לקרוא את זה מיד. לא ידעתי איך להכניס את זה לחיים שלי בלי שזה יבלע ביומיום, רציתי לעשות לזה מקום. זה חיכה לי עד שיצאנו עם אחותו של עפר לעשות קמפינג בכרמל. שם על ההר היפה הזה, החזקתי את ערמת הדפים שהכילו סוד גדול. דף אחרי דף גמעתי את הספר. הוא לא ארוך נורא אבל מאוד מורכב ומסתורי. אני גמרתי אותו בנשימה אחת כשבסופו הגיבורה נשארת לבדה בעולם כשהיא נושאת בתוכה את הצאצא החזק ביותר שלה (כשאביו הוא תאנסיס, שהוא השטן). אני בזמן הקריאה הייתי בהריון בחודש שמיני, אחרי שתי הפלות ששברו לי את הלב, ובתוכי הצאצא החזק שלי. למזלי לא מהשטן אלא מעפר וגם לא הייתי בכלל לבד בעולם, אלא עם כל מי שאני נורא אוהבת. זה היה נורא חזק בשבילי. הספר עבר עוד כמה שינויים וארגונים והתרגום הושלם. ספר מדהים - על מוות ושיגעון, על בריאת העולם וההתמודדות עם פחד ואובדן. מה שהיה לאמא שלי בראש בגיל 26 היה מדהים ומעניין. וגם הספר פתח בשבילי את עולמה הפנימי והמורכב, שכילדה בת ארבע לא ידעתי על קיומו. לא קראתי אותו שוב עד לפני חודש. גם בקריאה שניה ומרוחקת יותר הספר הזה יפה בעיני ומאוד רגיש וממלא. אמא שלי, אם רק היית כאן לדבר איתי על הספר..... הספר מתאר את ההתמודדות של האדם עם ידיעת המוות. הוא נותן שתי אפשרויות עיקריות, או חיים שהם לא מתמודדים עם המוות ואז הם חיים של מת ולהם נתנה אמא מקום בקצה כפר יווני בכנסייה של בית הקברות, או אם אנשים התחברו לידיעת המוות אז הם השתייכו לצידו השני של הכפר שהיה בבית

המשוגעים. הגיבורה ואמא שלה כשירדו מההרים אחרי רעידת אדמה, היו צריכות להחליט לאיזה כנסייה להשתייך והשכנות הזדעזעו מהבחירה של האם בבית המשוגעים, כי אף אחד לא בוחר מרצון ללכת לשם... אני מתלבטת אם להכניס קטעים מהספר של אמא לכאן, נראה לי שלא. הוא שלם וגם קיים ושווה קריאה לכל מי שירצה. אני אכתוב את הספר שלי.

עפר עיצב אותו מקסים והספר הוצא. אמרתי לאלשי אחי שאם היינו משפחה נורמאלית הינו עושים ערב לזכרה ומחלקים את הספר. מתוך רצון להיות נורמאליים ארגנו ערב שכזה. האינסטינקט שלי וגם של אלישי היה שנמכור את הספר וכך נכסה על ההוצאות. לחלק אותו לא עלה כאפשרות בנשימה הראשונה ורק אחר כך הבנתי שזה נובע גם מהכעס שיש לנו כלפי כל מי שנשאר ולא עשה כלום למען הענין כבר שנים, ושנחנו צריכים עכשיו לעשות את זה בעצמנו. ברגע שהבנתי את מהות הכעס כבר רציתי נורא לחלק אותו לכולם לתת את המתנה המשותפת שלנו ושל אמא, וכך עשינו. לארגן ערב כזה היתה משימה קשה ולא צפויה. לא ידעתי את מי להזמין ועד כמה רחוק ללכת. השנים שעברו חרצו בכולם חיים שלמים שאני לא יכולתי לצפות. הוא אמר שאם היא באה אז הוא לא בא, והיא לא רצתה להיות עם הוא, והדוד מאנגליה נורא נעלב שלא הוזמן אבל מה לעשות שאבא רב עם כל אחיותיו ולא מדבר איתן... ומה היה עם השכנה מלפני 20 שנה לא יאפשר לאבא להיות אם היא תבוא.... וכך הפזל והקטנוניות הביאה והעלתה רפש וקושי וכאבים ישנים שרק שיחות משפחתיות רבות והצהרת כוונות חוזרת ונשנות והמון נסיון לגשר על כל השנים הביאו את הערב הזה למימוש. היה מי שהכין בכתב והיה מי שפשוט אמר, היו כאלה שלא יכלו להגיד מילה אבל כולם היו בשוק וחטפו את אמא בהפוכה שוב מכיוון לא צפוי. בשבילי זה היה ערב חשוב ומאוד מוצלח. אני באתי להלוייה ובעצם היתה לי בת מצווה, בירכו אותי ורצו שאני אחתום על הספר, למה אני? מה פתאום? עשינו מעשה שהיה צריך לטעמי להעשות על ידי אבא או החברים שכלכך אהבו אותה, אבל אף אחד לא יכל לעשות כלום. אולי כדי לא להכאיב לאבא ואולי כי כל אחד חשב שהיא שלו וזהו. אני הבנתי שאמא היתה של כל אחד באופן מאוד אישי. היא לא היתה של כולם ביחד. כל אחד ניהל איתה יחסים שלמים שלא קשורים לאחרים ולכל אחד יש תחושה שהוא מכיר וידע את חנה האמיתית... כולם לא יודעים כלום, אני ידעתי אותה הכי טוב.. גם אני נכנסתי לתחרות הטפשית הזאת עד שהבנתי מה קורה לכולנו, הנסיון של הערב היה לחלוק את הזכרון עם כולם. אני ואלישי יכולנו בעיקר להביא את העדרותה ואת מה שזה עשה לנו, אבא ניסה לגשר על כל העולמות של חייו כשצ'רלי ואחיותי יושבות עם כולנו. היו כאלה שהעלו זיכרונות של אמא כמו שזכרו אותה והיו כאלה כמו שכבר אמרתי שלא אמרו מילה, הם אותי הכי הכעיסו למרות שגם לזה צריך לעשות מקום. אני חושבת שזה נייער שטיחים כל כך חזק שהאבק חנק את הדקויות וטשטש את יכולת הראיה של כולם. אני הרגשתי שכולם נורא פירגנו והודו לנו על הערב, הרגשתי שהם רואים את אמא במידה מסוימת דרכי ודרך הכוחות שיש לי, וזה היה מחזק וממלא וגם נורא מפחיד. רוב הקהל היו משפחה שלנו כולל של בני זוגנו, והמון חברים טובים. לא כל החברים של אמא באו כל אחד מסיבותיו, אבל מי שבא בשבילי, היה שם וזה היה לי מחבק ואוהב וזה נתן לי המון. אני שלא רציתי לחלוק עם איש כלום בנושא הזה, מצאתי את עצמי מוקפת בכולם. מי שלא בא אז כתב או התקשר והרגשתי שכולם משתתפים ומבינים את גודל הארוע בשבילי. לאבא הכנו דרך מילוט וזו אחת הסיבות שלא עשינו את הארוע אצל ההורים בבית, כדי שהוא לא יהיה המארח. אבל אבא שלי לא בורח מכולם, הוא ישב שם ורק בחלק שאני דיברתי ואמרתי דברים לא פשוטים, הוא יצא קצת למרפסת... כל הכבוד אבא חלש־חזק שלי. לי יש אבא שכמה שהוא מתפרק כל הזמן, הוא לא ניתן לפרוק. השילוב של החולשה בלתי מתפרקת, קיימת בכולנו.

אחת החברות של אמא שהיתי צריכה להזמין היתה רבקה אליאב, אותה לא ראיתי כבר 20 שנה. הרמתי טלפון והזמנתי, היא כל כך התרגשה לשמוע ממני והיא אמרה שזה מסוכן ללב שלה להתרגש כל כך. היא יומים לפני כן גמרה לכתוב לי סיפור על אמא שלי. היא שנים לא כתבה מילה עליה ועכשיו יומיים לפני הטלפון סיימה לכתוב. היא אמרה שאני צריכה לבוא לראות מה שכתבה עבורי ושהצרוף מיקרים משתק אותה. היא גרה בנחלאות, הגעתי על הטוסטוס בערב ירושלמי קריר, הייתי מזהה אותה גם ברחוב, היא אותי אולי לא... זה היה מביך אבל גם נורא מרגש. היא גמעה אותי ואני אותה, ישבנו לדבר. היא הראתה לי את מה

שכתבה לי ואני שמחתי נורא. היא תיארה את הקשר שלה עם אמא על רקע התקופה של בין ששת הימים למוות של אמא כמה שבועות לפני מלחמת יום כיפור. היא היתה השכנה שלנו לכמה שנים, את התקופה הזאת אני בקושי זוכרת. היא בסיפור העבירה את החויה שלה מאמא ומזה שהיתה ציונית, שהתאהבה במדינה ובכל החילים הגיבורים, שהיא רצתה ללמוד הכל על ישראליות וכל הזמן אמרה שהיא לא מבינה איך התחילו לעשות הכל בלעדיה. אני אבקש ממנה רשות פשוט להעתיק את הסיפור לתוך שלי כי אין ממש טעם לתאר סיפור כל כך מדויק.

רבקה אליאב / הפרחים שלי

היא מתקשרת אלי שהיא בירושלים בחגים ורוצה שאספר לה על אמא שלה. היא, מיקי, ואחיה דדי היו בני שלוש וארבע כשקרה האסון. כל מה שהיא יודעת זה מסיפורים ומתמונות שנשארו מאז.

אנחנו יושבות בביתי ננוחות באור נעים של אחר הצהריים. אני מוזגת לנו מיץ תפוזים קר מקנקן שעומד על השולחן. מיקי היא אשה יפה בעלת בטחון עצמי, פתוחה וגלויה, דומה דמיון מדהים לאמה. אותן עיניים קטיפתיות שובבות, אותו חיוך, אותו צבע עור דבשי, אותו מבנה גוף. היום היא נשואה, אם לתינוקת ואחיה דדי הוא טייס בחיל האוויר. תמונות רצות לי בראש, הסיפור הזה ספוג ריח של זכרון מר-מתוק מהתקופה שהיינו תמימים ומלאי תקווה. כמו שיכורים התהלכנו אז, הארץ מלאה ריאותיה אוויר, גדלה התנפחה ונוצרו מרחבים חדשים. דם טרי זרם בעורקיה ולבה העתיק פעם בקצב נעורים.

"זה היה אחרי מלחמת ששת הימים. היינו אז כחולמים. האמנו שהמלחמות הסתיימו והתחיל עידן חדש של שלום, שהחיים יהיו חיים נורמליים" אני פותחת.

"ספרי, ספרי לי הכל" היא לוגמת מיץ, מחכה ומתבוננת בי בדריכות. אני מחפשת התחלה. הכל השתנה. הכל נראה לגמרי אחרת...

"השכונה שאליה הגענו ביום חורף קר ומושלג השתרעה במורדות הר, שתולה בתוך חרשת אורנים. היה דרוש לנו בית מתאים למגורים זמניים. כמעט כל יום היינו נכנסים למכונית ונוסעים לראות בתים להשכרה שהתפרסמו בעיתוני סוף השבוע. בעלי עצר את המכונית במקום שממנו נראה הגג השטוח של הבית שאליה הגענו על פי כתובת שמצאנו בעיתון. מהבית השכן יצאה אשה לבושה במעיל ובקובע פרווה. שאלתי אותה איפה בית מאיר. היא חיכה וענתה בתנועות ידיים חינוניות נפתחות כעלי כותרת לצדדים. לא כאן, ולא כאן, כי אם כאן, והצביעה לכיוון הבית. זו היתה הפעם הראשונה שראיתי אותה. התנועה הזו שלה כמו מסרה את כל כולה. אמרתי לבעלי שהשכנה מוצאת חן בעיני... גברת מאיר, אשה נעימה, הזמינה אותנו להיכנס. כבר בכניסה המם אותי מיד הנוף שפרץ פנימה. נכבשתי. היתה לי הרגשה שהבית הזה חיכה לי ואמנם כך היה. באורח פלא, כל רהיט וכל חפץ מצא את מקומו כמו כתובת ידועה מראש, כי את הבית הזה חלמתי פנים, חוץ, נוף וסביבה לפני שראיתי אותו במציאות. אבל זה סיפור אחר, אולי בהמשך אספר לך, נראה... אולי..."

למחרת צלצלתי בדלת של השכנה ובקשתי להשאיל מטאטא. הצחוק שלה והמוג החם שלה התאימו למראה שלה, לפני מלאות ההבעה, לחיוניות של תנועותיה, לעורה ושערה החלק שגזור לה בפוני ישר מעל לעיניה החומות. היא לבשה חצאית רחבה מכווצת ומהודקת במותניים וחולצה בצבע יין שהלמה אותה להפליא. עמדתי בכניסה והצגתי את עצמי. האשה, אמא שלך, לחצה את ידי בחום וקראה לאביך להכיר שכנה חדשה. הוא עם המקטרת בפה, לבוש בחליפת ספארי כבר היה בדרכו לצאת מהבית, לחץ את ידי ואמר במבטא אנגלי בולט שהוא שמח להכיר אבל מוכרח לצאת. אחר כך נשק לה ויצא.

הפסקתי לרגע ולגמתי מהמיץ. מיקי התבוננה בי. "ספרי לי הכל. אל תדלגי על פרטים" אמרה.

"עמדתי בכניסה קרוב לפתח המטבח הצר והארור, החלון הרחב שמעל לכיור מקושט בעיצים וביסמין מטפס ומולו משטח עבודה שמעליו תלויים על ווים מחבתות, מצקות, פומפיות לשמוש וליופי והיא עמדה גבה לחלון העטור צמחים, מוארת באור שהציף אותה מאחור ונראתה כמו מודל ציור של מאטיס. ברקע שמעתי את קולה של נחמה לייבוביץ, קול שאין לטעות בו, נותנת שיעור בתנך. ואמא שלך אמרה שהיא חייבת להספיק ללמוד את כל מה שהחמיצה מפני שעלתה ארצה מיוון בגיל מבוגר והיא מנצלת כל רגע, במיוחד כשכולם יוצאים מהבית, כדי ללמוד מקלטות ומספרים על טבע, היסטוריה, תורה, שירים ואגדות כדי שתוכל לתת תשובות לילדיה כשיגדלו. אולי תשבי, היא הציעה לי במאור פנים, אבל היו לי המון דברים לסדר בבית והבטחתי שזה יהיה בקרוב ובעצם כמעט שכחתי בשביל מה באתי. שתינו פרצנו בצחוק, כי הרי באתי בשביל מטאטא והיא מסרה לי את המטאטא ואני הייתי כל כך מוקסמת כמו החזקתי מטה של קסם בידיים... כך התחילו החיים החדשים וכך גם הידידות שלנו.

אם יש הוויה שמרטיטה אותי ואני מתגעגעת אליה עד היום הרי היא של הבקרים ההם. תארי לעצמך. לקול ציוץ ציפורים, דרך חלון חדר עבודתי אני רואה את האגף האחורי של בית השכנים עם סוכת הגפן המטפסת שצמודה אליו. משם בהמשך השיחים, הפרחים, צמחי הבר בין עצי המחט והלאה עד למרגלות ההר ועד שפת הכביש המתפתל לכיוון

ירושלים. שכנתי היפה בחצר, בחלוק כחול מעל כותונת הלילה, ספל קפה ביד, עוברת בין ערוגות הפרחים, שיחי הוורדים, בודקת, לוחשת, מוארת ומוצלת חליפות בקווקוי מחטי האורן, היא עם עצמה, במחשבות שלה, בשקט שלה: מה נבט, מה פורח, יופי כזה בבוקר שולח לי חופן של אושר דרך החלון..."

אני נושמת עמוק. לא יודעת אם הצלחתי להעביר לה את ההרגשה.

"תמשיכי, תמשיכי" ביקשה מימי בעיניים לחות.

"כשבאת להשאיל מטאטא" היא אמרה לי פעם "ראיתי כמה שאת מיוחדת ושמחתי שתהייה לי חברה ישראלית. כבר מהפגישה הראשונה ראיתי את היכולת שלך לנוע לפי הרגש וזה גרם לי להתאהב בך"... בערך ככה היא אמרה לי האמא שלך... להכין קפה?

"לא, בבקשה תמשיכי"

"אז איפה היינו?"

"בגינה עם החלוק הכחול."

"עוד מעט יתעוררו שני הפעוטים שלה, מימי ורדי שהיא קוראת להם הפרחים שלי, אז היא תמהר בצהלות שמחה לטפל, להלביש, להאכיל ולשלוח אותם לגן. אצלי כבר אין תינוקות. יש לי בן ובת בצבא. זה הזמן שלי לעשות את כל הדברים שעליהם תמיד חלמתי, אבל סליחה שגלשתי. הסיפור הוא של האמא שלך.

אחרי העבודה אנחנו נפגשות כמעט כל יום. אבא שלך מגיע לפעמים מאוחר או עסוק בתחביבים שלו. גם בעלי עסוק בענייניו. אנחנו יושבות בסוכת הגפנים או בפאטיו או במטבח ומפטטות.

"על מה אתן מדברות?"

"על הכל."

"ספרי ספרי"

"הילדות שלה. היא העריצה את ממולה, את אמא שלה, סבתך. יש לה זכרון ילדות כמו חלום בלהות, של ממולה נושאת אותה על הגב ואת אחיה הקטן בזרועות ורצה אתם בהרים למצוא מחסה מפני הנאצים. זכרון האימה של האם המגנה בגופה על גוזליה יישאר חרוט בלבה לתמיד ופניה ילבשו תוגה שלא תתואר בכל עת שהזכרון יעלה מלפניה.

את ממולה ופפו את זוכרת?

"מעט מאוד מאז, אבל אבא לקח אותנו אליהם אחרי שאמא טבעה. זה היה קשה... זה היה זעזוע... עכשיו גם הם כבר אינם."

מדי שנה לקראת החגים הם היו באים לביקור. במשך כל השנה ממולה הכינה במו ידיה את המתנות. רוקחות מרקחות, מטעמים, לכל אחד מבני המשפחה את המעדן האהוב עליו, אבל במתנות הגדולות היא השקיעה את כל זמנה ונשמתה. בתפירה, ברקמה ובסריגה. שנה שלמה רקמה מפה ענקית בצלבים קטנטנים ושנה אחרי סרגה וילונות בדוגמת מלאכים מכונפים. בזהירות ובסבלנות הם אורזים ובודקים שוב ושוב אם שכחו איזה פרט.

במשך כל השנה הם מדמים לעצמם את רגעי האושר הצפויים להם אתכם. עמוסים בסלים הם מגיעים לשדה התעופה, שני מבוגרים, כמעט זקנים, מעט כפופים מעומס שנים וצרות. ממולה בשמלה כהה ומטפחת ראש, פניה קמוטים, עיניה הטובות מחפשות את אהובי נפשה בין מקבלי הפנים. פפו בחליפה אפורה, מגבעת לראשו, מביט כה וכה בעיניים כלות. עוד מעט, עוד מעט יגיעו, כמו בכל שנה, יפרקו, יוציאו את הפיסטוקים, המעדנים, המתנות. אבא שלך יפתח בקבוק יין וימזוג ואתם תצהלו ותשתוללו. אחרי הארוחה, אחרי שאתם הקטנים תירדמו תשושים ומאושרים, הם ידברו על הכל, על כל מה שלא דברו שנה שלמה. בכל רגע יזכרו במשהו חשוב שנשמט מהם. לפעמים ישחקו קלפים, ישתו ויחגגו וכשאמא שלך תתעייף היא תשכב על הספה, תניח ראשה על הברכיים של ממולה וממולה תלטף ותלטף... זה האושר שלהם. לאושר הזה הם מחכים כל השנה. את רואה את התמונה?"

"אני רואה, אני רואה. ומה היא ספרה לך על עצמה?"

"דברים אישיים, אינטימיים. אני לא בטוחה שהיא היתה רוצה ש... ואולי דווקא כן... אני מתלבטת.

"בבקשה, ספרי לי הכל" היא מתחננת. היא נראית לי טיפוס של שורדת. אחת שאפשר לסמוך עליה. אני אספר לה. שיהיה לה משהו חי. משהו אמיתי.

"בדרך כלל לקראת ערב אנחנו שותות יין בסוכת הגפנים. אמא שלך באחת השמלות הצועניות שלה, במחשוף חושף

כתפיים נאות, עור שזוף וחלק, חיונית וחושנית. ברקע, כמעט כמו תמיד שירי תאודורקיס מלאי כיסופים. אף פעם לא אוכל לחזור במדויק על מה שהיא ספרה לי על עצמה ובטוח שלא אצליח להמחיש את הלהט והקסם שלה. זה בלתי אפשרי. הרומן הראשון שלה היה עם המורה שלה לתיאטרון. היא היתה רק בת שש-עשרה אבל מפותחת כאשה ומאוד רומנטית, מאוד צעירה ומאוד טפשה ולא ידעה מכלום, כדבריה. הוא היה זקן כבן חמישים והיא היתה מאוהבת בו. בעצם כולן היו מאוהבות בו. הוא היה אצילי ומקסים, לבוש מטורזן, ידע להשתמש בקולו, לשנות הבעות ולהתנועע בגמישות כובשת. ידע בעל פה כמעט כל תפקיד בתיאטרון ושיחק בכשרון כזה שהפנט את כולן כמעט עד אבוד עשתונות. לפחות אותה הוא הצליח להפנט ולהחזיק כמו איזו סהרורית חלק נכבד מהנעורים שלה. אפרודיטה הוא קרא לה... בביתו הספוג אווירה תרבותית וטוב טעם היו שותים יין, משוחחים על תיאטרון ומתעלסים. הוא היה מאהב גדול אבל..."

"אבל מה?"

"אבל היתה לו בעיה."

"איזה בעיה?"

"בעיה.. היו מתעלסים ומתעלסים ונופלים תשושים... האבר שלו בגד בו, ותרשי לי לא להיכנס לפרטים... אז בגיל שש-עשרה היא לא הבינה כלום ולא ידעה מה הבעיה. כשהיא סיפרה לי עליו היא פרצה בצחוק אדיר. שתינו צחקנו. ממש התפוצצנו מצחוק... ההורים שלה ניסו להרחיק אותה מהזקן ולכן שלחו אותה לבקר בארץ. כך התחיל הרומן שלה עם הציונות... היא ביקרה בקיבוץ אצל קרובי משפחה והקיבוץ כל כך הרשים אותה. הבתים הקטנים, הדשאים, השבילים, חדר האוכל, חדרי הילדים, הטבע, החופש, הכל הכל, כל מה שנפלא בקיבוץ. אבל מה שהקסים אותה ובעצם קבע את גורלה היה חג הביכורים. ילדים לבושים לבן כמלאכים, עטורים זרי פרחים, נושאים טנא ביכורים ושרים. מראה יפה כזה היא לא ראתה אף פעם אפילו לא בחלום. מאותו רגע היא ידעה בוודאות שמחכים לה חיים אחרים והיא נשבעה ונדרה שגם לה יהיו ילדים שילבשו לבן ויעטרו זרי פרחים. מאז היא התחילה לחלום על הילדים שיוולדו לה... תסלחי לי שאני קופצת מזכרון לזכרון לפי תמונות שמופיעות אצלי פתאום... אני כל כך מתרגשת..."

ערב אחד כשהשמש התחילה לרדת, מפזרת אור וורוד שחדר ברכות דרך עלי הגפן, נח על מצחה, קצה אפה, סנטרה, עצמות לחייה, זרועותיה והקיף את שיערה בנזר וורוד. ערב בלתי נשכח כזה, קסום כזה, תפסתי בידה ואמרתי, אפרודיטה את אמיתית או שזה רק נדמה לי... ואז היא אמרה שמה שהיא כל כך אוהבת בי זה שבפנים שלי רואים את כל מה שאני מרגישה... עד היום זה מרגש אותי להיזכר במה ובאיך שהיא אמרה, ואז היא קמה, יצאה אל שיח היסמין, קטפה צרור פרחים תחבה אחדים בחזייתה, נתנה לי חופן ואמרה לי לעשות כמוה. פתאום האוויר התמלא בריח יסמין משכר... אהבתי אותה, הערצתי אותה... מעולם לא פגשתי אשה כמותה וכנראה שלעולם לא אפגוש.

הנצחון של מלחמת ששת הימים כל כך הסעיר אותה. לפעמים היתה מתפרצת פתאום ואומרת בספק קנאה והערצה, איך עשיתם את כל זה בלעדי? איך? היא השתוקקה לבלוע את כל מה שהחטירה. להיות ישראלית שלמה ואמיתית. הייתי מספרת לה על חזון, תקומה וקוממיות, על דור החלוצים ועל המציאות שהדור שלי נקלע לתוכה. סיפרתי לה על עצמי ועל מה שקרה לי במלחמה ועל חברים שהיו לי ואינם. הכל היא רצתה לדעת. הכל. פעם היא שאלה: "היתה אז אהבה?" "ודאי שהיתה אהבה" אמרתי "היינו נורמליים ורומנטיים והיתה אהבה אבל באהבה היתה איכות נוספת הודות לאהבת המולדת" אמרתי. "אבל את לא היית בתולה כשהתחתנת, נכון?" קרצה בממזריות. הבתולים שלה הטרידו אותה די הרבה זמן..." מיקי חיכה חיוך רב משמעי. התלבטתי אם לספר לה. רציתי שהיא תבין נכון את מה שאני עומדת לספר.

"סיפור הבתולים של אמא שלך הוא ממש מדהים. היא היתה כל כך גאה באומץ הלב שהיה לה... תביני, כדי לעשות

את מה שהיא עשתה צריך אופי, צריך דם.

"את זה את חייבת לספר לי"

"אני אספר. תני לי רגע לחשוב... לכבוד אמא נשתה יין. זה מה שהיא היתה רוצה שנעשה."

"נשתה יין."

הבאתי בקבוק ושני גביעים. מזגתי. השקנו כוסות. לגמנו.

"עד גיל עשרים וחמש, עד שעלתה, עדיין היתה בתולה. ממש קשה להאמין. היא הסתייגה מהגויים ולא נמשכה

לאף גבר יהודי יווני. היה לה צורך להתפטר מהדבר המיותר הזה הכי מהר שאפשר, תארי לעצמך אשה שכמותה, סמל

הנשיות, חוששת להישאר בתולה זקנה... לך תבין... זה קרה בקיבוץ. ערב אחד היא נכנסה לחדר האוכל, עמדה בפתח וסקרה את הגברים, בחרה בצבר קיבוצניק גזעי שישב ליד השולחן בין חברים והכין לעצמו סלט ירקות. נגשה אליו ולחשה לו: "רוצה לשכב אתי חבוב?" הבחור נדהם, הפיל את כל מה שהיה לו בידיים וצלחת הסלט התהפכה על השולחן. "מה? ברצינות?" הוא שאל בפה פעור. "כן. עכשיו" היא אמרה. בטח, הוא אמר ומשך אותה אחריו כמו משוגע. לקיבוצניקים סביב השולחן יצאו כמעט העיניים אבל הוא לא שם לב. לא היה אכפת לו. הוא הריץ אותה לשדה התלתן מחוץ לטווח הראיה. הם אפילו לא התנשקו. היא הורידה מהר את התחתונים...

אחר כך היא היתה גאה שנפטרה מזה. ביג דיל היא אמרה. מה עושים מזה כזה עניין. אפשר לחשוב מי יודע מה... אחר כך... מה היה אחר כך...

אחר כך היא הפכה את התקליט ואמרה שיש עוד איזה זמן עד שתשכיב את הילדים ושוב בקעו געגועים במילים זרות ובסילסולים של אוס וקיס וניס בהמיית לב בהתרפקות ובערגה ממכרת. האור הוורוד השתנה בהדרגה לכחול של כמעט שקיעה. שירים של ים היא אמרה בעצימת עיניים שבתענוג ומזהה יין בגביעים. השקנו כוסות. "נשתה לחיי הידידות שלנו. כמה טוב שנפגשנו!" אמרתי והיא קפצה פתאום ממקומה ואמרה "תראי, תראי את הפרחים שלי..." בין השיחים בתוך צמחי הבר שיחקתם מחבואים. את מיקי, היית בובנת צחקנית יפהפיה, ראשך עטור תלתלים, עינייך בורקות, שמלתך הקטנה מתנופפת ורדי, יפהפה, שחום וצוהל בגומות החן שבלחייך דולק אחרייך משיח לשיח, מקפץ ומצפצף: "מהר לבוא לאמא לתת נשיקה וגם חיבוק" היא קראה. אתם רצתם, נפלתם לתוך זרועותיה המושטות והיא הסתערה עליכם מציפה אתכם בנשיקות: "פרחים שלי... אפרוחים שלי... מתוקים שלי..."

מיקי מחתה דמעה: "ואבא שלי?"

"מה את רוצה לדעת?"

"איך הם נפגשו?"

"הוא לא סיפר לך?"

"הוא סיפר. ספרי לי את. אני רוצה לדעת ממך."

עוד מעט נגיע גם לאבא שלך... פעם שאלתי אותה אם עד שהיא פגשה את בעלה לא היתה לה אהבה ממש והיא הביטה בי בחמלה מעורבת בחיבה, נאנחה ואמרה, אה, כמה שאת תמימה... היו לה רומנים והיתה אהבה עם האמריקאי, נגן חצוצרה שרדף אחריה מאתונה, עקב אחריה ומצא אותה בארץ. הוא היה גבר קנאי ומטורף והיא כל כך סבלה, הוא ממש החליא אותה עד שהיא קבלה שכל והבינה שבחיים לא צריך לסבול ונפטרה מהצרה. היא רצתה להתחתן, רצתה משפחה. "ידעתי בדיוק איזה בעל מתאים לי." היא אמרה. "בלי אהבה?" שאלתי "מה פתאום בלי אהבה" היא תמדה על השאלה "אם ארצה תהייה אהבה!" אמרה בנחרצות.

את אבא שלך היא פגשה באולפן על המדרגות. הוא עלה, היא ירדה. באמצע הם נפגשו. הוא עצר אותה ואמר לה: "את תהייה אשתי" היא פרצה בצחוק. ככה זה התחיל. היא הרגישה שהוא המיועד. הוא התאהב בה ממבט ראשון. היא היתה כל כך שונה מהנשים האנגליות שהוא הכיר. בכל פעם היה מופתע מתגובותיה הבלתי צפויות וזה היה מרגש אותו וגורם לו לאהוב אותה יותר ויותר. אחרי זמן קצר הם טסו ללונדון להכיר את המשפחה ולהתחתן. בהתחלה המשפחה של אבא לא ידעה איך להתייחס אליה. היא לא היתה בדיוק לטעמם המיועד לבן טיפוחם. הטקסים וההכתרות של בית המלוכה האנגלי לא עניינו אותה, מסיבות התה התפלות שעממו אותה והלבוש והטעם השמרני לא היה לטעמה. מדי פעם היו תקריות דיפלומטיות. את אבא שלך זה נורא הצחיק. בסופו של דבר הם למדו לחבב אותה. אולי עוד ייך?

החיים היו מסיבה אחת מתמשכת... מדי בוקר היתה תחושה של חידוש, של חיים פתוחים ומדי ערב רצון לחגוג. ערב כזה של קיץ זוהר, אורחים בפאטיו, אורות חמים יצרו אווירה מיוחדת, במרחבי ההרים נצצו אורות כיהלומים פזורים. הבית התמלא אט אט צבעים וקולות כבחלום. נעצרת מול הנוף ואמרתי לעצמי "איזה ערב נפלא..." ופתאום החלום שכמעט נעלם מזכרוני התגלה לי בבהירות ובבירור. תאמיני לי או לא נדהמתי לגלות שתמונת החלום תואמת את תמונת הרגע הנוכחי. כנבואה שהתגשמה. גם המשפט שביטאתי באותו רגע ממש, "איזה ערב נפלא" גם הוא נאמר בחלום, אבל לחלום היה גם המשך... המשך מפחיד שנשכח ממני עד אותו רגע ופתאום נזכרתי בו. נעתקתי למקומי אחוזת אימה. בהמשך החלום כבו האורות ובהרים שבמרחב שהפכו לצחיחים נוצרו סדקים ומתוך הסדקים פרצה אש תופת ואני

צעקתי: "איפה הילדים" והתעוררתי מבועתת. כבר אמרתי לך קודם שאני מאמינה בחלומות. עכשיו היה לי ברור שיש אסון בדרך. אולי כבר בפתח. אולי מלחמה. איברתי את השקט הנפשי. בבוקר ציפתה לי הפתעה. צלצול בפעמון הדלת. ניגשתי ופתחתי ולעיני המשתאות, מה אני רואה? אני רואה שני ילדים חמודים, בן ובת, לבושים לבן, עטורים זרי פרחים, בידיהם ביכורים ואמכם עומדת מאחוריכם, דמעות של אושר בעיניה ואומרת: "פרחים שלי... חמודים שלי... מלאכים שלי... גוזלים שלי... מתוקים שלי..."

תארי לעצמך... הזכרון הזה על סף הדלת שלי שהוא הגשמה של חלום שלה, אני לא בטוחה שתוכלי לתאר לעצמך... סליחה שאני בוכה... כי מה שיבוא אחר כך... רק כמה ימים אחר כך... מה שקרה אחר כך... את הרי יודעת. אבא שלך סיפר לך.

"אני יודעת. אני די חזקה לשמוע ממך." אמרה.

אתם תיסעו לים. הים יהיה בוגדני. מתחת למראה של קסם ורוגע תארוב מערבולת. אבא שלך ישכב באוהל בבגד ים, חציו בשמש ויקרא בלש. אף צל של חשד לא יעלה בראשו ממה שעלול להתרחש כמה אמות ממנו. אמכם תכנס למים עם שניכם, שני פעוטים, קרוב לחוף בטווח ראייה אתם תסחפו. דדי יחלץ ויגיע בכוחות עצמו אל החוף. את הקטנטונת תנצלי רכובה על כתפי אמך נאחות בשערותיה, אבל הראות של כבר יהיו מלאות. היא תהייה טבועה. העזרה תגיע מאוחר מדי.

אחר כך יבואו הימים הנוראים. האדמה תרעד. תפרוץ מלחמת יום כפור. בין הפרחים שצמחו להיות חיילים יהיה גם פרח שלי. הוא יפגע בטנק. רבים יפגעו. רבים לא ישובו עוד. שום דבר כבר לא יהיה כמו שהיה. יהיו חיים אחרים. יצמחו פרחים חדשים...

זהו. יותר אין בכוחי לספר לך. מספיק. די

מענין אותי אם היתה אמא נשאת כזו ציונית ופטריוטית או שהיתה עושה את השינוי שרק חלק מהדור שלה עשו ביחס לציונות ולמציאות בארץ. היא חיה בתקופת הזוהר ולא חוותה את המלחמות של יום כיפור ואת כל הזוועות המיותרות שאחר כך. בזמנה לא ממש היה מקום לחשוב על הנכבשים ועל המחיר של הכיבוש הזה. אז בעיקר חגגו על זה שאנחנו היהודים, כל כך חזקים וגיבורים. היום זה כבר סיפור אחר. אבא שלי מרגיש שנכשל כשהוא שומע אותי מדברת. אני לא ציונית, זה בטוח ולכן גם ההנחה שצריך לחיות בארץ אינה מובנת מאליה, שלא לדבר על היהדות הקדושה והנבחרת. האמת שאין שום דבר קדוש בחיי במובן הפוליטי או האידיאולוגי. אבא שלי אומר כמילת גנאי עלינו, שאנחנו פוסט מודרניים. לי יש את המקומות הקדושים שלי אבל לא ברמה הלאומית. אני מרגישה שהכשלון הוא תחושה של הדור ההוא מעצמו, לא מאיתנו. אני הפנמתי כל מה שלימדו אותי. אני חילונית ואני ישראלית ביקורתית ויהודיה במידה שאבא שלי מקיים את יהדותו. אני מדליקה נרות ומברכת בשישי וכמובן שזואי יודעת את כל השירים של כל החגים, ולכן אני כל מה שלימדו אותי. הצפיה שאהיה יהודיה גאה בגולה, או שהיהדות תהיה כל כך חשובה לי, זה כבר לא קיים ולא ניכנס לחיי, כי זה לא ממש רלוונטי. נולדתי בין יהודים בישראל ולכן זה לא ממש עניין והצפיה שאהיה גלותית היא מגוחכת. להפך, השונה והזר, הרבה יותר מעניין ומושך מהיהדות, ומלהיות יהודיה. אבא שלי ממש בוכה כשהוא שומע את זה. החיבור לשואה וליהדות באופן כל כך סוחף, עד כדי כך שאבא שלי אומר בבכי "אני ראיתי את השלט, העבודה משחררת" הוא קשה לעיכול. התחושה שלי שיש כאן שימוש צבוע בשואה וחיבור יתר לפן הגלותי, כאילו אנחנו בשטטל או משהו. זה מובן לגבי הדור שעשה עליה, אבל לא רלוונטי לגבי. מה עם המסקנות מהשואה? מה הלקחים האמיתיים שלה. האם זה שאבא של עפר מחזיק שלט בהפגנה של "מוות לערבים" לא סותר את מסקנות השואה, או שזה לא קשור? מה הם לא רואים את הצביעות, הם לא רואים את הקשר העקום, מה הם באמת לא מסוגלים להפיק לקחים משמעותיים מהאסון? היחס לאתיופים ולרוסים היהודים שמדינתנו היהודית קולטת כל שנה, היא רק הוכחה לאי הסקת מסקנות וחוסר סובלנות לאחר, שבמיקרה הזה הוא יהודי, שלא לדבר על הערבים בארצנו המודרנית והשיוויונית.

יש כאן צביעות והאחזות לא ממש אמינה בכאב של השואה, שאין ספק שכולנו יודעים ומודעים לו, רק שבהתייחסות של הנווד המוכה והנרדף שצריך לצבור כוח ולהגן על חיינו כי אחרת יזרקו אותנו לים כמו באירופה במלחמת העולם השנייה, לא ממש אמין או תופס עברי כיום. העם הנבחר וה"פינטאלה ייד" זה לא נמצא בתוכי. אני דווקא רוצה להפיק לקחים של הומניות וקבלה ועירוב בין עמים ולא התבדלות יהודית נרדפת בת אלפי שנים של עם סגולה נבחר, אחד ויחיד.

יש כאן פער עצום. מי מבין הדתיים שרצה להעביר לילדיו את חשיבות הדת, עשה את זה ומי שרצה להעביר לילדיו את הציונות הלוחמת, גם עשה את זה. אבל לגדל אותי כחילונית בעלת חוש ביקורת עצמי וציבורי עם אוריינטציה פתוחה לעולם בכל המובנים, ולצפות שאני ארגיש יהודיה גלותית וגאה, זה פשוט לא מציאותי, שלא לדבר על מכעים.

יצא לנו כאן בפריז להכיר גרמנים, ותמיד בסוף עולה נושא השואה. להם יש התמודדות מאוד קשה עם ההסטוריה שלהם, הם שנים מתביישים להיות גרמנים והם לא יודעים איך לחיות עם זה שהדור של הסבים שלהם היה חלק מהשואה. הם מרגישים מה שהילדים שלי ירגישו אחרי המלחמה הקרבה עם הפלסטינים שבה אנחנו ניכנס עם טנקים לבתים של אזרחים. לא חיבים לדבר על העתיד, כי העבר שלנו מלא בדוגמאות שכבר נעשו. אני משווה את השואה למצב בארץ לא כי אני חושבת שזה אותו דבר, אלא כי המסקנות המשמעותיות באמת מהשואה לא הצליחו להיכנס לחיים שלנו כיהודים ישראלים, והזכרון הוא חד ערוצי וחד כיווני. האסון כל כך קדוש שהדור הממשיך לא יכול להשוות אותו לכלום ולכן גם אי אפשר להסיק ממנו כלום על החיים האמיתיים, כי כלום לא דומה למצב שהיה ולכן המסקנות הרלוונטיות ביותר לחיינו אינן נראות בכלל. מה אני צריכה להרגיש כשמדינת ישראל לא מוכנה לקרוא לשואה של הארמנים שואה כי המילה הזאת שמורה רק לה, או יותר גרוע מסיבות פוליטיות מטופשות של פחד מלהכעיס את התורכים.

הפער והצביעות מזעזעים אותי ויותר חשובים לי הלקחים האמיתיים מהצביעות המתבדלת של ההסטוריה היהודית. היכולת להחזיק שלט שקורה "מות לערבים" לא אצל קומץ מטורפים, אלא בידיים של אבא של עפר, זה השלט שאנחנו צריכים לראות מול העינים כיהודים וכדור שלישי לשואה.

אז איך באמת זוכרים את השואה ואיך דואגים ששואות לא ימשיכו להתקיים בעולם? באמת על ידי ציונות לוחמת וחזקה, או על ידי תחושות יהודיות נבחרות? הפער רק גדל והסיכומים של הדור הקודם מאוד כואבים לי. אמא, תראי מה המשכנו לעשות בלעדיך.

13.2

בכיתה ו' היתה לנו חמישיה: תמר ארליך, גליה הדס ואני. אני הייתי שווה שנים, כך נאמר בגלוי וכך הוסכם על כולם. אז, זה נראה מצחיק, היום זה נראה לי עצוב. אני כאלופת הארץ ומקובלת בכיתה, עוד הייתי צריכה להיות שווה שנים כדי להרגיש טוב, זה אומר משהו על מצבי דאז. לא רק חמישיה היתה, אני גם חתמתי על הכל "kika the champ". לילדה בגיל 13 זה לא מעשה כל כך חריג ונורא אבל גם כאן נראה לי שזה היה סוג של פיצוי עצמי על משהו. כבר אז היו לי מחזרים ואני חושבת שלא כל כך התנהגתי אליהם ברחמים. היו לי גם כמה חברים בעיקר חברים של אחי הגדול שכלכך רציתי, אבל כשגדלתי קצת לא ממש הצלחתי לרצות אף אחד. אחרי שהתייאשתי, כי כל מי שרצה אותי לא נראה לי, ואחרי שהיתה לי בת זוג שאותה כן אהבתי אבל הרגשתי שזה לא ממש מתאים לי יותר, חשבתי שזהו - שאני אהבה לא אמצא. הייתי רק בת 22 אבל זה היה מדהים איך הכל נראה סופי בגיל הזה. כבר היה ברור לי שאין בעיה עם כולם אלא איתי. אחרי שנסעתי לטייל בהודו לבד, כי חברתי איריס ויגושין נהרגה בתאונת דרכים והבריזה לי מהחיים מהחברות ומהטיול המשותף, טיילתי לבד ועשיתי לי מאין טיפול אישי של בדידות וגדילה עצמית. לא היה פשוט עם כל הטיילים שלא הניחו לי וההודים ששולחים ידים ללא התלבטות, אבל באמת שלא רציתי או יכולתי להיות פנויה למערכת יחסים של ממש וזה התאים לי. אז לבדי טיילתי ונהניתי מזה מאוד, גם אם מצאתי את עצמי בוכה בלילות לפעמים לבד, זה נראה לי נכון למשהו, למרות שאז לא ממש ידעתי למה. לא הייתי חולה אפילו לשניה כל הטיול ולא חסכתי מעצמי את המים ההודים ואת האוכל מהרחוב. בטיול האחרון שלי עם עפר הייתי חולה כל הטיול ועפר היה צריך לטפל בי, אני חושבת שזה גם לא מיקרי. אחרי שמונה חודשים של הטיול לבד, חזרתי בדיעבד כל כך מוכנה לאהבה שתוך חודש כבר גרתי עם עפר בדירתו המגעילה והרווקית בנחלאות, ואחרי חודשים כבר גרנו בבית זית עם כלב וחתולה ואחרי שנה התחתנו, עפר אומר כי "לא היתה ברירה" וזה עדין מקפיץ אותי גם היום וגם שברור לי למה התכוון. אחיו אמר עלינו שאנחנו "צעירים פוחזים" וגם צדק. אחר כך לקחנו את הזמן והורדנו הילוך. את זואי עשינו רק אחרי שבע השנים הטובות. אז הנסיך על הסוס הגיע ולקח אותי אל מחוזות החפץ המתפוקקים. הזוגיות הזאת היא הדבר הכי חשוב לי ועליה עבדנו ועובדים המון. עברו כמעט עשר שנים של ביחד ואני חושבת שהחלטנו להתחתן מחדש כבר לפחות חמש פעמים מאז. הזוגיות והתפקידים התחלפו כל כך הרבה פעמים, והמשברים והגדילה במקביל כל כך קשה ולא מובנת מאליה, כך שכל פעם שאנחנו עושים צעד נוסף של גדילה-התיילדות לסרוגין ביחד או במקביל, אני מתחזקת ומרגישה בטוחה ואהובה. נוצר בסיס מרגיע ויציב עבורי שמאפשר לי מרחב אהבה. חרדות נטישה לא חסרות לי וגם הצלחתי להוציא מעפר משפט כמו "טוב אז התחתנתי עם אישה הסטרית, אז אני אקנה לך פלאפון כדי שתרגעי כבר", אני כתגובה לקחתי את האוטו, הכלב והבכי לים המלח ליום שלם של דיכאון וכעס. אבל גם חזרתי והתחתנו שוב אחרי "קפיצת הדרך" שלקחה שיחה ארוכה וחשובה. עם כל הפחדים והמחשבות שהן לא כל כך מורכבות - עפר פשוט מת כל פעם שהוא מאחר. יש לי יכולת להעריך את מה שיש ולא לתת לטוב לעבור בלי שאני רואה ושומרת עליו בשתי ידיים. היתה תקופה בהתחלה שנפרדנו ב"אל תמות" ועפר לא רק שהלך איתי עם זה גם קצת נדבק בפחד בעצמו. המקום התחיל להיות לי בטוח אצל עפר כשהוא התחיל לא להאמין לחוזק שאני נוטה להפגין במצבים קשים. עפר למד לראות דרכי ולא להיעלב ולעוף כשאני מפעילה את המדחפים. הלהיות לבד זה האינסטינקט הכי עמוק שלי, לא ביומיום, אלא במצבים שקשה או שמפחיד וגם כשעצוב. אני לא יכולה לסבול את מי שרואה רק את החוזק ואת היכולות שלי ולא

יכול לראות את הפגיעות והכאב שאני למדתי להסתיר ולהסוות טוב כל כך. אני לא מראה, וצריכה שיראו, כי אחרת אני מרגישה ששוב רואים רק חצי ממני ולא אותי ממש.

15.2

היום למדתי משהו חדש, שישו היה בן 33 כשנצלב וזה גם הגיל שחזר, הוא מת רק לשלושה ימים. משום מה זה הסעיר אותי.

עכשיו 4:30 בלילה ואני לא מצליחה להירדם. זה לא קרה לי בחיים שאני יכולה לעשות משהו פרודוקטיבי בשעות האלה, אני המומה מעצמי וגם קצת מבוהלת. כולם ישנים ויש מן רוגע כזה. עכשיו אני מתחילה להבין על מה עפר מדבר כשהוא אומר שהלילה הוא מבוזבז על שינה. אני מאלה שחייבים לישון בלילה ובבוקר אני יכולה לקום בלי בעיות, טיפוס בוקר שכזה, בעוד שעפר הפוך. מתוך מבחר חברינו רוב הזוגות הם כאלה, אחד טיפוס לילי והשני יומי. אני חושבת שזה לא מיקרי ? peut-être.

מעון אורנים, אני חושבת עליו וליבי מתרחב. זה מקום קשה שמגדל נערות במצוקה בימיהן הפוסט קשים ולי הוא מחמם את הלב. אני שמחה שאני לא שם עכשיו ואני שמחה שלא יצא לי בסוף לנהל אותו, אבל זה מקום מיוחד ועם המון תקווה. אני הלכתי לבחון את האמא החורגת שבי במקום שיעשו לי את הכי קשה, לא ילדים קטנים ולא מבוגרים אלא בנות טיפוש-עשרה. חצי שנה ראשונה הייתי נכנסת למעון ומקבלת פרצופים והתקפות חזיתיות ישר לתוך הנקודות הכי כואבות ומעורערות שלי. הן אמרו לי שאני קרה ולא אמהית, הם אמרו עלי שאני רעה וקשוחה. הן אמרו עלי שאני לא מבינה אותן... ואני חיפשתי בתוכי את הידיעה שאני כן. לך תסביר לנערות המצוקה שאי אפשר להיות רכים כשיוורים עליך. ידעתי שאני חייבת להחזיק מעמד ולהישאר בעמדה הכי מגינה ובוגרת שיש בי. בדיעבד הבנתי שהן בחנו את האפשרות שאני אנקום בהם, מה שלא עלה בקצה דעתי. אני הכרתי את העולם הזה מצידו השני, כילדה והרגשתי שאני כן יודעת מה טוב להן ושיש לי מה לתת שם וזה גרם לי לספוג את כל החצים שהיו באופן די מפתיע מכוונים ישר לכל פחדי, נקודות בתורפה שלי ושאלותי הכי עמוקות, ככה זה במעון. החשיפה היא אדירה והיא כמעט בלתי נסבלת לפעמים, בעיקר אם אתה חדש או עוזב. את עצמי לקחתי לטיפול כדי לעבוד על כל הפצעים שהתחילו לדמם והם היו מכל מיני כיוונים. גם הגעגועים לאמא במעון הם לחם חוק, גם אכזבה מאמא חיה במעון בכל עוזה. זה המקום שאסור לוותר על אמא כי יש רק אחת, ואני בתפקיד האמא החורגת איימתי על כל האקסיומה הקיומית הזאת, שאמא היא הכי טובה ויש רק אחת והיא שלי. אז התגעגעתי איתן למושג אמא שלהן ושלי והצעתי להן תחליף זמני שיעמוד בבדיקות וברצון להרוס את דמות האם. ישבתי איתן בחרה, אבל בלי להיות סמרטוט וזה כנראה בדיוק מה שבנות מתבגרות כאלה צריכות. הן היו הבנות שלי ואני גידלתי אותן הכי טוב שיכולתי. חלק לא קטן מהתפקיד היה להיות יותר רעה וניבזית מהן. מבחן האמא הסמרטוטית הוא מבחן מאוד חשוב במעון. האם אני אהיה גם חזקה וגם רכה וגם לא האיים או ארצה לתפוס את מקום אימם, שלא לדבר על ניבזית כשצריך. לקח לי הרבה זמן להבין למה זה חשוב להיות מוכנה להיות מלוכלכת וקשה, או כמו שהן אמרו חסרת לב ורעה. אני חושבת שהיכולת להיות יותר נבזית מהם היא המתכון לשחרר אותן מההרגשה שהן אשמות ושאי המלאכית שבאה להציל אותם. איתן צריך לשבת במיץ של הכל וזה לא פשוט לעשות כשאתה כבר יודע להיות במקומות פחות מסריחים ודוחים עם עצמך. הבדיחה העצובה ביותר במעון היתה שהן אוהבות להטיח בצוות וכמובן בי, למה לא, שאני ילדת שמנת, ומה לי וליכולת להבין אותן ואת צרותיהן. אני ילדת השמנת ? במובן לא מבוטל זה נכון בדיעבד, אבל בהתחלה זה נראה לי כל כך אבסורד. אני לא הכחשתי ושמרתי על הפן השמנתי שלי אפילו אם בשביל לא להתחרות איתן על סיפורו של מי עגום יותר. אני למדתי מהן כל כך הרבה, הן ילדות רגישות ומדהימות והרגשתי אחרי טבילת האש הארוכה שאני גדלה כאמא וכאדם עם ודרך ויחד עם הבנות המדהימות האלה. זה כמו לנסות ללטף גור חתולים רטוב ומוזנח, וזה אומר גם תוקפני וכועס ומאוכזב ועייף וגם מאוד בטוח שהכל זוועה. התפקיד הזה התאים לי כי הכל היה ענין של תהליך, זאת מילת המפתח במעון והיא תמיד נכונה וגם לפעמים מכעיסה. אני הייתי כמו יצור מהחלל לחלק מהבנות, הרגשתי שאני לא דומה לשום אישה שהן פגשו ושהן צריכות זמן הסתכלות במיקרה הטוב

ורובן צריכות להעביר אותי דרך מסכת הבדיקות, שמי שעובר אותן זוכה בלהיות דמות משמעותית, אמהית ומיטיבה להן. הכל לוקח המון זמן והסבלנות, ההשרדותית היא לחם חוק של העבודה הזאת, וכנראה שיש לי סבלנות וגם כושר השרדות לא מבוטל. אני כל כך זוכרת איך אני בדקתי וכמה רציני להכשיל את צדלי וגם כל כך רציני שלא תיכשל, שהגעתי מאוד מוכנה למה שבמציאות היה לרגעים בלתי נסבל. ההכנסות בבוקר אל המעון היא כמו התעוררות לתוך המצוקה בפן הכי גולמי שלה. הפרצופים וההתעלמות או הצרחות הן כל כך חריפות דבר ראשון על הבוקר, שאולי בגלל זה הייתי צריכה לעלות לירושלים מבית זית על האופנים וישר להגיע ולהיכנס למיקלחת שם, כי אחרי עליה כזאת, אתה מרגיש שאתה יכול על הכל. הנושא התת-על קרקעי של המעון הזה הם אמא ואבא והמבוגרים כדמויות לא מיטיבות. הסידור שמכניסים 14 נערות, שזו נקודת המוצא שלהן, לבית אחד היא לא תאמן. מצד שני רק צוות ולא זוג הורים חזק ככול שיהיה, יכול לעמוד בפרץ הכעס והרצון להרוס ולשחזר את החורבן שוב ושוב. אני כותבת ונזכרת או יותר נכון עולה לי בכל הגוף התחושה המרגשת שיש למקום הזה בשבילי. הבנות מזהות את מי שמוכן להיכנס איתן למאבק על החיים ומי רק נורא רוצה ולא מסוגל. הן בעלות רגישות מהסוג הכי מדהים וגם בלתי אפשרי לקיום חיים נורמאליים. כמו חיות יער שפיתחו חוש שמיעה של סכנות או איום, עוד לפני שהוא נולד. החשיפה נדרשת מהן כל כך מפחידה שהן גם חושפות את כל מי שאמור להיות איתן בבוץ כשלב ראשון וגם לוקח המון זמן עד שהן יכולות לשחרר. אני ניסיתי ללמד אחת בהן לעצום עיניים ולאפשר לי רק לחבק אותה, זה היה בהתחלה כמו לחבק קרש עם מסמרים או אולי יותר נכון סברס עם קוצים או אולי כמו גור חתולים מוזנח או כמו ילדה שלא אהבו אותה פעיל מספיק וגם שהתעללו מה נפשית אם לא גם פיזית. בסוף אחרי חמש שנים חבקתי כבר נערה שנורא רוצה להתרכך וזה עולה לה במאמץ גדול, כן כמוני. היא גם לא הצליחה לתת ליד ליפול מגובה הכתף. השליטה היא הקיום ולכן אין מוותרים עליה גם אם כבר נורא רוצים. הרכות שבי התחילה לצאת, בקצב שלה ובהתאמה למה שהן יכלו לקבל. אני למדתי להיות רכה במעון דווקא במקום הכי חשוף וכואב, להכיל ולהיות אמפטית וגם קשה וניבזת. במעון הרכות חיה עם הקשות ביחד. אני לא אשכח סיטואציה במעון, שאבשלוס המנהל היה בחופש, ואז ההחזקה והבדיקות קשות יותר. אחת הבנות לא הרגישה טוב והחליטה שלא יורדת בבוקר למטה על דעת עצמה ולא הקשיבה למדריכה שהפעילה עליה את כול הניסיונות הנעימות יותר ועד הצרחות. אז אני מגיעה ואורת לי המדריכה שאותה נערה מסרבת לרדת ושהיא גם לא מרגישה טוב. ככה מתחיל הבוקר בדילמה, מצד אחד היא שמה קצוץ על המדריכה ועשתה מה שבא לה על דעת עצמה וזה אסור ביותר במעון והמילכוד שהיא חולה והקיאא בלילה ובאמת צריכה להיות היום המיטה. אני עליתי ובצרחות הורדתי אותה למטה מיד, באמת ניבזי לעשות לילדה חולה, אבל גם מאוד חשוב ובריא. היא כל כך נבהלה שירדה מקללת ובוכה. אני אז אמרתי שלום לכולם וסידרתי את עניני הבוקר, קצת יבשתי אותה קוראים לזה, ואז קראתי לה לשיחה בחדר שלי ושאלתי אותה איך מרגישה ולמה סירבה לרדת. היא כעסה שאני לא מבינה שהיא חולה ואיך אני צורחת עליה ומוציאה אותה מהמיטה ושהיא תהיה יותר חולה בגללי... ועוד כל מיני האשמות קשות. אחרי שדיברנו והראיתי לה את המילכוד ששמה אותי ושעברה את הגבול, כי גם להיות חולים ולקבל טיפול ואמפטיה צריך לדעת, והעליתי אותה למיטה עם כוס תה ואקמול. המעגל הזה היה כל כך מוצלח לאותה נערה כי היה גלומים בו גם גבולות וגם דאגה וגם ניבזות רכה שכזו. לקח לי זמן להגיע לתפקוד כזה. זואי הוציאה ממני רכות שלא ידעתי שיש בי, אבל הבנות הכינו את הקרקע לזה. אני צחקתי איתן הרבה על זה שהן מתאמנות עלי לקראת העבודה הקשה שיצטרכו לעשות עם האמא שלהן, ושאני התאמנתי על אימהות עליהן. בסך הכל כולנו יצאנו מורווחים מהחיבור המדהים הזה. אני מדברת עליהן באופן כללי וזה צורם לי. נכון שיש משהו משותף לנערות שהיו במעון אבל גם כל כך שונה. כל אחת היא ספר שלם והן ספר מורכב שאני מבינה רק את קצהו גם אחרי עבודה יומיומית של חמש שנים איתן. ההכללות נכונות וטיפשיות באותה מידה. אני לא אכנס לתאר אותן, כי זה לא לעניין, אבל אני מרגישה רגשות שונים ואישים עם כל אחת מהן וזה קשור לזמן ולמה שהיה בזמן הזה עם אל אחת. טוב כבר אחרי חמש אני הולכת לישון, מה זה הפרץ הלילי המוזר הזה ?

סיני זה מקום מאוד מיוחד להרבה ישראלים שצריכים לקחת אויר ורענון מדי פעם, ולאחרים זה מדינת אויב מחוץ לתחום. אני שומעת מכולם שאי אפשר ללכת לסיני עכשיו, אז אולי הם יבואו לבקר אותנו בפרו. העובדה הזאת מזעזעת אותי ומחדדת לי את המצב בארץ. כשהיינו ילדים הינו נוסעים פעמים כל שנה לקמפינג בסיני, כל פעם לשלושה שבועות. נכון שאין חופשים כל כך ארוכים, גם לא בסוכות וגם לא בפסח, אבל מה לא עושים כדי למתוח את ההנאה כמה שיותר. אני זוכרת את זה כעולם שלם וקסום. היה מושג כזה "הקמפינג" שהלך איתנו כל השנה. היו בגדים לסיני, והכוונה לכל מה שהיה קרוע, קטן ובלי זוג. היה לכל אחד שק שבו הוא שם את הבגדים שהוא ילבש בסיני ויראה הכי מגוחך שהוא יכול. התמונות שנשארו מאשרות את הזיכרון. בתמונות אנחנו ניראים כמו בדויים, שחורים משמש, לבושים בסחבות ומרוצים עד הגג. כל כך אהבתי את החופש שבזה. היו לקמפינג בסיני את הקודים שלו, היו שירים שהמצאנו, היו חוקים שתפסו רק שם, היו מנהגים ומשחקים וריבים שהיו שיכים רק לשם. ממש נוצר עולם אלטרנטיבי שבשבילנו הילדים הוא היה חלום. כל אחד אכל מתי שרצה וכל אחד ישן מתי שרצה והכל התנהל בתוך החוקים המוזרים של סיני. אז החוקים היו מסוג כזה: שעתים אחרי זריחת השמש אסור להסתובב בלי חולצות ארוכות לבנות, הזבל של החולצות העבודה של אבא, כי השמש קטלנית, כך גם לגבי כובעים. על החוק של הכובעים לא הקפדנו, כי הוא נורא מעצבן. אסור להיכנס למים יחפים כמובן, את זה הבנו מהר, אחרי שכל יום יצא מהמים משהו עם קוץ של קיפודים ברגל. בשעת השקיעה כולנו הינו צריכים לבוא לאכול מלח גולמי, כי ססיל, שהיה האבא של המשפחה שהיתה איתנו, התעקש שזה מאוד בריא. כשהולכים לשרותים צריך לקחת מעדר קטן וצריך ללכת לצד השני של החוף, לתוך ההרים. אסור ללכת להרים לבד וצריך להגיד לאן הולכים. והכי חשוב, לא הולכים לעשות שנורקלינג לבד בלי מבוגר וכמובן שכשיש רוח דרומית מתכופפים ומחפשים את אמא מהר כדי להיכנס בין הציצים שלה עד שהסופה הדוקרת הזאת תעבור. חוץ מזה אני חושבת שהיה מותר הכל. היו המון מנהגים שנוצרו עם השנים. אני זוכרת שיומים לפני הנסיעה, התחילו ההכנות, כולל קניות ענקיות, כי הבאנו הכל איתנו ונוצר שם משק אוטרקי. היה את שלב האריזה שאנחנו ניסינו להיות קטנים ככול שאפשר כדי שלא נצטרך לסחוב לאוטו הכל. היתה סירה מחוברת לאוטו מאחור ששם ניכנס כל הציוד. בחושך היו מעירים אותנו כי הינו יוצאים בלילה. האוטו היה מאחור כמו מיטה גדולה לכל הילדים והכלבים, והינו עוברים מהאוטו שלנו לאוטו של ססיל ורורי שהיו שותפים קבועים לטרוף הזה. היתה עצירה כל פעם שהכלב הקיא עלינו וגם ביוטבתה שנראתה לנו כל כך רחוקה, עד שיצאה לנו הנשמה. היה דבר אחד בדרך שידעתי שיגיע ורק חשבתי איך אני עוברת אותו הפעם, וזה היה חידוני החשבון של אבא שלי, הוא חשב שזה משעשע מישום מה והתחיל לשאול שאלות מרחקים, אני מיד הייתי מתחילה לעשות כזה סקנדל שזה היה נגמר בצרחות ואז יכולנו כולנו לעבור לשלב היותר מנהל של הנסיעה. אני זוכרת את ההתרגשות לקראת הנסיעה ואני חושבת שהיום בחיים לא היו נותנים לילדים להיזרק בספסל האחורי בלי חגורות או משהו כזה, אבל אז זה נראה בסדר וגם לנו זה היה סידור מעולה. אז אחרי יוטבתה היתה תחנה במיזבלה של אילת, מכיוון שלא לקחנו שום ריהוט קמפינג, אז כולנו יצאנו בטרופ למזבלה וכל אחד רצה למצוא ראשון את הכורסה שלו או השולחן אוכל שניבנה לנו שם. כל פעם היו הפתעות חדשות. פעם מצאנו כסאות של בית ספר שמחוברים לשולחנות וכל הקמפינג הינו אוכלים בהם. כורסאות פאר היו כל פעם והמון קרשים ושטויות. אנחנו הילדים בנינו לנו מחנה וישנו איפה שרצינו, או ליד ההורים שישנו באוהל, גם לא תמיד או בגומה בחול. החופש היה כל כך גדול שזה היה כמו הגשמת פנטזיה. היו תחרויות דייג וכל יום הינו אוכלים את הדגים של מי שדג, בדרך כלל כמו באגדות היו אלה הגברים, הציידים. לפעמים אני הייתי הולכת עם אבא לדוג, אני חושבת שלי היתה הכי הרבה סבלנות מכל הילדים לשיעמום הנורא הזה. יש תמונות שלנו עם דגים יותר גדולים מאיתנו. היו גם סיורי איסוף עצים שהינו צריכים להשתתף בהם, וגם מרצוננו הינו הולכים לקצה החוף לראות מה הים זרק על החוף עברנו בלילה. הינו מוצאים כל מיני בקבוקים מירדן והמון שקיות נילון. המצאנו שירים של קמפינג שאני יכולה לשיר אותם גם מתוך שינה מרוב שהם חלק ממני. לחוף שהינו הולכים אליו קראנו "dog bay" כי ההר ניראה כמו קצה של אף של כלב. השיר הלך כך:

דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג
 דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג
 דוג בי שלנו רובץ בתוך ה-blou water
 דוג בי שלנו לא פוחד מה-sun וה-sand
 דוג בי שלנו לא צריך ללבוש white shirt
 דוג בי שלנו הוא הכי בעולם.
 דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג
 דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג
 דוג בי הוא ספוטי, פנדי וסיאנה
 דוג בי הוא טואבי וגור (שמות של כל הכלבים שהיו איתנו)
 דוג בי הוא אבא של כל הכלבים
 דוג בי שלנו בין דוגים לדגים
 דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג
 דוג בי, דוג בי
 ביבי דוג

טוב אז אני לא זוכרת את כל המילים אבל המצאנו מנגינה וזה היה גאוות הילדים. היו גם שירים של השמצת ההורים וריבים של מי האבא הוא יותר משוגע. הינה פתאום עולה לי עוד שיר:

אבא שלי בן 46
 והוא נורא נורא טיפש פש פש
 הוא בכלל לא מתרגש גש גש
 אז בא פישפש ועשה ממנו קוויץ וץ וץ.

נראה לי שאולי אני צריכה לשאול את תניר, סתוית, אביגיל (שעכשיו היא ליאן) ואלישי ולברר את המילים, כי אומנות היא לא דבר שצריך לזלזל בו, בעיקר אם היא של ילדים.
 לי ולסתוית, שגדולה ממני בשש שנים בערך, היה מנהג לעלות להר ולהשקיף על המפרץ, באחד מהטיולים האלה היה שיר שהתבשל ומכיוון שהוא כל כך מפגר אני אנסה להיזכר בו שוב.

על ההר יש אבן
 ובים סירה
 מלאה באדמה. מה. מה.
 בשמים שמש
 ועל החוף ילדה
 ובים סירה
 מלאה באדמה. מה. מה.

אני כותבת וצוחקת כי יש בזה מהטימטום הכי כיפי שיכול להיות. לעומת זאת עם תניר שהיתה גדולה ממני בשמונה שנים, הינו כותבות פתקים עם הזבובים, שהם היו הבנים שאותם אהבנו והינו שמים את

הפתקים בתוך האבנים על אחד ההרים והינו מסמנות לנו כדי שנוכל למצוא אותם בפעם הבאה. כל פעם היינו רצות לראות אם התולעים אכלו לנו את הפתקים ומי מבין הבנים עוד לא נאכל. אני לא הייתי מעונינת עדין בבנים, אבל מאוד היה נעים לי שיש לי סוד של בנות עם תניר שהיתה משאת נפשי הקטנה. אני הייתי הקטנה מכל הילדים מה שבכל ארוע אחר, אני הייתי זאת שבצד הקטנה, אבל בסיני אני הייתי ככול האדם וזכויותי היו שוות ואני חגגתי על כך.

האוכל היה צריך להספיק שלושה שבועות, וחוף מקפיצה למלא מים, לא היו שעונים ולא מוזיקה ולא שום תקשורת עם העולם. אז את האוכל שיכול להתקלקל בחום של 34 מעלות, אכלנו בהתחלה באמצע אני זוכרת המון מצה עם ממרח שוקולד 'השחר העולה' וכמובן את ליל הסדר עשינו על שפת ים סוף ואין יותר אוטנטי מזה בעולם. אני באה מבית שכל ערב בשבע כולם יושבים לאכול ארוחה חמה ולא עוזבים את השולחן עד שמקבלים רשות, השוני בין זה לבין סיני היה כל כך מדהים ואמיתי, כי באמת היו חוקים אחרים. אני חושבת שזה רק הבהיר לנו שכל החוקים האלה הם בחירה והם תלויים ולא מוחלטים, כמו שילדים לפעמים חושבים. כיום זה זכרון חשוב עבורי כשאני מנסה להחליט מה חשוב לי בחיי המשפחה שלי. באופן לא מפתיע ארוחות ערב חשובות לי מאוד ועל ענין הרשות לקום אני מוותרת ומניחה שאם יהיה ענין ונעים ביחד, אז זה יקרה מעצמו. בערב האחרון היתה מתנהלת תחרות מלך הציפסים, שבו הוכתר מי מבין האבות הוא מלך הציפסים. הינו צריכים לקלף את כל מה שנישאר וזה היה שק או שנים והם היו מתחילים גם לשרוף את כל הריהוט שהבאנו, כי אין לו שום שימוש בעולם חוץ ממה שכבר עבר עליו, ולהכין כמויות של ציפס עבור כל הנוכחים. בסוף הערב לכולם היה כאב בטן וכל ילד דאג להודיע בנחרצות שהציפס של האבא השני הרבה יותר טעים. היו לנו תחרויות של מי תופס יותר זבובים באוהל, ומי מזהה הכי הרבה ספוטניקים-(לווינים) בלילות הכוכבים. את הזמן נתנה השמש ואחרי שבוע כבר כולם הלכו לישון איתה וגם איתה קמו בבוקר. וכמובן מלחמות קובבות ואיסוף יצורי חוף קטנים מדגדגים את הרגלים כשיושבים ממש על קו המים. שזופים עד פחם, מלאים בחול ומלח חזרנו לחיים הרגילים בצער רב אבל עם הידיעה שעוד כמה חודשים נחזור אל החויה הנהדרת שוב. כולנו כבר התרגשנו לראות מה נמצא בזבל של אילת בפעם הבאה ואת מי מבין אהובינו בפתקים אכלו התולעים של אבני המדבר. המשכנו כך שנים, גם אחרי שאמא נפטרה, עם צרלי ואפילו את יואלה לקחנו כשהיתה בת שנה, אבל אז החזרנו את סיני וההורים לא היו מוכנים לנסוע לשם שוב. אני ועפר הינו יורדים עם הכלב והאוטו לאותו "דוג בי" שבנתיים הפך להיות שטח צבאי מיצרי סגור והינו ממשיכים את השקט והקמפינג המסורתי, אבל זה כבר לא היה אותו דבר ובסוף תמיד באו מהצבא המיצרי להעפיק אותנו, למזלנו לא לכלא. החוף נישאר ללא שינוי, רק שהוא נראה לי קטן מאוד פתאום, אז או שהחוף הצטמק, או שאני קצת גדלתי ביתיים. אולי עכשיו יותר ברור למה העובדה שאי אפשר לרדת לסיני קשה לי, ואני מאחלת לעצמי שאני וחברי נוכל למצוא מקום קסום כזה או את זה עצמו, כדי שנוכל ללכת לעשות בו קמפינג שלושה שבועות פעמים בשנה כדי לזכור מה באמת חשוב. אני חושבת שאחת ההשלכות של החינוך הקמפינגי שקיבלתי היא העובדה שאני קבלתי מעפר אולר שוויצרי חדש ליומולדת שלושים ושלוש והייתי מאושרת. אולי גם העובדה שבמוזיאון של ימי הביניים הדבר הכי מרשים עבורי היה הטוסטר או עושה הקרפים שמכינים אותם על אש. כמו בימי הביניים גם היום בקמפינג, אין דבר טעים יותר מקרפ-טוסט על האש. הם הרחיקו והכינו את הטוסטר בצורת ישו הקדוש וזה ממש להפוך את הטוסט לאלוהי.

20.2

יש לי כמה זכרונות מאמא, שהם לא קשורים לתמונות שנשארו, לצערי, אין הרבה כאלה. יש לי זיכרון ברור אחד מאוד ספציפי שאני לא יודעת למה מכל הדברים שאמא סיפרה לי, את זה אני זוכרת. אמא הסבירה לי שאתה יכול לראות משהו דרך הראי רק אם גם הוא יכול לראות אותך. זו עובדה שלמבוגרים נראית כמעט טריויאלית, אבל לי כילדה זאת היתה תעלומה שנראתה לי לא מוחלטת. זהו זה הזכרון. אני חושבת שניסיתי את זה על באמת עם מראה. זה קצת כמו להכניס את הראש כמו בת יענה ולחשוב שלא רואים אותך, אבל במובן ההפוך. אולי כיום זה נראה לי כמו נסיון שלי אז, להאמין שאמא יכולה לראות אותי למרות שאני

אותה לא מצליחה לראות גם בדמיון. אולי זאת מחשבה שמשאירה אפשרות לקשר איתה, אחרת למה את זה אני זוכרת מכל הדברים? יש לי עוד זיכרון מיוחד שקשור לזה שאנחנו גרנו על צלע של הר וכל פעם שירד גשם הבית היה בסכנה של הצפה. יום אחד אחרי לילה גשום המים הציפו את כל הבית, המים זרמו פנימה, אני רק יכולה לתאר את הבלגן. כילדה זה היה ארוע ולמזלנו אמא חשבה כמונו, במקום להילחץ היא הוציאה לנו גיגיות והבית הפך ללונה גל. אני זוכרת איך שטנו בסלון והמשוטטים היו כפות, היה לכולנו כיף וזה היתה חוויה נעימה של ביחד עם אמא ונשמע גם מיוחד מצדה. אני גם זוכרת שהיו לנו תקופות שהפכנו את הסלון למחנה שודדים ובנינו אוהלים ושם גם ישנו בלילה. היתה לה דרך משלה, באחת ההקלטות המעטות שנמצאו יש אותי ואת אלישי מקליטים את עצמנו אומרים פיפי וקקי ומצחקקים ואז כנראה ששכחו לסגור את ההקלטה ויש תיעוד של כמה דקות של הבית אז, עם אמא. אז קודם כל אבא שלי חוזר מהעבודה עם מסחטת מיץ, אז אמא אומרת לו במבטא יווני כבד "למה הבאתה לי משחטה מפלסטיק ואני בקשתי מברזל" אז אבא מתחיל להתעצבן והיא אומרת לו "דובידו למה אתה כועס" ואז היא פונה אלינו הילדים ואומרת "ילדים בואו מיד לשתות מיץ, מי שלא ישתה אני אשבור לו ידיים ורגלים ואז שומעים צעדים וזה נגמר. כן, ככה היא אמרה באהבה גדולה הכי לא פוליטיקלי קורקטית שרק היה אפשר.. אחר כך אבא עונה לטלפון בדיוק איך שהוא עונה כיום, כאילו לא עברו 25 שנה. היה לנו מנהג בבית להקליט סיפורים, אבא היה האלוף בסיפור סיפורים אבל אמא הקליטה את עצמה מקריאה את התנך ולנו את "בלי חיות איך אפשר לחיות" מתוך דודי שימחה. היא מקריאה בעברית טובה אבל עם מיבטא כל כך כבד ויווני שזה הכי זר ומוכר ביחד.

בשלב מסוים בחיי נודע לי שסבתא שלי הכינה לי נדוניה. היא הכינה לי שתי מזודות מלאות במגבות אמריקאיות זולות, בסדינים מכוערים וגם בעבודות יד מדהימות שהיא ואמא שלי עשו שנים. היו שם כל מני דברים שהטעם שלהם והאסתטיקה שלהם היתה בעיני מגעילה ולא הצלחתי להרגיש אליהם שום סנטימנטים בגלל שזה היה מעשי ידי אמא. אני חילקתי לחברותי את חלק מהדברים ואת מה שהן לא היו מוכנות לקחת, כי זה מאמא שלי, אני שמת במחסן כי לזרוק זה נראה לי לא מתאים. אני שלא הרגשתי כלום לקבר וגם לא לשום דבר שהוא סימן או "בעל ערך סנטימנטלי". אני סולדת מסנטימנטליות וחופץ מהספר שהיה בשבילי בעל ערך ממשי עבורי, כל השאר נראה לי חסר ערך. כל גם הרגשתי עם מכתבים של כל מיני אהבות ישנות וגם בגלל. אני נוטה לזרוק כול מה שלא בשימוש, את עפר זה יכול להטריף. אני שונאת לאגור ולאסוף סתם רכוש, אז אני עושה ניקיונות מדי פעם וזורקת ללא לב כל מה שלא בשימוש. אני חושבת שזה גם דרך לנקות את העבר ולעשות מקום להווה. אני מקווה שהעיסוק שלי בעבר ואולי קצת ההתבגרות הנפשית שלי, יאפשרו לי לתת לכל החפצים והזכרונות לא רק קונוטציות טראגיות. אני מוצאת את עצמי לראשונה רוצה לאסוף בשביל זואי את הדברים שלה לכשתהיה גדולה, וזאת מחשבה זרה לי לחלוטין. אני גם נורא רוצה לצלם ולשמור לה, כנראה שזה אינסטינקט אימהי. מי אם לא אמא צריכה לשמור בזכרונה את כל התקופה שהזכרון שלנו כילדים לא מצליח לשמור. אז לי לא היה, ולמזלי אני כן מבינה את החשיבות של זה ומנסה לשנות את הרגלי היתומים ולשמור בזכרונותי ובכל דרך אפשרית את הזכרון בשביל זואי. יקה רצתה בשלב מסוים שאני אקח כל מה שאני רוצה מהבית שלה, כי היא הרגישה את המוות מתקרב. אני כמוהן לא רציתי לתת יד לתחושה הזאת וחופץ ממסננת פסטה ישנה ויפה, לא לקחתי כלום. את הכל מויסיס מכר לאלבנים שבאו, חופץ מכמה ארונות ושירות שראיתי שלקח לביתו החדש על האי, ובאופן כל כך מוזר זה שימח אותי. רורי הראתה לי כמה שמלות של אמא ושאלה אותי אם אני רוצה אותן, אני ראיתי צחקתי והחזרתי לה אותם, אני בחיים לא אלבש אותם, בחיים. אבל יש כמה בגדי ילדים שנשארו שהיו שלנו. אני זוכרת אותם וכשזואי או חן לובשות אותם אני מתרגשת. אני מרגישה שעברתי שינוי בענין וזה. גם סוג של התרככות שאני שמחה עליה מאוד. יש סיפור על כך שאמא היתה מוזמנת למסיבה באנגליה אצל המשפחה האריסטוקרטית של אבא והיא החליטה שאין לה מה ללבוש ולכן תתפור מהווילון שמלה לכבוד הארוע. אני רק מתארת את אמא לבושה בוילון מסתובבת בארוע הסטיליסטי הבריטי ומוחה בדרכה המאוד סמויה ומקסימה.

מתוך מכתבים לחברים בארץ:

אני רוצה לשתף אתכם בהתפתחות חברית אורגינלית ומקורית שנתקמת כאן בפריז עבורי, אני כולי

מרוגשת כי הגעגועים שלי לחברות הם גדולים ולא באמת ציפיתי לקשר חדש ומשמעותי פריזאי. פסקל הגננת של זואי, היא האפשרות המדוברת, אני הזמנתי אותה להדלקת נרות עם הבת שלה ובעלה, בסוף בעלה עבד וביתה יצאה לחופש אצל ההורים של בעלה... בקיצור היא באה והביאה לי ורד אחד בעטיפה מהודרת ולזואי דובי ממש יפה. היא אישה שקשה לשם אותה בשום קטגוריה מוכרת, אז הינה מה שאני יודעת עליה. היא דתייה קתולית נוצרית אבל שמאלנית מאוד, בעד זכויות אדם והכל. שזה בפני עצמו שילוב מדהים לא? שאלתי אותה על החזות הלא צרפתית שלה והיא אמרה שסבא שלה הוא סנגלי. בעלה הוא גרפיקאי בעיתון והוא "רסטהמן" (בעל רסטות בשיער הבלונדיני שלו) שגם זה מעניין בפני עצמו. היה להם אופנוע גדול שהם עשו איתו תאונה ומאז היא לא רוצה יותר... זה פחד מאוד מוכר לי. היא מאוד כנה ומאוד ישירה ונראה שיודעת מה חשוב. נהיה לנו קליק מההתחלה והאפשרות לקשר איתה ממש מרגש אותי. טוב אני מקווה שלא אתאכזב אבל היא בהחלט מקסימה אותי ומאוד מעניין לי להיות איתה. היא באה למרות שזה לא ממש אתי, מפני שהיא הגננת של זואי, אבל היא לא הצליחה להתאפק ולא לבוא ואני מאוד שמחה שבאה. אז עוד ניראה. זה די מרגש שזה קורה לא? עפר אומר שאני נשמעת מאוהבת ומה אם זה היה קורה לי עם גבר, אמרתי לו שעם גבר לא הייתי כניראה מרשה לעצמי חופש תחושותי שכזה, אבל הנושא נשאר פתוח לתהיות.

עברו מאז כמה חודשים ואכן פסקל היא חברה חדשה שיש לי. אני מכל תקופה כמעט לקחתי חבר אחד או שנים. ניסיתי לעשות לעצמי רשימה בראש את מי מהחברים שלי לקחתי מאיפה ואכן מכל תקופה לפחות אחד שהמשיך איתי. יש משהו ביכולת להתאהב שהוא משמח וכנראה שרק עם אישה זה אפשרי בלי לעורר יותר מידי קינאה וקושי בזוגיות. הרגשתי איתה כמו באהבה ממבט ראשון, זאת תחושה כל כך מרגשת ומזורה לחיי כיום. אני גם מרגישה שהאהבה שיש ביני ובין עפר והיציבות מספיק חזקה לספוג התאהבות שכזו, וזה גם לא מובן מאליו. היא נמהלת איתי יחסים של חברות כמו שאני אוהבת. לא יחסים עם נימוסים וקודים חברתיים נוקשים, אלא משהו יותר זורם ומתהווה. יש לה בת שקוראים לה ג'וזפין בגילה של זואי ובעלה הוא גרפיקאי שהפך להיות גם כבר חבר של עפר ושלי וממש נוצר מתוך הפריז העניקת הזאת יחסים שאני לא דמיננטי כאפשריים. זכיתי. כל מפגש או שיחה היא גם באופן מסוים על השפה. היא צרפתית ויודעת רק קצת אנגלית ובאופן מאוד מוזר, היא רוצה מאוד לדעת עיברית. כששאלתי אותה למה, היא אמרה שיש לה חלום שעד גיל 80 היא תדע עיברית, לטינית ויוונית עתיקה. אותי זה מאוד הצחיק והקסים. היא לקחה אותי לכנסיה שהיא הולכת אליה פעם בשבוע וזאת חוויה אחרת ללכת עם משהו מאמין. היא הראתה לי את הפרסומים ללימוד הברית הראשונה מרבי יהודי שבא מהמרה, שהוא הרובע היהודי. בארץ זה נשמע לא אפשרי, אבל כאן זה נראה לה מעולה שאת הברית הראשונה ילמד יהודי, כי הוא בקיא בה יותר. אני לא יכולתי להתאפק וקניתי לה את התנ"ך בעברית עם תרגום לצרפתית. היא כל כך התרגשה ואני חשבתי באופן אבסורדי שאולי דרכה אני אכיר את התנ"ך שהוא כל כך רחוק ממני. היא סיפרה לי קצת את סיפור המשפחה שלה והיא הדהימה אותי. סבתא שלה לכנסה להריון ממלח סנגלי בגיל 14 והוא גם התחתן איתה בגיל הזה. היא היתה רקדנית קברט בפריז והוא נפטר מטביעה בים, או שגיום מעלה אומר שאולי רצחו אותו. אמא שלה התחתנה שוב עם גבר לבן. אמא של פסקל היא כושית יפפיה, למרות שהאמא שלה היתה בלונדינית יפפיה. היופי עבר אבל הצבע השתולל תוך כדי ערבוב. פסקל היא פחות כושית רק שרואים את העצמות הגבוהות ושיש בה מיקס לא ברור. הבת שלה ג'וזפין היא כבר כמו זואי, קצת שוקולד אבל בהיר. גם על סבתא שלה יש סיפור מוות של שיכרות ונפילה על הראש, או משהו כזה. אבא שלה שהיה פרוח בשנות השישים הפריזאיות נפרד מאמא שלה כשהיא היתה בת עשר. בקיצור אמרתי לה שהיא צריכה לכתוב את זה, אבל היא לא מרגישה שיש לה כישרון, שמענו על המילה המגונה הזאת כבר. כל שיחה יש בה מילון ושלוש שפות והרבה צחוק, כי העדר השפה מאפשר ויוצר שילובים מצחיקים ומשמחים. הצרפתית שלי ממש משתפרת וגם פסקל כבר מבינה ופונה לזואי בגן בעברית. כשאני באה לגן, אז החברות צריכה להיות בפאוז, כי זה לא כל כך מתאים לפן המקצועי של התפקיד. היום פסקל חולה, אז דיברנו בטלפון והבנתי ממנה שהיא לא מקבלת כסף על ימי מחלה, שזה ממש שעוררית. חוץ מזה היא סיפרה לי כמה היא מרויחה כגננת מקצועית שכר-מינימום ואני נחרדתי. זה כך כי זו עבודת נשים, ולהיות אישה עם תואר בפריז, בלי הרבה כסף ליזמות פרטית, זה

כנראה עדיין עבודת. אותי זה מכעיס ומאוד מוכר מהמשכורות של נשים בארץ, וחשבתי שכאן בפריז, עיר המהפכה הגדולה - שיויון חירות ואחווה, לא נתקעו בתקופה שנשים הן זן נחות. אני בראש כבר מנסה ליזום משהו שנוכל גם להיות נשים וגם לחיות ממנו בכבוד. הרעיון על הפרק עכשיו הוא בית קפה להורים. אבל מכיוון שרוב הצרפתים עובדים כל היום והילדים שלהם בבית ספר מגיל שלוש ועד שעה שש בערב, לא נראה שיהיה מי שיכול להשתמש בבית קפה כזה, חוץ מהזרות שמסתובבות עם הילדים כמוני בעיר. אני כל כך נהנית להיות עקרת בית, ישר הלכתי ללמוד את המילה בצרפתית: "femme au foyer" ואני אומרת אותה בגאווה טיפשית. אבל הסיבה היא כי זו בחירה ולא כורח, אחרי שנות עבודה רבות נראה לי שאלו החיים הטובים. יש לי זמן להיות עם זואי ולטייל ולראות ולבשל ולקרוא ועוד כל מיני דברים שפתאום יש לי זמן בשבילם. בזמן העבודות התעסוקתית הם היו חלום רחוק. אני גם מרגישה שביחס לכל מי שאני בקשר איתו בארץ, אני פנויה כמו שבחיים לא הייתי, לכתוב ולהשקיע בי ובכולם, זה נעים ומאוד משמח אותי שאני יכולה להרשות לעצמי. כמו שאמרת, אלא הם החיים הטובים הלא מובנים מאליהם.

בחדש שביעי להריון אני הרגשתי שאני לא יכולה לא לעשות בדיקת מי שפיר, גם כי "הכל יהיה בסדר" לא תופס בחוויה הקיומית שלי וגם כי גדלתי עם צ'רלי שעובדת עם כל הילדים הפגועים ביותר עם פיגורים שיכליים וצרות שאת רובן הכרתי מקרוב וגם שאותם היה אפשר לחסוך על ידי בדיקות פשוטות מראש. אז שילמנו ממיטב כספינו, כי זה לא כלול בסל השרותים לנשים בגילי. חיכינו לתשובה ויום אחד הגיע טלפון מהמחלקה הגנטית של הדסה. הפקידה ניסתה לומר שאין מה לדאוג אבל..... מחר בבוקר את ובעלך צריכים להגיע, לא משנה אם אין התחיבות, לבדיקת דם. טוב החרדות התחילו לגאות אני כמובן לא יכולתי להפסיק לבכות כל הבדיקה ולקח לתשובה להגיע שבוע. אני חייבת להגיד שזה היה אחד השבועות הארוכים שהיו לי בשנים האחרונות. אז ישבנו לשמוע את הרופאה והיא אמרה שיש לזואי שיחלוף גנטי ולמזלנו גם לי יש אותו. הם לא יודעים מה ההשלכות של זה, אבל אם לי יש ואני בריאה אז אין מה לחשוש ורק בהריון הבא אני אצטרך לעשות בדיקת מי שפיר מוקדמת כדי לוודא שאני לא נתתי פעמים את הגן המשולף. מבולבלים אבל גם רגועים חזרנו להמשך ההריון ומאוד שמחנו כזואי יצאה שלמה ובריאה. הארוע הזה העלה מידע נוסף על אחות שנולדה מאוד פגומה לאמא ומתה יומים אחרי הלידה, שמה היה יעל. על הנתון הזה שמו את ההפלות שהיו לי וגם כנראה את הלידה הזאת של אמא. אבא נשלח לעשות את הבדיקה וקופת חולים לא היתה מוכנה למלא אחר הסקרנות של בית החולים וטענה שמכיוון שאין שום סיכוי שאבא בגילו יעשה עוד ילדים, הם לא מוכנים לשלם על הבדיקה. טוב אז אחיותי הלכו ולהן אין כלום. אז המסקנה שאם זה בא ממשוהו, אז זה בא מאמא. ירושה זה לא מים. אלישי עד היום לא ממש עשה את הבדיקה כי לדעתי זה מפחיד אותו, אבל הוא הלך ליעוץ. אנחנו ביתניים צחקנו מזה ועפר אמר שזו ההתקדמות האבולוציונית הבאה ושאינו וזואי "קפיצת הדרך" (זה מתוך הספר/סרט חולית). צחקנו ונהנו ולא הבנו שלא אמרו לנו הכל, כי הייתי בהריון. לאלישי אמרו שזו מחלה גנטית נדירה שהיא כמו טייזקס פרטי. הם אמרו שהסיכויים להפלות גבוהות ביותר וגם למיקרים של עוברים פגומים. יש סיכוי של 50 אחוז לילד בריא. אנחנו מיד גמרנו עם הבדיחות. עכשיו כשאני מנסה להיכנס להריון, זה יושב לנו על הנשמה ואולי גם לא עוזר להריון להתחיל. אני יותר מתמיד צריכה את הצאצא החזק ברחמי. החיים מאוד מוזרים ומלאים הפתעות, אבל אני לא יודעת אם זה בא מיקה ואם יש את זה גם לילדים של מויסיס אח שלה, או שזה עובר רק בין הנשים. מה שבטוח שגם זואי המשוחלפת שלי, תצטרך לעשות ולעבור את המסלול הזה. אז אומנם "קפיצת הדרך", אבל גם קפיצת סף הפחדים.

23.2

כתבתי לחברה טובה לי שירה על זה שאני מרגישה קצת חוסר ביטחון בעניין שיש לה ובכלל לאנשים בקריאת ההגיגים שלי. וזו היתה תגובתה:

מה זו התקפת חוסר הביטחון הזו? או אולי אני בעצם מתכוונת להגיד, מה כל כך מוזר בהתקפת חוסר

ביטחון?

ממתי בנאדם (הכוונה לאדם נורמלי) בטוח שכשהוא יחשוף את רגשותיו וחייו וליבו ומעיו הגסים והדקים, כולם נורא יאהבו את זה ויתעניינו בזה? זה בכלל די מדהים שאת כותבת את כל הדברים האלה, בצורה כל כך גולמית, נקיה וכואבת, ובשבילי לקרוא אותם זה מרגש ומזעזע ומעניין, לפעמים כל אחד מהתארים האלה ביחד, ולפעמים כל אחד לחוד. לא הבנתי בדיוק מה עופר טוען וממה את חוששת בקשר לתיקונים, אז אני אנסה לנסח כאן את עמדתי כשלעצמה ולא כתגובה: משפט שחולף הרבה פעמים במוחי כשאני קוראת את מה שכתבת, הוא "וואו, איזה דיסלקטית". דבר נוסף שאני חושבת הוא, שיש משהו מאוד חינוכי ביודים האלה שאת תוקעת כל איפה שלא צריך. ועוד אני חושבת, שיש בה, בכתיבה הזו, משהו פראי בראשונותיה ולא מתורבת, שמתישב יפה עם התוכן של הילדה שהיית, וגם קצת עם האישה שצמחה ממנה. יש יופי גם בפער שבין הדקויות והרגישויות של הכתיבה לבין הערסיות של הכתיב. בשבילי זה נחמד לקרוא את זה ככה, כי זה מאוד את וחלק ממך. אני גם חושבת שדיסלקציה או לא, זה לא ממש לגמרי מעניין אותך, אולי בצדק, לכתוב לפי כללי הכתיב, וזה אומר משהו. אולי יש פה הצהרה אומנותית חדשנית. מצד שני יש לי אינסטינקט שאומר שצריך לתקן טעויות, במיוחד אם מפיצים את זה לקהל רחב יותר, כי טעויות לפעמים מציקות, ויש מספיק דברים אחרים בטקסט שמעבירים את המסר, ולמה סתם להציק? בקשר לאם צריך לפרסם את זה או לא, אני חושבת שאני לגמרי קוראת את מה שאת כותבת בעיניים של מי שאוהבת אותך ומכירה אותך, ובשבילי כל מה שהיית כותבת היה מעניין, ואם נחזור רגע להתחלה של המכתב, אז אני באמת שואלת הרבה פעמים את עצמי מה עושה דבר ראוי לפרסום ומה לא. את בטח מבינה שאני שואלת את השאלה הזו באופן כללי ולא במיוחד לכבוד ההרהורים לרגל פרסום ספר הביכורים שלך. תמונה שמצולם בה אדם כלשהו, מה עושה אותה ליפה ומעניינת רק עבור אלה שמכירים ואוהבים את אותו אדם, ומה עושה אותה למשהו שיש בו עניין לציבור, לאומנות. אני יכולה לשמוע את עפר (למה מכריחים לכתוב את זה בלי ו? מאז שמכריחים אותי בתרגום לכתוב בכתיב מלא, הכתיב החסר נראה לי חסר. קודם דווקא חיבבתי אותו) אומר שהכל מעניין את כולם, והיום זה לא מה היה פעם וכל מיני דברים חדשניים, ובמידה מסוימת, איך אוהבים לומר כאן בירושלים? כהנא צדק. אבל מצד שני יש לי גם את המחשבות ההם. אז בקשר לפרסומים, אין לי מושג. מישוהו זר ומבין אולי יכול להגיד, ואולי רק את בעצמך.

אז אני אוהבת, דיסלקטית פראית וחסרת עקבות, זה טוב? זה מאוד מצחיק ונעים לשמוע את זה מאנשים קרובים ואוהבים, מאנשים זרים זה יהיה בשבילי כבר עניין אחר, או שלא.

28.2

זואי מצאה את במבי, לפני, על המדף וביקשה לראות אותו. אני הסברתי שהוא מאוד עצוב ושהאמא מתה כי יורים בה הציידים. שמנו אותו בצד כשזואי (ואני) נגדל קצת. כל פעם היא העלתה את הרצון לראות אותו, אני אמרתי שהיא יכולה לראות אותו אם היא רוצה, אבל עם עפר. היא ניסתה להבין את ההגיון ואמרה שזה בגלל שהוא יודע צרפתית, נכון אמא? ואז זואי הוסיפה שהוא גם גיבור וחזק ולא מפחד מהחגבים (זה הפחד שיש לה מהסרט "bug life"). הם ישבו לראות ועפר מספר שזואי נורא התרגשה מההתחלה כשהוא נולד ולומד לדבר וללכת ואיך שהוא גדל קצת ואמא שלו לקחה אותו לאחו, זואי התחילה לברר אם היא תמות כמו בלו בספר הגיונגל ובעצם היא תקום. אז היא ניסתה לשכנע את עפר שאין ציידים, וכשהבינה שהם בדרך היא מיד אמרה שהיא לא רוצה לראות יותר, "אולי פעם, זה נורא מפחיד אותי". אני כל כך שמחה שהיא יודעת לעצור כשזה נהיה יותר מידי קשה עבורה. עפר כמובן בכה מזה שהיא עצרה ומהסיטואציה הזאת ואחרי ששתינו הלכנו לישון הוא ראה את הסרט. הוא מספר שמהרגע שהציידים הורגים את האמא אין שום התמודדות של אף אחד עם המוות. האבא שלו לא אומר מילה לנסיך הנטוש, ומתחיל רצף של זוועות, של שריפות ואסונות שבסופם בקושי הנסיך שורד אחרי שניפצע ומציל את החברה שלו..... ובסוף יש לו עוד שני במבים קטנים והסצינה מתחילה כמו בהתחלה, ואז הוא הופך להיות מרוחק כמו האבא שלו, ואבא שלו מפנה לו את השליטה והוא הופך להיות המלך. המסקנה הכי מדהימה היא שלמרות הכל ההמשכיות וההשרדות היא העיקר. איזה אכזבה. אין בסרט הזה שום התמודדות עם מוות, אלא רק עם הידיעה המובנת

מאליה שצריך להמשיך ושאין מה לעשות, אמא לא תחזור. בדיוק כמו שאני גדלתי. אם כבר לוקחים נושא כזה אז זה מה שיש להגיד עליו. זה בדיוק מה שאני טוענת על יכולות של החברה שלנו להתמודד עם הפחד הכי גדול שיש, לא להתמודד.

28.3

חודש לא כתבתי, נתקעתי קוראים לזה. אני חושבת שהגעתי למקומות היותר מסובכים לי שהדיבור שלי איתם פחות קולח. כל הקשר עם אחי עדיין לא ממש פטור ולכן לכתוב עליו כאן זה לא ממש אפשרי עבורי. בתנאים עברנו דירה כאן בפריז ועשינו מסיבה לכבוד הארוע, אנחנו חוזרים לביקור מולדת קצר בפסח והחיים מקבלים כאן יותר.. יציבות, או יותר נכון לומר השתקעות או אולי שיגרה, אולי. אני עדין עם בחילות בוקר ותקוות הריון שכל חודש מקבלים את אכזבתם. טוב כמו בתקיעות, אני תקועה ולא מוצאת קצוות חוטם, אז לא בכוח, עוזבת עכשיו את הכתיבה עד שהיא תחזור אלי ותבקש יפה להכתב. חזרתי כי אני מרגישה שמשוהו מציק לי והוא כל כך לא מוגדר שזה ממש מטריף אותי. אנחנו באים לארץ כי אמא של צירלי, פרל רוצה לראות את זואי. זאת סיבה מעולה להטיס את כולנו לביקור, רק מה שזה ממש מסעיר, מרגש ומפחיד אותי. ברור שיש כל כך הרבה דברים לסדר, סידורים איך לא, אבל גם כל כך מעט זמן לראות את כולם ולהיות כמו שאני רוצה. צריך להיאבק בלא לנסות להספיק הכל ומצד שני על מה אפשר לוותר? מה זה יעשה לי לחזור לביקור, אני ארצה להישאר, לא נראה לי. אני אולי לא ארצה לחזור בכלל, זה מפחיד אותי. אני מתגעגעת לכל כך הרבה אנשים יקרים וברור לי שלהיות עם כולם אי אפשר. נוסף לזה גם קונטרה, הכלב שהוא כבר בן 10 והוא גם הבן הבכור שלנו התחיל להתנפל על אנשים ונהיה מסוכן. אז האפשרות שצריך להרדים אותו לא מניחה לי לרגע וגם הפחד שהוא מסוגל לפגוע באנשים קשה ומאיימת. הכי קשים הם רגשות האשמה שזה קורה בגלל שנטשנו אותו בארץ, אמנם בידיים טובות, אבל בכל זאת הוא הבן שלנו לא?

טוב אני מתחממת כבר יש לי את ההמשך, רק שעכשיו אני צריכה להעיר את המתוצ'יק ולקחת אותה לגן.

27.3

לפני כמה ימים דברתי עם זואי על סבתא ג'ודי ועל הנסיעה שלנו לארץ, פתאום זואי שאלה אותי מי זאת אמא שלי. אני נשנקתי וכמובן שהיתי צריכה לכבד את השאלה שידעתי שתבוא, רק שחשבתי שהיא תבוא עוד הרבה זמן ולא ממש הייתי מוכנה לה. בכל זאת סיפרתי לה על אמא שקראו לה חנה, זואי עשתה פרצוף מבלבל, כן גם לאמא של עפר קוראים חנה. אז היא מתה, היא טבעה בים. זואי מעכלת את המידע ושואלת אם היא מתה כמו בלו מספר הג'ונגל שאחר כך לא מת. היא עוברת נושא ואני מתחילה לנשום שוב. יום אחר כך היא שואלת את עפר פתאום "מי מת אבא?" ועולה הנושא שוב אבל הפעם היא אומרת שזה מאוד עצוב לה, גם לי אני אומרת. היום זה כבר עולה כנושא שיחה והיא מתחילה לשאול למה היא טבעה במים? ומה קרה לה? זהו, אמא כבר בקופסה הקטנה של זואי, עם כל השאלות וכל הרגשות שנלוות למוות ולבלתי נודע. אותי זה מדהים כמה שהיא מבינה כבר הכל או יותר נכון מבינה כלום כמו כולנו. אז איזה כלים יש לה להתמודד עם המידע המוזר והבלתי אפשרי הזה? ומה אני יכולה לתת לה שם? אולי בדברים הקטנים: כשאני נפרדת ממנה בגן נוצר מן טקס חמוד כזה שבו זואי לוחצת על הכפתור שפותח את הדלת, אני יוצאת ומנשקת אותה דרך הדלת השקופה. נוצר סימן של השפתים שלי וזואי מתרגשת ומראה לגננות ולילדים וצועקת בצרפתית "תראו אמא שלי" ומראה את הסימן. לא ברור לי איך בדיוק זה קשור, אבל זה קשור.

היום הלכתי אחרי ששמתתי את זואי בגן לאיזור "ברבס". אני אוהבת את האיזור הזה כי הוא מזכיר לי את הודו. כולם זרים והריחות אחרים ויש שם משהו לא צרפתי ומעניין. אז כחלק מסידור הבית החדש וחיפוש פתרונות למחיצה כשיש אורחים, הלכתי לקנות בד אפריקאי ואחר כך עליתי למונמרט עם עוד אלפי התיירים. היה היום יפה, יום שימשי שכזה, אמנם לא חם, אבל סימנים ראשונים של אביב. אז פריז מלמעלה

גם נורא יפה ורומנטית וגם נורא צפופה ומלאה פיה. הכנסיה של "הלב הקדוש" יפה ומטופחת, רק לא הבנתי למה על התיקרה ליד ישו יש אינדיאנים עם נוצות ואפריקאים, מה להם ולנצרות? יש בחיבור הזה משהו פתטי ביותר, למרות שיכול להיות שרוב האינדיאנים והאפריקאים בעולם הם נוצרים. יש משהו מתנשא וחונק בשימוש הוויזואלי הזה. אני לא ראיתי יהודים עם כיפות או אולי אסיאתים, אבל זה לא אומר שהם לא שם. הרי ישו הוא של כולם לא?

פסקל היא דתיה ואני שואלת אותה שאלות קשות על הדת. כמו למה לנוצרים יש אלוהים שתמיד הוא סובל ומיוסר? ליהודים יש אלוהים בלתי נראה ואכזר? לבודהיסטים יש אלוהים שמן וחיכן? להודים יש אין סוף אלים שחלקם הם פילים ונשים שאוכלות גברים....? על מוחמד אני יודעת הכי פחות, אבל נראה לי שהוא כמו אלוהים שלנו לא נראה ופחות עסוקים במראה החיצוני שלו. אז מה זה אומר על האנשים שהאלוהים שלהם נראה כמו שהוא נראה? היו תקופות רחוקות שישו היה שמח, הוא לא היה על הצלב כל חייו והחיים שלו היו מלאים גם בשמחות, אז למה במאות האחרונות בחרו באלוהים כל כך סובל ומיוסר? נראה לי שיש לנו התחרות לא פשוטה על הלהיות העם הנבחר אבל בהפוך, כי הנצרות בחרה את ישו כאל הנבחר לכולם.

1.6.2001

טוב אני בהריון, שבוע עשירי ואני שמחה מאוד ומפחדת יחדיו. איזה תחושה מדהימה ליצור חיים חדשים, זה הכי קרוב לאלוהים שאפשר, אם יש דבר כזה. רק שעם זאת גם התחושה של המזל והמיקרות היא נורא חזקה ולא ממש מתאימה לתחושת היצירה אלא לתחושת המיכל. אז אני לא יודעת אם סיפרתי כבר, אבל הגנים שלי ושל זואי משובשים וזה אומר שיכולות להיות בעיות או סיכונים רציניים על ידי שחלופים לא רצויים שיכולים ליצור ילדים פגומים ועוד כל מיני אפשרויות מזעזעות. הכל מיקרי ומכיוון שאני לא רואה שום קשר בין המעשים שלי למה שיוצא בגנים, המיקרות והזריקת קוביות שולטת בפסגת התחושות. מערבבים את הגנים ורואים מה יוצא, רק שכאן מדובר בחיים ולא הכסף, קצת כמו רולטה רוסית. אני מפחדת כל כך לא מהמוות אלא מהאובדן ומהכאב הנלווה אליו, שאותו אני מכירה כל כך טוב. אני כבר קשורה לתינוק הזה שצומח לי בבטן, הוא אני ולאבד אותו יכאב לי מאוד. אז אני צריכה לעשות מי שפיר רק עוד שבועיים והתשובות יבואו רק עוד חודש, ואז יבדקו אם צריך עוד משהו.... בקיצור זה לא ניגמר מחר, ויש עוד זמן למנוחה ולהרגעות ההריונית המיוחלת. אני בתוכי מרגישה טוב ושוה בסדר וכמובן שזה לא מבוסס על כלום, אלא על הרצון שלי ועל התקווה. למזלי יש לי עדיין, או יותר נכון להגיד יש לי כבר תקווה.

בפעם הקודמת, לפני זואי, הלכתי לבדיקת אולטראסאונד שיגרתית והעובר מת והיה לי בבטן חודשים ככה... הכאב והאובדן היו כל כך קשים, רצתי לעפר לתוך ישיבה שלו ומיררתי בבכי. זה לא נגמר בזה כמובן, אחרי זה צריך ללכת לבית חולים להפלה ולאשפוז פיזי ונפשי... זה ישב לי אי שם, ושבוע שעבר הלכתי לאולטראסאונד בכזה מתח ופחד, הפעם עם עפר וכששמעתי את הדופק, האושר והשמחה שמילאו אותי היו נעימים שקשה לתאר, כמובן שהדמעות באו גם עם כל העניין. מדהים כמה זה משנה לראות ושמע את התינוק, אני ממש שמחתי ואני ממש אצטער אם התנוק הזה לא יגיע שלם ובריא לידי בסוף ותחילת הדרך.

2.6

ביעוץ הגנטי אמרו לנו שיש כל מיני אפשרויות וחלקם "לא נוראיים" כמו ילד או ילדה שתהיה להם בעיית גובה, או לבנות, מחזור מוקדם ולבנים, בשלות מינית מוקדמת. מה זה השטריות האלה, מה אנחנו אלוהים???? באמת זה הגיוני להחליט במיקרים כל כך מוזרים? אז מתחילים לדעת המון פרטים על מה ואיך, ומה זה אומר עלינו ועל היכולת לבחור? אולי גם נבחר צבע עור ושיער, אולי נארגן גומות חן גם, אם כבר? אני מזעזעת לגמרי ובאופן מסוים התשובה בארץ, שהם לא יודעים מה זה אומר, יותר מתאימה לי. זה מטורף. נשאר רק לנו לחכות ולראות מה יצא בעירבוב הנוכחי.

היום דברנו עם ההורים מהארץ, כולם היו שם כי אחותי דניאלה, חזרה מכאן, הטיול שלה, הביתה והיתה חגיגה משפחתית. בנוסף גם פוצץ את עצמו מחבל ליד דיסקוטק בתל-אביב והרג 17 ילדים. איזה טירוף, איך בכלל מתחילים להתמודד עם דבר כזה. לשם אני רוצה ובוחרת לחזור לחיות? למה? זה הגיוני? זה נראה לי בלתי אפשרי לגמרי. אני רק חושבת על זה שיכול לקרות משהו כזה לזואי ואני מבינה את קצה האסון.. אז ישראל תגיב וחזק, כי ילדים זה גבול שנחצה, והמלחמה כבר התחילה. שני עמים על אותה אדמה נאבקים בחיים ומוות על שליטה, והתוצאה היא המון דם, המון. לשם אני לא חוזרת ככה, זה נראה לי בלתי אפשרי ממש. זאת מחשבה מפחידה.

11.6

מחר אני הולכת לעשות מי שפיר וזה מפחיד אותי מאוד. זה מחבר אותי לתחושות הפחד שלי מהמוות ומלאבד שוב חיים. אני מקדימה את המאוחר ואולי בסוף הכל יהיה בסדר גמור אבל אני מפחדת ומוצאת את עצמי יושבת בגינה ציבורית ומצד אחד כל כך שמחה על הזמן לקרוא ולחשוב וסתם לשבת בשמש ועם זאת בוכה מעצב ופחד והכל ביחד. אני גם קוראת את האסופית שקבלתי מצרלי וזה ממש מהנה אותי ומסעיר אותי. מי היה מאמין שהספר לנערות הזה יעשה לי את זה, אבל בהקשר המשפחתי שלי וזה שצרלי נתנה לי אותו לפני עשרים שמה ויותר, יש בזה משהו משמח ועצוב נורא. וכשכל זה מהול בפחד מהבדיקה ויותר מהתשובות, אני ממש במצב עדין שכזה.

פסקל באה איתי מחר כי עפר יישאר עם זואי, זה נראה לי יותר מתאים, שהוא ייקח אותה לגן ואני אקח אותה בצהריים.... אני שמחה שיש לי את פסקל כאן בשביל זה.

19.6

אז עשיתי מי שפיר, איזה תחושה לא נורמאלית היא להכניס מחט ישר לתוך הרחם ולהוציא נוזלים. כל הסיפור של הבית חולים ממש מוזר וכלכך ברור לי אחרי קריאה של פוקו. איך הבית חולים חושב על נוחיותו ועל יעילותו וממש לא על מי שבא לטיפול. הם נתנו לנו לחכות המוורווון זמן, אחר כך אומרים שזה מוקדם מידי לבדיקה ושעדיף לחכות עוד שבוע אחר כך הם משאירים את עפר בחוץ ואותי מכניסים לחדר הלבשה קטן ללבוש בגדי חולים כולל נעליים וכובע (לניתוח לב פתוח לפחות). ואז יבשו אותי שם לחצי שעה ואת עפר בחוץ, סתם כי זאת הפרוצדורה. אני ישבתי שם ורק יכולתי להרגיש כבר חולה, וכל החדר הקטן הזה בלי תמונה, חוברת או כל גירוי נעים אחר, סתם אתה מרגיש גלמוד ומחכה לגזר דינך. כל הסטריליות הזאת כל כך מוגזמת לדקירה קטנה בבטן וגם ההפרדות האלה ובכלל איזה דאווין. גם לקחו לי ולעפר דם, למה לא למרות שעפר ממש שמח שגם אותו דקרו וכך הוא גם יכול להשתתף. טוב בקיצור יש לי עוד שבועים לחכות לתשובה לפחות, וזה מה שחשוב. גם לקחתי אויר ושאלתי את השאלה הלא אופטימית, מה קורה אם התשובות מזעזעות, ונאמר לי שכבר מאוחר רק להפלה (גרידה) אלא אני אצטרך לידה מוקדמת ואחר כך הפלה.. כן כן הייתי צריכה לברר את העניין.

30.6

אני אמורה לקבל תשובות ממי השפיר עוד יומים. בינתיים אני חולמת שאני שוב בטירונות. אני בגילי 33, וזה מצב מגוחך להיות הטירונות שוב. אני פוגשת שם את איריס שהיתה איתי בצבא (ונהרגה בתאונת דרכים). התחושה של החוסר אונים... חוסר ידיעה זה מתכון לשיגעון נראה לי.

(מכתב לנאווה, תאריך?)

שלום נאווה

שמחה לבשר לך שהכל בסדר ובבטני יש בת קטנה וחדשה וגם משוחלפת, אבל אני כבר יודעת שהשחלוף

צופן בתוכו גם משהו מיוחד ולא רק בעייתי. תוך יום מהרגע ששמעתי שהכל בסדר ובכיתי מרוב אושר והקלה, יצאה לי בטן של הריון ממש. זה מדהים איך הגוף מחכה לאישור כדי לצאת עם ההריון החוצה. ניפלאות הגוף והנפש.

זה מדהים כמה החיים והמוות אצלי הם אופציה שנמצאת יחדיו כל כך ברור וחזק. באותה מידה ישבה האופציה של הפלה ופרידה ומוות, אבל לא, יש חיים ובריאות ושמחה. זה הופך את הכל לכלכך לא מובן מאליו שגם בזה יש רווח מסוים.

מה שלומך ? איך החיים ממשיכים כרגיל ?

אני מתגעגעת לנוכחות האימהית שלך ולביחד שלנו. אני חושבת שזה שוב קשור להריון ולהעדרותה הרועמת של אמא. כי אין דבר שאישה בהריון רוצה יותר מאשר את אמא שלה, או יותר נכון לא להכליל ולהגיד שאישה בהריון שאין לה אמא רוצה... או יותר נכון, אני רוצה. כל פריז יוצאת בימים אלו לחופש, וגם אנחנו מתכננים את החופשת קמפינג שלנו בדרום צרפת. אנחנו באים לביקור מולדת נוסף ב־8.9 עד ה־22.9. אם את נמצאת אני אשמח לפגוש אותך שוב אם זה מתאים לך גם.

שלומי טוב עדיין ואולי זה המצב שלי עכשיו, ששלומי טוב. זה מדהים להרגיש ככה.

זואי מדהימה, שלחתי לך תמונה שאני מקווה שכבר הגיעה והיא כל כך התרגשה שיש לה אחות קטנה בבטן. עכשיו אני לא רק אמא, אלא אמא והתינוקת. זה מוזר אבל אני הכי נהנית מהרגעים הלא רבים שהיא כועסת עלי ואומרת לי כמה אני מעצבנת אותה ושהיא כועסת עלי ושאיני יעזוב אותה. אני פשוט חצי צוחקת מזה וחצי בוכה מאושר. למה, לא יודעת. אולי כי כל כך חסרה לי אמא במובן של המשהו לעמוד מולי, או משהו כזה... נפלאות הם התרגשויותיו של האדם.

טוב נאווה רק קצת רצייתי לשותף ולסמן חיים חדשים, אין תחושה יותר טובה מלהרגיש תוך כדי כתיבה עכשיו את התינוקת בתוך הבטן וזה ומסמנת את קיומה ואיתה את סימון החיים הטובים והחדשים, אושר ממש אושר אמיתי.

להתראות ומתגעגעת

קיקה

(מכתבה לשירה, תאריך?)

הי שיר

דווקא מבחינתי לא עבר המון זמן מאז שכתבתי לך, נכון שהאחרון היה מברק מאושר וזה לא טרגי או מלא תוכן כמו מכתבים ארוכים ונפשיים, סתם אושר והקלה.

שלומי טוב מאוד, חושבת שקוראים לזה מאושרת. ההריון גדל לו והתינוקת בריאה, זואי מצחיקה ומשמחת אותי כל יום, אני ועפר מעבירים חוויות עליה כספורט משפחתי מהנה במיוחד "LET'S LOOK AT THE KIDS" כזה. היא השבוע צילמה לבד במצלמה הדיגיטלית אותנו ואת הצעצועים שלה וזה היתה הפעם הראשונה שהיא ממש היתה צלמת. תליה תהיה גאה בה על כך. יצאו תמונות מקסימות.

חוץ מזה חזרתי לשחות וזה מחזיר אותי לתחושות טובות מאוד פיזית ונפשית. עם עפר ממש נעים אנחנו בתקופה טובה עם חריקות סביב ההתארגנות וההתרגלות להרחבת המשפחה, אבל הסופי שבוע נעימים ורגועים וכולנו ממש מרוצים. עפר פחות מרוצה מעצמו ומהעבודה, לורנס מעצבנת אותו וקטנונית. אני חושבת שהוא מאיים עליה בשאלות ובשליטה שלו במחשב ובכלל שהוא קצת מוכשר מידי עליה. אני מקווה שזה יסתדר. לגבי עצמו עפר גם כבר ממקום שהשאלות הן פנימיות וגם הוא יעשה לעצמו טובה אם ילך לטיפול, כי התחושה שהוא לא ממש מרוצה מכלום ושהטוב הוא במקום אחר, לא קשורה כל כך למציאות ולנסיבות... אם את מבינה.

בעניין לינדה ואלבר, ככה קוראים לחברים הערבים שלנו, אז מזלך שאת לא ערביה, כי החיים שלהם

קשים מנשוא, גם כלכלית וגם זה באמת לא משהו להיות כאן ישראלי פלסטיני... הם ממש חמודים, ישר נוצר קליק וצחוקים ויחסית פתוחים וזורמים, הם ממש מקסימים. אנחנו כבר מנסים לעזור לאלבר למצוא עבודה דרך הקשרים של עפר ובכלל להיות להם עוד כתובת למיקרים שצריכים משהו, אבל חוץ מזה הם ממש פוטנציאל חברי שמן. היום היא הזמינה אותנו לאכול פיתות עם זעטר שהיא מכינה. אני ישר רוצה ללמוד לבשל את כול האוכל הערבי שהיא יודעת. היא מגיעה לארץ לחודש כניראה, אז אם תהיה לך הזדמנות שווה לך לפגוש אותה, את לינדה הכוונה. היא גם מסתבר מכירה טוב את אילן של חמוטל כי היא עבדה איתו כקצינת מבחן.

אנחנו חושבים לקורא לתינוקת אנה, לא מצליחים לחשוב על שום שם אחר, כמו שזואי הופיעה ולא יכולנו לחשוב על שמות אחרים. מרגישים יותר אמיצים בעניין אמה שלי ולתת לה את שמה ובכלל מה כל האקסטרה זהירות, הרי מה שבאמת חשוב זה הכבודות או הציפיות שבפועל שמים על הילד ולא השם עצמו. בקיצור כניראה אנה, יפה בעיניך ? אנה כהנא!

אנחנו בהתרגשות לקראת הקמפינג, אנחנו יוצאים ב-28.7 בבוקר, את בטוחה שאת לא קופצת בטיסה לכאן להצטרף אלינו, זה ניראה לי אחלה חופש לכולנו, וזה לא יהיה יקר גם... כמובן עם טליה. תגידי מה שלומה, ואיך עברה התערוכה ? מה עכשיו לה ולכן ובכלל. אני שמחה שאת החברה הערבית, לסביבת ישראלית שלי ואני אהיה עוד יותר שמחה אם תבואי, זה לא כזה סיפור. קצת ספונטניות, שיר, זה רק יכול לעשות טוב. מה עוד ? גם יעל שגרה לא רחוק היא בקשר יומי איתנו וגם חברה וגם אוהבת את זואי ועושה לה ביביסיטר וגם עם הגר נרגע ויותר טוב. היום הלכתי לראות את הסטודיו החדש שלה, שהו ממש מדהים וגם היא ביקשה שאני אלך איתה לקנות לה טרנינג חדש. היא מסובכת קשות עם כל עניין הקניות והאין כסף. בכל מיקרה אתמול היו לנו שתי הצעות ביביסיטר וכמובן שמיד יצאנו לראות סרט שניקרא "in the mood for love" שהיה ביפנית בתרגום צרפתי, מה שקשה ביותר, אבל הוא סרט כל כך יפה ואסתטי שממש לא חשוב על מה לכול הרוחות הם דיברו.

אני מרגישה את התינוקת בטן כל הזמן וזואי כל היום מדברת עליה, אנחנו כבר שווים ארבע והמשפחה הפכה להיות מרובת ילדים. מתחשק לי לעשות עכשיו שנים קרובים, פום, פום. זואי השבוע כשלא רצתה לסרק את השערות באמבטיה אמרה שזה בגלל שהיא רוצה רסטות... ואנחנו עובדים על זה שלא חיבים להצביע על כל האפריקאים ולצעוק " הם שחורים מאפריקה". אני מקווה שכבר סיפרנו לך שהיא אמרה לאבא של עפר בטלפון ש"משה רבינו" היה אפריקאי, כי הוא היה שחור. אבל רק בציצי ובראש...

היא רוצה לאכול בחוץ כל הזמן ומאוד מתרגשת מזה שאנחנו באים לארץ בספטמבר. דרך אגב התאריכים הסופיים הם: 8.9 - עפר חוזר ב-18.9 ואני וזואי נשארות עד ה-25.9, ככה שיש לנו יותר זמן מהפעם הקודמת. זואי תהיה כמעט בת שלוש וכמובן שנחגוג עם המשפחה והחברים ולא נשכח שעפר בן 33, אם כך.

מה עוד שיר ?..? >>>??

קראתי את נטליה גינסבורג "ולנטינו" וממש נהנית, אחלה מתנת יומהולדת. מצאתי גם איפה ללדת, כאן זה סיפור לא פשוט, אז בסוף זה בקליניקה ברובע ה-13 ויש שם רופאה נחמדה ונראה לי שזה יהיה בסדר. הלידה אמורה להיות ב-14.12, שזה עוד המון-מעט זמן. אז זה העדכון הנוכחי, למה תמיד מצפים מהתלמידים הטובים ליותר ? למה ??? נשיקות ובאמת תשקלי את ההצעה לחופש איתנו ונשיקות לטליה שכבר באופן לא רק קשור אליך חסרה לי.

אוהבת ומקווה שתסיימי את התהליך הנפשי בחיפוש אחר מטפלת, כי כשמסיימים תהליך צריך להתחיל לעבוד מאמת!!!
יאלה בי.

זה מתחיל מריב עם עפר, של עלבון והעלבות שתחילתו וסופו אינם ברורים ואינם מובנים. כל אחד מאיתנו מגיב מהמקום שהוא מכיר, עם התוקפנות והעלבות והכל. כל כך מכעים אותי שאבא שלי כל הזמן אומר ש"אתה פוגע תמיד בקרובים לך". אני שנאתי את האימרה הזאת ובכל זאת זה מה שקורה לנו כל פעם. הריב הוא תמיד ערוץ לבכי ולמשהו כל כך הרבה יותר עמוק שיושב עלינו, עלי. אז הפעם אני מגלה שאני שוב מפחדת מזה שעפר מפתיע אותי ומבקר אותי במקום שאני לא מצפה לו. נעלבת ותוקפת. אחרי הבכי מרגישה את הפחד והשביריות שלי מכל כך הרבה כיוונים. לפני לידה, ופחד ששוב יקרה ביני ובין עפר הריחוק שקרה לנו בפעם הקודמת אחרי הלידה, ההעדר אמא שוב צועק לשמים, הנוכחות בעיר זרה, הטלפון אתמול מאבא שלי שמספר שהוא עשה בדיקה לסרטן הפרוסטטה, שממנו אבא שלו נפטר ומחכה לתשובות וגם באותה נשימה על הדוד שלי ביוון שקיבל התקף לב וצריך לעבור ניתוח מפחיד. תחושות הפחד והגעגועים מתערבבים לי כל כך ואני בוכה ובוכה ולא מצליחה להירגע ולשתף את עפר שאני כבר רחוקה שנות אור מהויכוח הסוער על זה שאני פגועה מזה שאמר שאני מיסיונרית לפסיכולוגיה וטוחנת את טליה חברתי בשיחה. אני נעלבת ותוקפת חזרה וכועסת נורא שהוא לא רואה כמה שהוא תוקפן במסווה של נחמד... אז שוב התפקידים שלנו, הוא בתפקיד רק אמרתי ולא ניתן להגיד לך כלום שלא מוצא חן בעינייך... ואני תוקפנית וקריזיונרית... ואני בתוכי ממש כבר לא ממש נפגעת מהתארים האלה, יותר ויותר מכירה את המגבלות שלי על החלקים התוקפניים שלהם ואפילו הפגיעות היא כבר לא של עכשיו. אבל תמיד שאנחנו נכנסים לתפקידים המסורתיים האלה שהם כבר די לא רלוונטיים, זה תמיד סימן שיש משהו אחר שאנחנו לא מזהים והוא בדרך כלל יוצא מזה שאני לא מותרת על הריב מתוך תחושה שהוא לא סתם... ואז פתאום הכאב והדמעות ממיסות את כל הריב ונשאר כאב ופחד והמון אהבה ורצון להיות אחד לשני. שוב עפר בתפקיד האמא המאכזבת שלי ושוב אני בתפקיד הילדה שמתגעגעת לאמא שלה בעיקר לפני לידה ומפחדת להישאר לבד בעולם. תמיד בסוף הריב נראה כל כך מיותר ורק מחסה על כאב דגול ועצום שיש בי ובעפר ובחיים בכלל.

אז איך זה שאנחנו ישר בלי לשים לב הולכים לפגוע אחד בשני ולא להיות עם הדברים האמיתיים? למה כל כך קשה לראות את הפחד והכאב, למה הכל כל כך חבוי וקשה לזיהוי. ברגעים כאלה אני מרגישה שאם הייתי בטיפול אולי זה לא היה קורה ככה. אז המתכון כבר מוכר ובכל זאת לא מצליחים לזהות אותו מראש וזה כל כך חבל לי וקשה לי ליישם את האמיתות החולניות של אבא שלי ולדעת שאולי גם הוא חולה, ואולי לא. בנוסף גם עפר פוטר מהעבודה וכניראה עם כל הרצון להיות קולים ורגועים ולא לחוצים, השילוב של הלידה המתקרבת וכל הרשימה שעשיתי כרגע, לא משאירה אותי מופתעת מהדמעות והקושי והבכי, רק הריב והעלבונות המיותרים מצערים אותי מאוד. לא אוהבת את עצמי מתגוננת ושולפת סכינים לעפר שהוא גם ככה לא השולף המהיר במערב. הוא זיהה בי עוצמות שיצאו בכיוון של טליה ואני בכלל לא זיהיתי אותם ולא ציפיתי שיש במה שאמרתי לה שום חידוש או שוני מהקיקה הידועה והמוכרת לעפר כבר כל כך הרבה שנים. אני מקווה שאני לא אמצא את עצמי מתגוננת כל כך מעפר גם אם הוא אומר לי את הדברים הכי קשים לי לשמוע, או יותר נכון שפעם היו לי כמו סכינים ישר לבטן. הדפוסים כל כך חזקים וההסוואות כל כך מורכבות שקשה לזהות דרכן משהו כל כך פשוט כמו פחד געגועים וכאב.

אז אבא אל תהיה חולה סרטן עכשיו ואמא ימך שמך העדרותך שוב בווערת בי ושעפר ימצא עבודה מהר ושהדוד הזורבאי שלי יעבור את כל השטויות האלה בסדר, ובכלל שתהיה לידה פשוטה עד כמה שאפשר ושתצא אנה קטנה ובריאה ושיהיה לנו טוב. זה מוגזם לרצות, זה לא נורמאלי לפחד שזה לא יקרה בדיוק כמו שאני רוצה?

טוב אין ספק שהבכי משחרר ובהמשך למיסיונריות שלי, אז להבין מרגיע אותי ונותן לי המון כוח להתמודד עם הפחד ועם כל מה שיש לחיים הבלתי צפויים האלה להעניק לי לטוב ולרע.

עפר, איזה מזל יש לי שיש לי אותך למרות שאתה לא אמא שלי ולא הבטחון עלי אדמות. האהבה שלך והביחד שלנו ממלא לי המון חורים וכשהוא מתערער לי, אפילו קצת, אני בעיקר מפחדת. אז סליחה גם על הסכינים, אין ספק שאני שולפת מהירה ומיומנת ממך, אני רק רוצה גם להגיד לך שאתה כבר לא איטי כמו

פעם. סליחה מונש.

מזל שזה תמיד בסוף נגמר ככה, ושלוך לנו פחות ופחות זמן והגיע לזה. אולי זה מקום להתנחם בו.

3.12.10

אני יושבת על המיטה בקליניקה ברובע ה־13 בפריז. לידי אנה שישנה אחרי שאכלה ורוחצה. זואי בגן מחכה לבוא לאסוף אותנו הביתה ועפר עשה סידורי ניירת ומחזיק ואוהב את כולנו. אני יכולה להגיד שאני מאושרת.

הדמעות יורדות כמו בפעם הקודמת אחרי הלידה, אבל הן פחות מפחידות ופחות מערערות, יש בהן הקלה ואושר ועצב ושמחה ובעיקר המון שיחרור. הלידה היתה כזו שאני יכולה לומר שנהייתי. אני ועפר משכנו אותה מתוכי, אחרי שהם הוציאו לה את הראש, קסם אמיתי, פלא העולם, זוהי תחושה של השתתפות בסוג של בריאה. משהו מהבראשית.

היום אנחנו יוצאות הביתה, אחרי 72 שעות במצב טוב מאוד, לא יכל להיות יותר מדהים. אני גם יודעת שזה לא מובן מאליו ושזכינו במשהו שזה כך היה. אני נהייתי מהלידה, והגוף חוזר לעצמו מהר. זואי משתדלת להחזיק מעמד בפרידה ממני, ויכולה להגיד ולבכות שקשה לה להיפרד, כי היא רגילה לאמא. עפר בכה איתה בבית על הגעגועים לאמא והם עשו הפגנה בדרך לקליניקה, אנה ואמא מייד הביתה....

היום בערב כולנו נהיה שוב ביחד בבית. המשפחה הקטנה שלי גדלה ואיתה גם השמחה והאהבה. אני שמחה להיות כאן ולא בארץ במלחמה, היצירת חיים הזאת רחוקה שנות אור מהמלחמה וההרג. אין יותר רחוק מזה בלב ובהגיון. אז יש לצרפתייה שלי תעודת לידה צרפתית, האזרחויות שלה יהיו ישראלית וגרמנית ובדם שלה זורם דם יווני, בריטי, רומני וגרמני והנשמה באה מהאדמה והשמים. ערבבנו שוב את עצמנו ויצא קסם נוסף אחרי זואי. היא גם משוחלפת גנים כמוני וכמו זואי והיא נראית לנו דומה לזואי כשנולדה....

ההורים באים שבוע הבא, וזה משמח אותי, כולם מתקשרים ואוהבים ושמחים איתנו.

נולדה לי עוד בת קטנה וחדשה,

אנה כהנא ברוכה הבאה לעולם המורכב הזה.

לחיים - "to life"

16.2.02

אנה בת חודשים וחצי, והיא מקסימה וכבר ממלמלת תינוקית ומחייכת אלינו בשמחה. גילינו ש"הגזים" של התינוקות זה אגדה אורבנית, הכוונה לא שאין להם גזים, אבל כאן לא ממש שמעו על זה ואין כל כך מה לעשות חוץ מלעשות את הבטן ולחכות שזה יגמר... הטירוף בארץ סביב הנושא הוא כל כך מובנה שקשה להאמין שכאן בפריז לא ממש שמעו על זה....

אז ילד שני, לנו באופן ברור יותר קל. לא בטוחה שקל זאת המילה המתאימה. לא כל חיינו התהפכו על פיהם וגם אנחנו כבר ידענו למה לצפות. הקושי הגיע מכיוון אחר של בדידות בפריז, קומה רביעית בלי מעלית בחורף ארוף סוער....

אמנם ההורים היו כאן כבר פעמים וגם הלכנו איתם לסקי לפני שבועיים, ואחיותי היו כאן גם כל אחת בנפרד... וגם עם כל החברות שיש לי כאן, אני בודדה. קשה לי לגדל תינוקות ואת זואי כשאין אורה של קהילה ושכנות כמו בארץ. למרות שגילינו שהשכנים החדשים שלנו חמודים ויש להם ילד בגיל של זואי. הילדים עוברים בין שני הבתים וזה מקל על הבדידות, אבל זה לא זה.

קרה לי משהו כאן, אני רוצה לחזור לארץ. מרגישה ששם זה מקומי ולשם אני רוצה לחזור. למרות הפחד והמצב, למרות הסכנה, למרות הכל. הארץ ישראליות והשייכות חילחלה לדמי ונשמתי. את זה לא יכולתי להגיד לפני שגרתי כאן שנה וחצי. החלטנו אני ועפר, כל אחד מסיבותיו, שאנחנו רוצים לחזור. אז אנחנו חוזרים בקיץ 2003. עוד שנה וחצי, זה המון וזה גם לא כל כך הרבה. אותי זה מרגיע למרות שיהיה לי עצוב לעזוב. אני בוחרת לחיות בארץ לא כי נולדתי שם ולא כי אני כבר שם, אלא כי אני רוצה. ברור לי שאנחנו

צריכים להשתתף במה שקורה ואני גם מרגישה אחראית ושזה שלי... העובדה שאני מרגישה אחריות לטרוף של שרון מראה לי באופן ברור כמה שייכות אני מרגישה לארץ.

אני רוצה קהילה, רוצה לעשות לי מקום שאפשר בו לחיות עם אנשים ולשנות עד כמה שאפשר. רוצה לחיות חיים נורמאליים ושלא רק אני והיהודים הבורגנים יזכו בזה. אני מאמינה שזה זכות בסיסית לכולם, גם הפלסטינים, הרוסים, העובדים הזרים, המובטלים... והרשימה של נדכאי החברה הישראלית ארוכה לצערי... (כולם).

אני גם מאוד מושפעת מעפר, הוא עובד כבר חודשים אצל ג'רר פרי-קלאוול שהוא איש די מדהים שקורה לעצמו וחי כקומוניסט. הוא לא מפחד מהתואר והוא בעד חיים חברתיים ובאופן מוצהר הוא נגד הבורגנות ומנגנוניה... הוא חי בפרבר של פריז ומנהל חיים של פרקטיקה פוליטית. עפר הוא התלמיד והוא המורה "המסטר". עפר הולך לעבודה ולא מאמין שמשלמים לו להיות תלמיד של ג'רר "wax on, wax of". זאת הסיבה שבאנו לכאן ואכן עפר מגשים חלום. ואין כמו להגשים חלומות. זה ברור שעפר היה משלם הרבה בשביל הזכות הזאת, אם הוא היה נדרש לכך. אבל לא ג'רר משלם לו שיעבוד אצלו, "pas male".

אז אנחנו בדיונים על איך רוצים לחיות בארץ ואיפה. "מה שרואים משם לא רואים מכאן". להיות בחול, זה אומר שאתה לא ממש יכול להביע דעה על מה שקורה בארץ. ככה זה מן התיחסות צבאית כזאת, רק מי שסובל יכול להביע עמדה. בגלל שאנחנו לא סובלים את הפחד שכולם סובלים יומיום כבר שנה וחצי, ולא עזבנו בגלל המצב רק כמה חודשים לפני, אז אין לנו ממש זכות להגיד ולחשוב. העובדה שאנחנו שמאלנים, וחושבים שצריך להחזיר את השטחים ולהכיר ולפצות על זכות השיבה (לפחות בכסף). ששרון מטורף ושהמדיניות הישראלית חולנית ומפחידה, לא נחשבת כלגיטימית, "לכם קל להגיד..." אומרים לנו. המנטליות הצבאית עדיין מאוד חזקה בארץ.

בגלל שאנחנו רוצים לחזור בררנו את הזכויות שלנו כתושבים חוזרים. קבלנו ממשרד הקליטה והעליה, חוברת שנקראת "מצפים לכם בבית", בצרוף חוברת אחרת שנקראת "חוזרים הביתה", מידע לישראלים בח"ל על הדרך חזרה. המרחק והחיים בתרבות אחרת מעמידה את הישראליות באור מגוחך לפעמים. לפי החלוקה המסורתית בן גברים ונשים, עפר חושב רחב וברמות המדיניות והפוליטיות על מה צריך לעשות בארץ ואיך להשתתף בכל כיוון אפשרי, ואני חושבת על המשפחה, קהילה ועשייה בחלל הקרוב. אני חושבת שזאת חלוקת תפקידים לא רעה. במקום לריב על זה, מצאנו את עצמנו תלויים כל אחד בנטייתו של השני, ביחד זה יוצר משהו יותר שלם.

מרגישה שצריכה לסגור כאן את הפרק של הגיגים קיקה. זה סוף מלאכותי, כי החיים ממשיכים. רוצה לסגור מרגישה שמיציתי.

מעניין מה יהיה עם הכתיבה הזאת? יש לי מחשבה לעשות ספר משותף שלי ושל אמא. להדפיס אותם ביחד, לא כדבר מעורבב, אבל אחד ליד השני. אני אנסה לתת לכמה הוצאות ספרים לקרוא. ניראה מה יגידו, ואולי אם הם לא ירצו אז נוציא אותו בעצמנו. גרפיקאי יש, טקסט יש, כתיבה פרועה ולא מקצועית יש, נשמה יש, עניין אני חושבת שגם יש, אז למה לא?

בכל מקרה הכתיבה, כמו שהיא, היתה לי חויה יוצאת דופן.
לחיים!

29.1.2002

(מכתב מרבקה אליאב)

קיקונת יקרה

איזה מכתב יפה קבלתי ממך, ומאז עבר יותר מחודש. כמעט חודש ישבנו בטיפול נמרץ עם עמר, כמו בתוך צוללת.

אני לא צריכה להיות בפרז כדי לראות. התיאור שלך ממחיש ומרגש. הצלחת בכמה משפטים להכניס אותי לתוך חוית הלידה והאושר המשפחתי.

עמר שלנו יצא בנס מהפיגוע. תפרו וסידרו לו את האיברים הפנימיים בתוך הבטן. הוציאו ברגים, עדיין נשארו שניים בזרוע ובצלעות שיוציאו בהמשך הזמן. יש לו יד שבורה ומגובסת, חולשה כללית ושברון לב על החברים שנהרגו ונפגעו. אבל אנחנו אופטימים. הוא בחור חזק ואמיץ ובוגר לגילו.

מאז היו בירושלים פיגועים רצחניים נוספים ולא רואים את הסוף.

עכשיו חורף וגשם בחוץ, שיחד עם מכתבך מביא לי מחשבות נוגות וגעגועים למה שהיה ואיננו ולאמא שלך שלא זכתה לראות את אנה, הצרפתייה שבעורקיה זורם דם כל כך צבעוני.

מזל טוב ונשיקות במיוחד לאנה הקטנה

שלך רבקה

נספחים

הזכות להתאהב

בגיל 35 נשואה עם שתי בנות, יש לי תחושה חזקה שאין לי מקום לגיטימי להרגיש ולחוות התאהבות. אנחנו נשים וגברים שהתחתנו וכבר ההתאהבות הפכה למשהו אחר, במקרה הטוב לאהבה, לא אמורים להרגיש את אותו רגש חזק, מרגש מסעיר וממלא של התאהבות. כנראה שזה כלכך מסכן את מה שיש שזה מביא אותנו להדחיק, להרוס, לדכא כל התגלות שכזו.

אני לא מדברת על להידלק על מישהו או להימשך וגם לא על מחשבות. אני מדברת על יחסים של התאהבות, של געגועים של הכרות עם פרפרים.

אני מרגישה שיש זהירות יתר בהמון תחומים וגם כאן. ברורה לי הסכנה ואת הצורך בגבולות אבל מתוך הנחה שהזוגיות והאהבה שלי יקרים לי מכל ושאיני לא יעשה שום דבר לפגוע במשפחה ובאהבה, כי זה הכי חשוב בעולם, ומתוך הנחה שבן זוגי לא ימות מקינאה או יסבול ויחווה את ההתאהבויות שלי כמערערות - אז אם ככה אז למה זה בכל זאת לא לגיטימי להתאהב. התאהבות לא צריכה להיות מינית, היא יכולה וגם כדי שתהיה אפשרית, צריכה להיות לא מינית, אבל עם זאת צריכה להיות !!! אני לא ממש יכולה או רואה סיבה לוותר, מרגישה מאוד חריגה בתחום הזה ושואלת את עצמי למה ? למה לא נגמר לי הצורך, (מה שנראה לי שלא אמור להיגמר לעולם), וגם למה אין לזה מקום בחיינו המבוגרים ? יש הכרויות שהן חברויות חדשות ויש כאלה שהן התאהבויות. אני יודעת שרבים לא מאפשרים לעצמם לדמיין ובטח שלא להרגיש, את המילה הזו בהקשרם, אבל אם יש ביחסים געגועים והתרגשויות ואינטנסיביות שאין בסתם בקשר חדש ונעים, אז אפשר לקרוא לזה מה שרוצים, אבל לי ברור שזו סוג של התאהבות.

נכון כשנכנסים ליחסים של התאהבות ברור שהתאהבות זמנית, כי זו מהותה של התאהבות, אחר כך היא יכולה להפוך לקשר קרוב, לאהבה, או להיגמר כמו רוב ההתאהבויות באשר הן. אבל מה שברור הוא שצריך לשים לה גבולות מלאכותיים, כי אחרת באמת יש כאן סכנה. אבל חוץ מזה זה דבר מדהים שיכול וצריך להמשיך כל חיינו אם רק נאפשר לרגש הזה, שהוא חדש וסקרני ומסעיר, לחיות בתוכנו. אני מתאהבת שוב ושוב בנשים, כנראה שגברים זה או לא תחום העניין שלי, או אני חוששת שזה יאיים מידי על העפר שלי.

הן כולן שונות, הן כל אחת נוגעת לי במקום אחר, הן קשורות לתקופות שונות בחיי, הן בעיקר מדהימות אותי בכלכך הרבה סיבות וזויות, גם נכון לומר עליהן שהן בזוגיות רצינית, עם ילדים ומחויבויות מקבילות לשלי. אני חושבת שזה מרגיע איזה פחד של גלישה שקימת גם בי. אז אני לא אגיד שהתאהבויות האלה לא מעוררות אצלי את מה שהחמצתי ולא יכול להיות לי, כי בחרתי במה שיש לי, אבל התחושה הזו בשבילי לא נוראית בכלל, ואולי גם להפך, נעימה. אני אוהבת להרגיש את הבחירות שלי, את מחירן ואת תגמולן.

בדרך כלל ההתאהבויות האלה גורמות לי לחדש משהו גם ביחסים של עם עפר, מעוררות איזה התאהבות ישנה, מחזקות את האהבה שיש ועד עכשיו עשתה בעיקר טוב. אני יודעת שזה יכול להיות רק כי עפר סומך עלי ויודע באמת את מערכי הכוחות ומה חשוב יותר ומה פחות וגם ברור לי שזה לא מובן מאליו, אז תודה מונצוק. נראה לי שיש המון אהבה ושיש אלף סוגים ושהנסיון להשטיח את כולם לדבר אחד רק גורם להפסד ולהקטנת האהבה בכלל. מה אנחנו אחד בשביל השני, אם לא עוגן ומקום שבו הבן זוג שלנו יגדל וידגל ויעשה מקום וייקח מקום. גם הזכות להתאהב צריכה לקבל מקום בביחד לדעתי. כנראה כשאין מקום כזה, אז מגיעים הפיצולים וההפרדות שלא עומדים בכוחה של ההתאהבות והרצון לגדול ולשנות ולהמשיך ולגלות את עצמנו ואת העולם. אני מרגישה שאנחנו המבוגרים יכולים לבחור, מרגישה שאני בוחרת, שאני ילדה גדולה, מחליטה ומנסה לראות ולא לפחד להרגיש רחב וגדול ופתוח. תמיד צריכה לבדוק מי מולי ומה מי שמולי יכול לשאת ולהשתף. לחשוב ולהרגיש זו זכות לגיטימית למרות שלפעמים גם מפחידה. אבל מחשבות הן ענין אישי, חופשי, שאסור לדכא אותו או יותר נכון לא מומלץ לדעתי.

אז לבחור זה הכי חשוב, לדעת מה חשוב לי ומה הכי חשוב ולא לוותר על העושר שיש בתוכנו ומסביבנו ועל היכולת והזכות להתאהב.

לחיים!

הזכות לפרטיות

כשמדברים על פרטיות לכל אחד יש מושג פחות או יותר ברור בראש מה זו פרטיות בכלל ובשבילי באופן אישי. מה אפשר להגיד למי, עם מי מדברים ועל מה... הבנתי פתאום שיש פערים משמעותיים ושוני במושגי הפרטיות של כל אחד. גם את הפרטיות לדעתי יש להניח על סקלה (אני מאודדד אוהבת את מושג הסקלה, היא מתאימה לבחון לדעתי כמעט הכל) כל אחד צריך לשאול את עצמו למה הוא ממוקם דווקא במקום המיוחד שלו.

אז למה אני לא שמעתי על המושג, למה אני חושבת שאני יכולה לדבר עם כל אחד על כל אחד אחר ? התשובה המידית שלי היא כי הכוונות שלי טובות !

אז מה ? כוונות זה בכלל משנה ? למה אני לא יכולה לחשוב שזה פוגע בפרטיות של אנשים שאני אוהבת כשאני מדברת עליהם עם אחרים גם אם אני נורא רוצה לעזור או למצוא דרך. למה בגיל 36 זה מכה בי שאולי אני חסרת גבולות בתחום ? ושאלת השאלות היא למה אני כזו... מה הסיבה שעד עכשיו לא ממש התמודדתי עם העניין ? (ואולי חבל שכך), היא כנראה העובדה שעם "שם ומזג כמו שלי", כמו שאמרה עלי משהיא משדולת הנשים, והכוונות הבאות לא רעות שלי, עם המוכנות שלי באמת להשתתף ולהיות, ויתרו לי על הפגיעה שבהתנהלות שלי עם נושא הפרטיות, ספגו ממני את החלקים הפחות נעימים כדי לזכות בעיקר. עכשיו פתאום כשאני רואה את זה ככה זה מביש אותי, ולא נעים לי להיות אני בקטעים האלה. שלא לדבר על להסתכל על עצמי בראי.

אם אני אנסה לפרק את מושג הפרטיות, אז קודם כל היא מה אני מספרת על עצמי ולמי. מה אני שומרת רק לעצמי ומה לדיון ובאיזה פורום... האם את מכאבי הלב הגדולים שלי אני חולקת בכלל עם משהו, או שהם פרטים רק לי. ואם אני כבר מספרת אז למי, ולמי לאחרת מותר לספר, או שזה ברור שזה רק בשבילה ? את ההגיגים שלי שלחתי לחברים ושמחתי על התגובות האוהבות, אבל אז פתאום לא היתה לי שום בעיה להיפרד מהם שילכו לדרכם. בכלל הכתיבה וההתחלקות בשבילי היו מרפאים ומנחמים, אז אולי אני מקישה מעצמי על כולם, כהרגלי ????. אם לי זה נעים ולהפך מנורא, אולי זה ככה גם לכולם ? יותר מזה בשבילי החוויה של השיתוף והחשיפה וההתחלקות היתה התשובה לחוויה שלי כילדה. אי שם מתוך אינסטינקט קיומי, שמרתי על הפרטיות שלי בכל הרמות, לא בכיתי, לא דיברתי, לא שיתפתי, לא רציתי לחלוק עם אף אחד את הכאבים שלי שלא לדבר על הזכרונות הטובים שלי, שלא לדבר על החוויות הפרטיות שלי ושל מי שלא היתה לי. גם הגעגוע נשאר רק שלי וגם הכאב היה כל כך פרטי עד שחנק אותי. לכולנו היתה פרטיות להיות עם הכל לבד. פרטיות לפרטים מפורטים לפרטיות נשארו כל אחד בפרטיות של סוף העולם שלו. השמירה על הפרטיות היתה סוג של הזנחה רגשית בדיעבד אצלי בחוויה. כתגובה לזה, אני חושבת בהסתכלות אחורה, מיקמתי את עצמי על הציר הצפוני, הפרוץ של הסקלה. פרטיות היתה בשבילי בדידות נוראית, ולפי המשואה הזו, פרטיות היתה תחום שלא צריך לכבד או לרצות בו יותר מידי, שלא לדבר על לברוח ולזלזל בו. אני חושבת שזה עבד לכל הכיוונים. גם הפרטיות שלי, שהרגשתי שלא ממש יקרה לי באמת, וגם של האחרים. עם זאת הערך של "לא לפגוע" באחרים תמיד היה אצלי ערך חשוב ומהותי, נוצר מצב שאני כן רגישה לפגיעויות של האחרים ולכן גם כנראה לא ממש הגזמתי. עפר קרא לזה חוסר טאקט במצבים מסוימים, והתייאש מלהעיר לי עליו באיזשהו שלב. במידה מסוימת היה בזה גם קסם מסוים אולי, ואני את החופש וחוסר הטאקט שלי גם קצת אוהבת, אם הוא לא על חשבון אחרים, מה שלא תמיד מצליח באמת להיות ללא נפגעים.

פרטיות היא גם עד איפה אני רוצה שיכנסו לי, איפה האין-כניסה שלי ? מה אני לא מוכנה לשמוע מאחרים ? בעניין הזה אני תמיד חשבתי שאפשר להגיד לי הכל, ולמרות זאת היו ויש כמה וכמה מקומות שלא ממש יכולתי לשמוע שם ביקורת או כל התייחסות אחרת, מקומות שהם רק שלי, בעיקר המקומות שפחות מרוצה מעצמי, ומתוך שמירה על הפרטיות וחוסר החשק שלי לחשוף את עצמי אחשון את הרשימה כאן.

רכילות גם היא הרי פגיעה בוטה בפרטיות, כי שם מדברים באופן מוצהר על דברים של אחרים, שלא

אמורים לדבר עליהם. אבל מתי דיבורים כאלה הם רכילות, תמיד ? אם הסיבה להעלות אותם היא להרויח קירבה על ידי פגיעה או חשיפה של הגורם השלישי יש כאן פסול, ומה אם המניע הוא לעזור ולמצוא דרך לפתרון ? גם אז זו רכילות פסולה ?

מהות הכוונות, היו השקטת המצפון העיקרי שלי. המון כבוד נתתי לכוונות ובאמת הצלחתי לשכנע רבים וטובים שאכן זה נכון. היום נראה לי חשוב מאוד מה הכוונה בכל מעשה, אבל התוצאות העלו במניותיהם בעיני. כוונות זה מעולה, אבל התוצאות הם אלו שעושות או לא עושות את הליטוף והקרבה או את הפגיעה והחשיפה המיותרת....

אני חושבת שאני בקצה קצה הקצה הצפוני של הסקלה בתחום, ומנסה להבין את הסיבות ובאיזה אופן. הפרטיות שלי מאוד פרוצה במובן המקובל של המילה. גם אומרת על עצמי כמעט ללא הגבלות ולא ממש שומרת לעצמי פינות שלא יכולה או רוצה להעלות לדיון, שזה עוד בסדר, הבעיה מתחילה כשאני מקישה מעצמי לאחרים וחושבת שיכולה באותה מידה לדבר על האנשים היקרים לי באותה צורה ואופן. תמיד הלגיטימציה והאישור בא מתוך הכוונות הטובות שלי, לא סתם לרכל, אלא שזה עולה מתוך רצון למצוא פתרון ולעזור. אני יכולה בשם העזרה לחשוף בלי להרגיש את היקרים לי מכל ולפגוע פגיעות בוטות בפרטיות ולמעול באמון שנתנו בי בזמן שסיפרו ושיתפו אותי בפרט זה או אחר. (ראו הוזהרתם) אז איך יוצא שאני כזאת לא בסדר ולא יודעת על זה ? איך זה שרק עכשיו פתאום מתחילה להתמודד עם עניין כל כך לא שולי ביחסים, שאני טוענת ומתרברבת בניהולם ברמה גבוהה ?? ?

כתגובה להתעסקות שלי עם הנושא, יצא והגיעה אלי **** (אם לא הייתי כותבת על הנושא הזה, הייתי בלי לשים לב בכלל מזכירה כאן את שמה) משהיא, שגבולות החוסר פרטיות עוד יותר בוטים משלי. היא לא רק שקראה את מה שכתוב על המחשב שלי אלא גם תיקנה ושינתה ניסוחים בטקסט הזה "על הזכות לפרטיות" כמה אירוני... ברור שאני לא הייתי עושה דבר דומה למשהו אחר, וגם ברור שזו חריגה גם ממושגי הפרטיות שלי, וגם שזה שיעור טוב שהכל יחסי ושהסקלה עוד רחוקה מלמקם אותי בקצה הצפוני. אז אם פרטיות אצלי מחוברת להזנחה באופן מסוים, אז השקעה והתענינות מכילים חוסר פרטיות והכנסות למקומות פרטיים, זו משואה בעיתית לעיני החדשות.

מי נמצא בדרום הסקלה ? מי קנאי לפרטיות שלו, מי שכל נסיון להתקרב נחוה כפגיעה בפרטיות, מי שחוה חודרנות ופולשנות ? מי זה שימקם את עצמו כחסידי הפרטיות והמרחק. בכלל נכון לחבר פרטיות עם מרחק וחוסר פרטיות עם קירבה ? לא נראה לי חיבור נכון, למרות שברור ששמירה על פרטיות באופן מוגזם גורמת לריחוק מעצם הגדרתה ולמרות שהרגע עשיתי את החיבור. חוסר שמירה על הפרטיות כאילו מביא קירבה, אבל ממש לא בהכרח. נראה לי שבאופן כללי זה מביא ריחוק גדול יותר בהפוך.

יש לכל אחת גם מקומות שהיא מאוד רגישה לפרטיות שלה כמו פתיחת מכתבים עם שמה, או מי שהמחשב הוא רק לה, או זמן בשרותים.... ברור שכל אחת מגדירה את המרחב שנוח לה להיות מהאחרים, וגם תלוי מי הם האחרים. איזה הם המעגלים של הפרטיות, האם בבית השרותים פתוחים או שזה מקום פרטי לגמרה ? האם כשמתקלחים, זה פגיעה בפרטיות, אם בני הבית נכנסים או שזה רגיל ? אם יש קושי ביני ובין עפר, אפשר לדבר עליו כשבאים חברים או שזו אינפורמציה פרטית וחסויה ? לי אישית ממש אין בעיה להעלות את זה על פני השטח, כמעט לא חשוב מי בא, לעפר פחות ברור הצורך והרצון שלו, למרות שלא מראה התנגדות מיוחדת, או שסתם התרגל והתיימש, ויש מי שזו ממש פגיעה בפרטיות שלה גם אם היא בוחרת לספר על זה לחלק מהקרובים לה. מי שיכול להיות באינטימיות מן הסתם מבין גם את חשיבות הפרטיות, ולאינטימיות אני מסוגלת, אולי זה סימן שיש לי עוד סיכוי לשנות כאן דבר מה.

לשים ראש

יש לי איזה צורך בסיסי שאני קוראת לו לשים ראש, נראה לי שלכולם יש. אני חושבת שהוא צורך שלא נגמר אף פעם ושכל אחד מחפש את המקום שבו הוא יכול לשים ראש. הילדים שמים על אמא שלהם, הגברים עוברים מאמא לבת זוגם והאמהות מה איתן? גיליתי להפתעתי היתומית שבעצם יש מעט מאוד נשים שיכולות לשים ראש על אמא שלהן. עם חברות זה קיים בתיכון ולאט לאט זה נעלם לגמרה, אז איפה הנשים שמות ראש? נכון שכן זוג זה הכי קרוב שאפשר לדבר הזה, אבל זה לא ממש זה. אני מרגישה שעפר הוא הכי

“הכניסיני תחת כנפך
והיי לי אם ואחות.
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קן תפילותי הנדחות.”

יש עוד מקום אחד שזה קיים בשבילי, הלשים ראש הכלכך בסיסי הזה וזה עם האחיות שלי, ההתכרבלות והמשחקים בשיער הם חלק מהמפגשים המשפחתיים. אבל הצורך הזה שאנחנו הנשים ויתרנו עליו לא נעלם, הוא הפך ללא לגיטימי, למה? אני לא ממש מבינה. מה זה בעצם הצורך? לנוח להתכרבל להיות קטנות וחלשות על ברכי מי שיוכל להכיל ולשמור ולערסל אותנו? אני מרגישה שצריך להיות מספיק חזקים בשביל להיות חלשים ולשים באמת ראש. נכון שיש רמות שונות של לשים ראש. הראש אצל האחיות שלי הוא מאוד מוגבל, אבל יקר ביותר. האמת שמה שהיתי רוצה וצריכה זה מקום לבכות להתפרק והיות חלשה להרגיש מוגנת ושיש מי שיחזיק אותי באותו רגע. אז על מה הלשים ראש מאיים? לא ברור לי, על הנשים שקשה להן להיות חלשות? על הנשים שאמורות להכיל את החולשה של האחרות? או על הנשים הכל יכולות שצריכות לשחרר מידי פעם?

המקום הזה לא מתמלא אבל במקום הדבר הלא מילולי והפשוט הזה, אנחנו נכנסות למלל נפשי, תיאורי מלטף ומשתתף שהוא גם צורך בפני עצמו, אבל אני חושבת שהוא גם בא למלא אחר אותו צורך פשוט לשים ראש. הסיפורים של סבתא היווניה שלי יקה, על זה שכשהיא היתה באה לארץ לביקורים, אחרי שכל הילדים הושכבו לישון (אנחנו), אמא שלי היתה זוחלת לברכיה ושמה עליה ראש לפינוק והתמלאות.

הייתי נותנת הכל כדי לשים ראש על אמא שלי, והאמת שאני מוכנה ורוצה לעשות לי מקום כזה אצל החברות שלי. אז איך אנחנו נעשה מקום לצורך התמים והלגיטימי הזה? מקום שלא צריך להסביר פשוט לעשות מה שצריכות: לנוח, לבכות, לישון, להתפנק, להתערסל, להרגיש מוכלות? פשוט נעשה לנו מקום כזה, מה לא ???

אני אשמח לשמוע תגובות.
לחיים!

מחר אני בת 36, גיל נחמד על פניו. מרגישה שבשבילי הוא גיל מורכב וטעון. חשבתי לרגע שאולי לא, והוא יעבור כמו כל גיל אחר, אבל לא !! אני רואה אותו עורב לי בפניות שבלב, אני מרגישה שאמא תופסת מקום על הבמה של הנשמה שלי, ואני מרגישה שכולי מתכוננת לעוד פרידה. אין בין הרגשות האלה והמציאות שום דבר ואפילו לא שביב דבר, אבל מי אמר שהמציאות וההגיון הן הקובעות. (נכון שלמציאות ולהגיון מתאים להיות נשים?) נראה לי שיש כאן ארוע חגיגי, דבר מה לא רגיל, אולי גם קצת מכושף. מרגישה צורך ללכת לים, להרים, לטייל. יש סערה שמתקרבת יש התרגשות. ההליכות בוקר ממלאות לי משהו מהצורך הזה. צריכה לרוץ מהר עד רחוק. מחר אני אהיה בגובה העינים שלה, מחר אני והיא שוות. מחר הגעתי אליה ומחרתים אני כבר עוברת אותה, צריכה להמשיך לבד בלי שמישהי, שהיא האמא שלי, הלכה לפני. שוב אני לבד, שוב אני צריכה להמציא את האני שלי, שוב היא עוזבת אותי. אולי זאת הפעם הראשונה שאני עוברת אותה, אולי זאת ההזדמנות שלי להשאיר אותה מאחור וללכת קדימה.

הדמעות עולות הכאב מתפרץ לדלת כמעט פתוחה ומציף, ממש כואב כמו מדמם. אז מחר אני בגילה, וזואי בגילי. הנפח והקיום של החיים שלי היום מראים לי את החיים שהיו לי אז. מלאים עשירים מורכבים רגילים במובן השמן של החיים, ובשניה אחת זה נגמר, הכל נגמר. הראי והדמיון מפחידים אותי וממלאים אותי גם בפחד שזה יכול, עלול, אפשרי ש, יתכן, ובכלל שיכול לא להיות הלהיות שיש. הקלות הבלתי נסבלת של הקיום.

הדמעות לא ממש יוצאות, הכאב לא ממש זורם והמילים הן יוצאות בקלות, זה כן. הן כמו מרגלות לפני המחנה. הן נכתבות והרגש מגיע באיחור מה, של דקות, שעות ואולי גם ימים. לא יודעת איך להגיד אבל לא מרגישה לבד מצד אחד ומצד שני כלכך לבד, כאילו שרק אני והיא בעולם, כאילו שכל היש שלי (משפחה, חברות, ילדות ואהוב) כאן ולא כאן איתי מול הדבר הזה. אני מקווה שהמפגש המחודש הזה לא ייקח שנה, אני מקווה שזה רק קשור למספרים ולשינוי, אני מקווה שזה יהיה פחות קשה ממה שנראה לי מכאן, ואני מקווה שבגיל 37 אוכל, נוכל לצחוק על הכל. אז מזל טוב לי, ידעתי תמיד שזה יגיע ויהיה עניין, אולי בגלל זה זה אכן נהיה עניין (לא חושבת) או שזה נהיה עניין מהסיבה שיש כאן עניין עניני ביותר שרק לעשות לו מקום נכון לי ולא לדחוף אותו חזרה עמוק למאיפה שהוא בא, למרות שלפעמים הייתי שמחה לעשות את זה. אז שלום לך כאב מוכר, תעשה ביקור ותמשיך לדרכך ותן להיות. הופ הופ טרללה גדלתי בשנה.....!

פרא אדם

אתמול חלמתי חלום כשהשעון המעורר של הליכות הבוקר ב־05:05 הקפיץ אותי. החלום נשאר לי ברור כלכך וחזק.

חלמתי שאני גרה בבית גדול מאוד ואני שומעת בחוץ רעש שאני בתוכי כבר יודעת מי עושה אותו. אני שמה חלוק ויוצאת החוצה בעיפות ומבואסת לקום. אני רואה איש אפריקאי ענק ומרשים, גדול ופרוע שאני מכירה ומאוד אוהבת, זורק אבנים על חלון הבית ועושה בלגן ורעש. ברור לי שאני צריכה להעיף את הפרא אדם הזה מהחצר והחיים שלי, אבל זה כלכך מצער אותי שאני פורצת בבכי של אבל ופרידה. בחלום ברור לי שאני מגזימה בתגובה שלי ושזה לא כלכך נורא, אבל הצער נורא גדול ואני מנסה לדבר איתו ולשאול למה הוא לא מפסיק ומכריח אותי להעיף אותו. אני ממש מצטערת ועם זאת יודעת בוודאות שחייבת ורוצה וצריכה להיפרד ממנו.

החלום בא לי אחרי שבילילה הלכתי לישון בתחושה קשה עם השאלה הגדולה - למה אני לפעמים פרא אדם ולמה אני פוגעת והורסת ולא רגישה במקומות עדינים ואהובים וחבריים ? כבר יום שלם אני עם באסה פנימית מעצמי שאני לא מספיק רכה, מתחשבת, לארגית, מפרגנת מחושבת יותר ואיך כל פעם או יותר נכון לפעמים, פרא האדם ושם אני יוצאת בגסות, ובחוסר התחשבות, ישירות מוגזמת וחסרת טאקט. שכשאני כבר רואה את עצמי שם, זה גם מאוחר מידי וגם נורא מתביישת ולא מבינה על מה ולמה.

אז מה ? למה כלכך קשה לי להיפרד מהפרא אדם שבי, מהכושי הגדול הפרוע והמדדהים שבתוכי ? האמת היא שאני קשורה אליו ואוהבת אותו נורא, הוא שמר עלי כלכך הרבה זמן מלהיפגע, מהכאב מהבדידות מהאיך. אני אוהבת להיות פרא אדם, רק לא במקומות שזה פוגע באנשים שאותם אני כלכך אוהבת. האמת היא שלא ממש בקלות ובשמחה ואולי גם לא ממש צריכה להיפרד ממנו, או שזה בעצם ממני.